

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्था, गडचिंमळ.

शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय आणि
संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय,
गडचिंमळ, जि. कोल्हापूर.

शिवराज
२०२२

SHIVRAJ 2022

Hearty
Congratulations

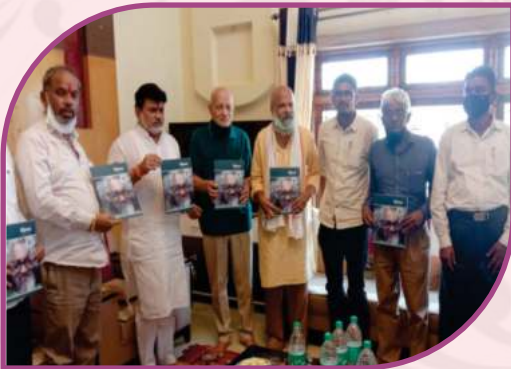

डॉ. अनिलराव कुराडे

सचिव, क.वि.रा.शिंदे शिक्षण संस्था, गडहिंग्लज

डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन् अखिल भारतीय
टिचर्स वेलफेर असोसिएशन, बेंगलुरु अँड
युनिव्हर्सिटी ऑफ सेंटरल अमेरिका
हॉनररी

डॉक्टर ऑफ लिटरेचर (डी.लीट.)

शिवराज २०२२

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्था, गडहिंग्लज.

**शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि
डी.एस.कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंग्लज.
संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ
महाविद्यालय, गडहिंग्लज. (जि.कोल्हापूर)**

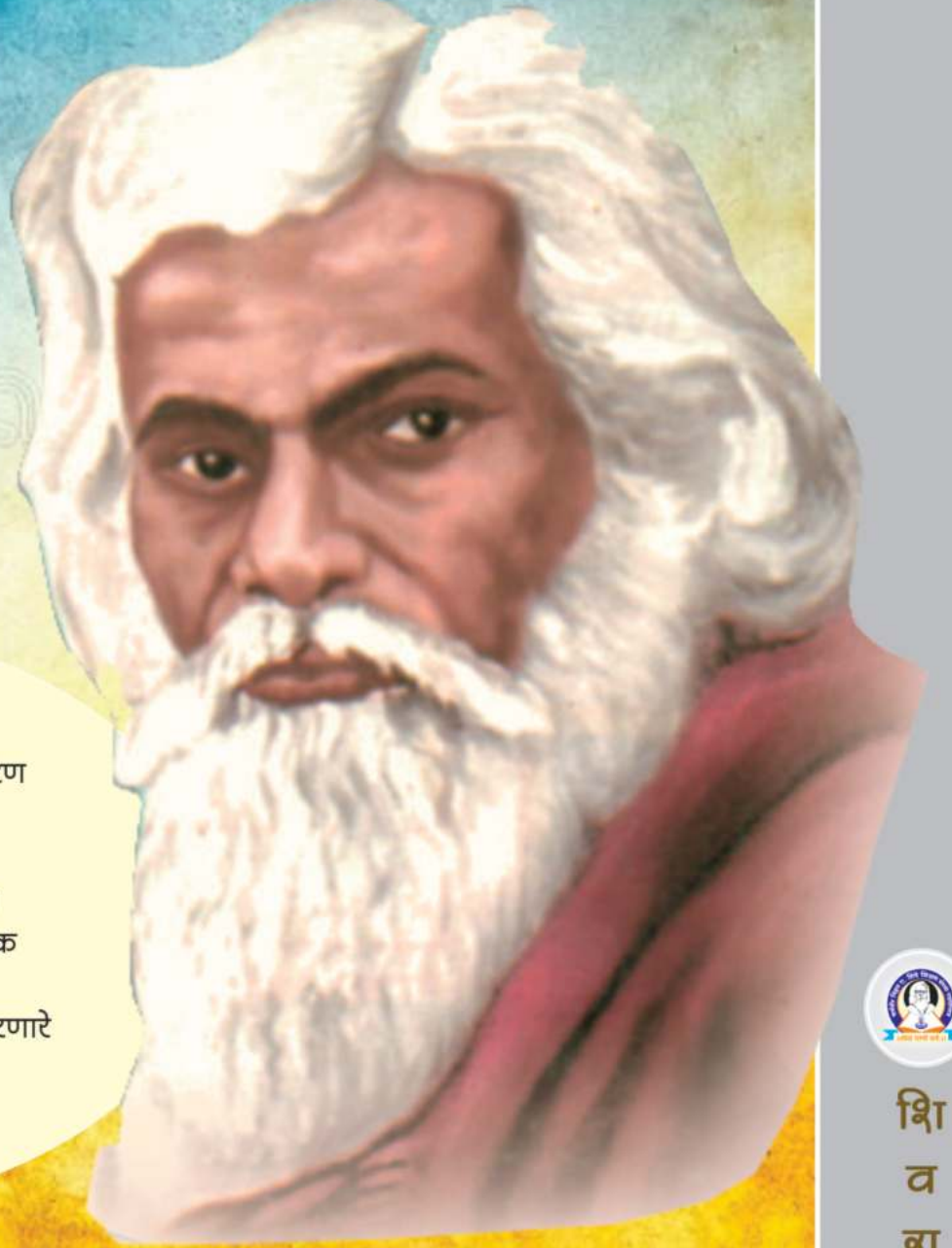
शिवराज २०२२

संपादक मंडळ

- अध्यक्ष : मा. प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम
- प्रमुख संपादक : प्रा. ए. के. मोरमारे
- विभागीय संपादक :
 - डॉ. एस. बी. माने - हिंदी
 - प्रा. डी. यू. जाधव - इंग्रजी
- सहाय्यक संपादक :
 - प्रा. के. जे. अदाटे
 - प्रा. संदीप कुराडे
 - डॉ. ए. बी. कुंभार
 - डॉ. एम. डी. चौगुले
 - प्रा. के. एस. देसाई
 - प्रा. टी. व्ही. चौगुले
- विशेष सहाय्य :
 - डॉ. अनिल कुराडे,
 - सचिव क.वि.रा.शिंदे शिक्षण संस्था

आमची प्रेरणा

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे

"महर्षी शिंदे हे अस्पृश्यता निवारण कार्याच्या जागृतिपर्वाचे प्रणेते व या कार्याचे अग्रदूत होते. महर्षी शिंदे हे शिस्तशीर संशोधन करणारे संशोधक, प्रगल्भ वैचारिक लेखन करणारे विचारवंत व आल्हाददायक ललित लेखन करणारे लेखकही होते."

- कै. डॉ. गो. मा. पवार

शि
व
बा
ज
२०२२

SHIVRAJ 2022

डॉ. पी. एस. चिगरे
भौतिकशास्त्र

प्रा. आर. एस. सरनाईक
राज्यशास्त्र

प्रा. ई. जी. कांबळे
मानसशास्त्र

श्री. आर. बी. आयरनाईक
मुख्य लेखनिक

श्री. एम. बी. माने
कनिष्ठ लेखनिक

श्री. एस. एस. हजारे
ग्रंथालय परिचर

श्री. पी. जी. पोवार
प्रयोगशाळा साहाय्यक

श्री. एम. जी. खोत
प्रयोगशाळा साहाय्यक

श्री. बी. डी. मोरे
प्रयोगशाळा परिचर

सेवा निवृत्ती

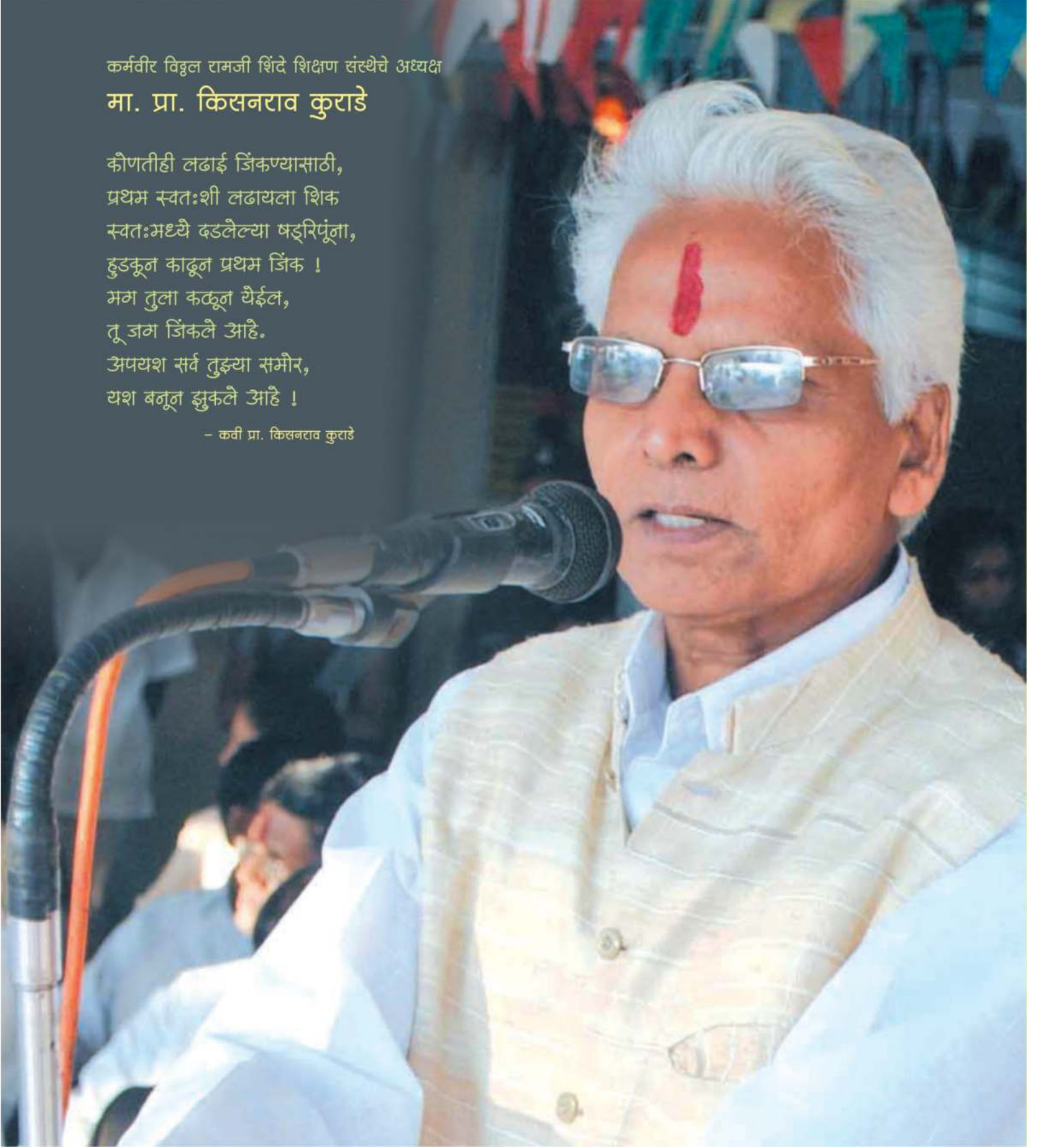
”शिवराज महाविद्यालयातील
प्रदीर्घ सेवेनंतर
निवृत्त झालेल्या या मान्यवरांना
त्यांच्या
भविष्यातील
वाटचालीसाठी
शिवराज परिवारातर्फे
हार्दिक शुभेच्छा!

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष
मा. प्रा. किसनराव कुराडे

कौणतीही लढाई जिंकण्यासाठी,
प्रथम स्वतःशी लढायला शिक
स्वतःमध्ये दडलैल्या षड्रिपुंना,
हुडकून काढून प्रथम जिंक !
मम तुला कळून येईल,
तू जग जिंकलै आहे.
अपयश सर्व तुझ्या समोर,
यश बनून झुकलै आहे !

- कवी प्रा. किसनराव कुराडे

करिअर महामेळावा

करिअर महामेळाव्याचे उद्घाटन करताना डॉ. परशराम पाटील व संस्थेचे सचिव, डॉ. अनिलराव कुराडे व इतर मान्यवर

कृषिअर्थतज्ञ डॉ. परशराम पाटील यांचे स्वागत करताना डॉ. अनिलराव कुराडे

प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम करिअर महामेळाव्यात मार्गदर्शन करताना

करिअर महामेळाव्यात मार्गदर्शन करताना सी.ए., आदित्य शर्मा

कृषिअर्थतज्ञ डॉ. परशराम पाटील करिअर महामेळाव्यात मार्गदर्शन करताना

मा. प्राचार्य

शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि
डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंग्लज.

प्रा. डॉ. एस. एम. कदम
M.Sc., Ph.D.

शि
व
रा
ज
२०२२

पदाधिकारी

रजिस्ट्रार
श्री. संतोष शहापूरकर
M.A.,MBA
शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज.

प्रा. टी. व्ही. चौगुले
M.A., B.Ed. ,
संभाजीराव माने कनिष्ठ महाविद्यालय, गडहिंग्लज.

कर्मवीर जयंती सोहळा

'कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे जयंती'
कार्यक्रमप्रसंगी मार्गदर्शन करताना
डॉ. रणधीर शिंदे

'कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे जयंती'
कार्यक्रमप्रसंगी मार्गदर्शन करताना
संस्थेचे अध्यक्ष, मा. प्रा. किसनराव कुराडे

कर्मवीर, वि.रा.शिंदे जयंती कार्यक्रमप्रसंगी
उपस्थित मान्यवर

कर्मवीर, वि.रा.शिंदे जयंती कार्यक्रमप्रसंगी संस्थेचे
सचिव, डॉ.ए.व्ही.कुराडे यांचा सत्कार करताना डॉ.रणधीर शिंदे.

* कर्मवीर गुणवंत शिक्षक व कर्मचारी पुरस्कार *

गुणवंत कर्मचारी
श्री. मोहन शिंदे

गुणवंत कर्मचारी
श्री. सचिन शिरहट्टी

गुणवंत शिक्षक
डॉ. महेश चौगुले

गुणवंत शिक्षक
डॉ. बाळासाहेब अजळकर

शि
व
बा
ज
२०२२

कौतुक यशाचे

शिवाजी विद्यापीठ गुणवत्ता शिष्यवृत्ती योजनेत विज्ञान व तंत्रज्ञान विद्या शाखेतून प्रथम क्रमांक प्राप्त केल्याबद्दल कुलगुरु, डॉ. डी. टी. शिर्के प्रमाणपत्र प्रदान करताना

रा. से. या. विभागात शिवाजी विद्यापीठांतर्गत कोल्हापुर जिल्ह्यातील प्रथम क्रमांकाचे 'एकक महाविद्यालय' पुरस्कार कुलगुरु, डॉ. डी. टी. शिर्के प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम यांना प्रदान करताना सोबत डॉ. ए. जी. हर्दारे (उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी पुरस्कार प्राप्त)

युवा महोत्सवात हिना बुडण्णावर (स्थळ चित्रणा प्रथम क्रमांक) आणि हर्ष जांभळे (पाश्चिमात्य एकल वादन तृतीय क्रमांक) यांना पारितोषिक प्रदान करताना कुलगुरु, डॉ. डी. टी. शिर्के

महाविद्यालयाचे माजी विद्यार्थी ऐश्वर्या नाईक, सुजय कदम, श्रद्धा चव्हाण यांनी एम.पी.एस.सी परीक्षेत यशयवीत यश संपादन केल्याबद्दल त्यांची भव्य मिरवणूक काढुन त्यांचे कौतुक करताना सचिव, डॉ. अनिल कुराडे, प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम व इतर

युवा महोत्सवात हिना बुडण्णावर हिने साकारलेली पारितोषिक प्राप्त रांगोळी.

युवा महोत्सवात हर्ष जांभळे पाश्चिमात्य एकल वादन करताना

महाविद्यालय विकास समिती

(सन २०१७ पासून)

१. मा. प्रा. किसनराव कुराडे - अध्यक्ष
२. प्रा. अनिल व्ही. कुराडे - व्यवस्थापन सचिव
३. प्रा. एन. बी. एकिले - नामनिर्देशित विभागप्रमुख
४. प्रा. एस. जी. मुंज - प्राध्यापक प्रतिनिधी
५. डॉ. एम. डी. चौगुले - प्राध्यापक प्रतिनिधी
६. श्री. संतोष शहापूरकर - अध्यापकेतर कर्मचारी प्रतिनिधी
७. श्री. बसवराज आजरी - सामाजिक क्षेत्र प्रतिनिधी
८. अॅड. दिग्विजय कुराडे - शैक्षणिक क्षेत्र प्रतिनिधी
९. श्री. ईश्वर नारायण देसाई - उद्योग क्षेत्र प्रतिनिधी
१०. डॉ. एम. पी. पाटील - संशोधन क्षेत्र प्रतिनिधी
११. प्रा. के. जे. अदाटे - IQAC समन्वयक
१२. विद्यार्थी परिषद सभापती -
१३. प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम - समिती सचिव

शाळा समिती

(सन २०१५-१६ पासून)

१. मा. प्रा. किसनराव कुराडे - अध्यक्ष
२. मा. श्री. शंकरराव भीमा नंदनवाडे - संस्था प्रतिनिधी
३. मा. प्रा. जे. वाय. बारदेस्कर - संस्था प्रतिनिधी
४. मा. प्रा. ए. व्ही. कुराडे - संस्था प्रतिनिधी
५. मा. प्रा. टी. व्ही. चौगुले - प्राध्यापक सदस्य
६. मा. श्री. एस. आर. शहापूरकर - प्रशासक सेवक प्रतिनिधी
७. मा. प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम - सचिव

संपादकीय...

रसिक बंधू, भगिनीनो

'शिवराज २०२२' हे वार्षिक नियतकालिक आपल्या हाती देताना मला मनस्वी आनंद होत आहे. संपूर्ण जगाला आपल्या इशान्यावर नाचविणाऱ्या कोरोनाचा प्रभाव काही प्रमाणात कमी झालेला आहे. संपूर्ण जगाचे मानवीजीवन पुन्हा वेग धरू लागले आहे. परंतु कोरोनाची भिती माणसाच्या मनातून पूर्णपणे गेली आहे. असे मात्र दिसत नाही. कोरोनाही मध्ये मध्ये डोके वर काढताना दिसतो आहे. असे असले तरी 'कोरोना बरोबरच आपण जगायला शिकले पाहिजे' ही धारणा लोकांमध्ये रुजायला लागली आहे. त्यामुळे जनजीवन सुरळीत होऊ लागले. शाळा, महाविद्यालये पुन्हा नव्याने फुलू लागली आहेत. महाविद्यालयांमध्ये पुन्हा चैतन्याचे वातावरण निर्माण झाले आहे.

अशा या चैतन्यमयी वातावरणात मी 'शिवराज २०२२' या वार्षिक नियतकालिकासाठी आपल्या महाविद्यालयातील नवकवी, कवयित्री, लेखक, लेखिकांना सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय आणि इतर विविध विषयांवर कथा, कविता, ललितलेखन तसेच प्रवासवर्णन, चरित्रलेखन, नाट्यलेखन करण्याचे आवाहन केले असता, सुरुवातीला म्हणावा तेवढा प्रतिसाद मिळाला नाही. परंतु महाविद्यालयात जसजशी विद्यार्थ्यांची उपस्थिती अधिक वाढायला लागली. तसतसा या नव लेखक, कवी कवयित्रींचा प्रतिसादही अधिक वाढला. त्यांच्याकडून समाजाला नव्या युगाची जाणीव करून देणारे, नवी दिशा देणारे, नवी जीवनमूल्ये रुजविणारे व

समाजभान निर्माण करणारे मराठी, हिंदी आणि इंग्रजी भाषेतील साहित्य माझ्याकडे आले. विद्यार्थ्यांच्या आधुनिक वैचारिक जाणिवेतून साकार झालेले, हे सर्व साहित्य वाचकांच्या मनामध्ये नवा विचार, नवी उर्जा व नव्या जाणिवा निर्माण करणारे आहे. यात तीळमात्र शंका नाही.

हा वार्षिक अंक परिपूर्ण करण्यासाठी आमच्या संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे, सचिव, डॉ. अनिलराव कुराडे आणि महाविद्यालयाचे प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम यांचे वेळोवेळी अनमोल असे मार्गदर्शन लाभले. तसेच संपादक मंडळातील प्रा. दत्तराव जाधव, डॉ. संतोष माने, ग्रंथपाल प्रा. एस. आर. कुराडे या साहाय्यक संपादकांनी चांगले सहकार्य केल्यामुळे आणि सरस्वती ऑफसेटचे मालक श्री. अतुल कोलते यांनी अंक जुळणी वेळेत पूर्ण करण्यासाठी अधिक परिश्रम घेतले. यामुळे मी हा अंक रसिक वाचकांसमोर वेळेत मांडू शकलो. या सर्वांचे मी मनःपूर्वक आभार मानतो.

प्रा. अशोक मोरमारे

संपादक

प्राचार्यांचे मनीषत...

चालू शैक्षणिक वर्षामध्ये महाविद्यालयाचा नावलौकिक वाढविणान्या घटनांचा व प्रगतीचा परामर्श घेताना मला मनस्वी आनंद होत आहे. आमच्या संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे, सचिव डॉ. अनिलराव कुराडे आणि संस्थेच्या संचालक मंडळाच्या मार्गदर्शनाखाली मी सप्टेंबर २०२० मध्ये महाविद्यालयाच्या प्राचार्यपदी रुजू झालो. महाविद्यालयाचा सर्वांगीण विकास कसा होईल, या दृष्टिकोणातून कार्य करू लागलो. गडहिंग्लज, आजरा, चंदगड, भुदरगड, कागल आणि कर्नाटक राज्याच्या सीमाभागात ज्ञानदानाचे कार्य करणाऱ्या व सेवाभावी वृत्ती जोपासणाऱ्या आमच्या महाविद्यालयाने प्राध्यापक, प्रशासकीय सेवकांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास साधण्याचा सतत प्रयत्न केला आहे. याचा मला सार्थ अभिमान आहे. आमचे महाविद्यालय या उपविभागातील इ. ११ वी ते पी. जी. पर्यंत अद्यावत शिक्षण देणारे विद्या संकुल असून या परिसरातील गोरगरीब विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक आधारस्तंभ म्हणून कार्य करत आहे.

या वर्षी आमच्या महाविद्यालयातील विविध विद्याशाखांमधील एकूण ३७ विद्यार्थी विद्यार्थिनींनी शिवाजी विद्यापीठाची गुणवत्ता शिष्यवृत्ती प्राप्त केली. तसेच आमचे महाविद्यालयाने शिवाजी विद्यापीठातील विज्ञान व तंत्रज्ञान विभागात 'निमशहरी गटात' प्रथम क्रमांक पटकविला आहे. महाविद्यालयाने सलग चार वर्षे हा बहुमान पटकविला आहे. याबद्दल मी आपल्या महाविद्यालयातील विज्ञान व तंत्रज्ञान विभागातील सर्व प्राध्यापकांचे अभिनंदन करतो.

ग्रामीण भागातील गरज लक्षात घेऊन आमच्या

महाविद्यालयाने बी. एस्सी. ऑनिमेशन, बी. एस्सी. फूड सायन्स, बी. एस्सी. संख्याशास्त्र आणि बी. कॉम. आय. टी. हे कोर्स या वर्षी नव्याने सुरु केले आहेत. याचा ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना नक्कीच फायदा होईल. याची मला खात्री आहे.

आमच्या महाविद्यालयातील क्रीडा विभाग सतत विद्यापीठ राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय पातळीवर विविध स्पर्धा गाजवत असतो. यावर्षीही आमच्या क्रीडा विभागातील विविध खेळाडूंनी चमकदार कामगिरी करून आमच्या महाविद्यालयाचा नाव लौकिक वाढविला आहे. यात आमच्या महाविद्यालयाचा खेळाडू प्रथम कुमार शिंदे याने आंतरराष्ट्रीय तलवारबाजी स्पर्धेत सहभाग घेतला. तर ओंकार वाणी या खेळाडूने आंतरराष्ट्रीय पावर लिफ्टिंग स्पर्धेत ब्राँझ पदक पटकावले.

आमच्या महाविद्यालयाचे एन.सी.सी. व एन. एस. एस. विभाग सतत समाजपयोगी काम करत असतात. रक्तदान शिबीर, वृक्षारोपन, एड्स जनजागृती रॅली, पर्यावरण बचाव रॅली, कोरोना लसीकरण, शिबीर, कोरोना जनजागृती कार्यशाळा असे विविध उपक्रम या विभागाच्या वतीने वर्षभर राबविण्यात आले. यातून सामाजिक व भौगोलिक वातावरण सुधारण्यास नक्कीच मदत झाली आहे.

या वर्षी एन. एस. एस. विभागाच्यावतीने मौजे कोलगे या दत्तक खेड्यात आठ दिवसीय निवासी शिबीर घेण्यात आले. या शिबिराच्या माध्यमातून या दत्तक खेड्यातील लोकांना श्रमदानाचे व स्वच्छतेचे महत्त्व, श्रमदान व प्रबोधनात्मक व्याख्यानांमधून पटवून देण्याचा प्रयत्न केला. या बरोबरच अन्य विविध सामाजिक उपक्रम या शिबिरात राबविण्यात आले. यासाठी संस्थेचे उपाध्यक्ष अँड दिग्विजय कुराडे यांचे नेहमीच प्रोत्साहन व सहकार्य लाभत असते.

दरवर्षीप्रमाणे आमचे संभाजीराव माने कनिष्ठ महाविद्यालय यशस्वी घोडदौड करीत आहे. यावर्षी आमच्या कनिष्ठ विभागाचा १००% टक्के निकाला लागला आहे. प्रा. तानाजी चौगुले हा कनिष्ठ विभाग कुशलतेने सांभाळत आहेत.

या वर्षी आमच्या महाविद्यालयातील डॉ. बी. डी. अजळकर, डॉ. नंदकुमार कोल्हापुरे, डॉ. संजय सावंत यांची प्राध्यापकपदी निवड झाली. डॉ. महेश चौगुले यांची गुणवंत शिक्षक तर श्री. मोहन शिंदे यांची 'गुणवंत कर्मचारी' म्हणून निवड झाली. या सवर्षी मी अभिनंदन करतो.

माझे सहकारी प्राध्यापक व प्रासकीय कर्मचारी यांनी विविध कार्यशाळा व चर्चासत्रांमध्ये सहभाग घेतला. महाविद्यालयीन विद्यार्थांचा सर्वांगीण विकास होण्याच्या अनुषंगाने गठीत करण्यात आलेल्या विविध समित्यांमार्फत वर्षभर विविध विषयावरील व्याख्याने आयोजित करण्यात आली. अग्रणी महाविद्यालय योगनेअंतर्गत 'शेअर मार्केटिंग', 'अनिमेशन : रोजगारासाठी उत्तम पर्याय' आणि 'संशोधन पध्दती' या तीन विषयावरील कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले.

विद्यार्थ्यांमध्ये वाचनाची अधिकाधिक आवड निर्माण व्हावी व त्यांच्यामध्ये चौफेर ज्ञानवृद्धी व्हावी या उदात्त हेतूने आमच्या ग्रंथालय विभातील ग्रंथपाल प्रा. संदीप कुराडे व त्यांचा स्टाफ काम करतो आहे. विद्यार्थ्यांना ग्रंथालयातून विविध ग्रंथ, ई-जर्नल्स, इंटरनेट सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी ते सतत प्रयत्न करतात. यामुळे विद्यार्थ्यांच्या व प्राध्यापकांच्या ज्ञानात अधिक भर पडत आहे.

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी स्पर्धा परीक्षेमध्ये उतरून आपले करिअर घडवावे या अनुषंगाने स्पर्धा परीक्षा संदर्भात विद्यार्थ्यांना सखोल मार्गदर्शन व्हावे यासाठी या वर्षापासून महाविद्यालयात 'कै. एस. डी. पाटील स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र' सुरु करण्यात आले आहे. त्याचा बहुसंख्य विद्यार्थ्यांना फायदा होत आहे.

थोडक्यात शिवराज विद्या संकुल या उपविभागातील ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक, सामाजिक व सांस्कृतिक क्षेत्रामध्ये तसेच कला व क्रीडा विभागात सक्षम करून त्यांना त्यांच्या स्वतःच्या पायावर उभे करत आहे. याचा मला सार्थ अभिमान आहे.

प्रा. डॉ. एस. एम. कदम
प्राचार्य

शिवराज कला, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालयातील प्राध्यापक वृंद

■ भौतिकशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. एस्. एम्. कदम (एम्. एस्सी., पीएच.डी.) विभाग प्रमुख
डॉ. व्ही. एस. सावंत (एम्. एस्सी., बी.एड., एम.फिल., पी.एच.डी.)
प्रा. आर. आर. कुंभार (एम्. एस्सी., सेट)
प्रा. पी. टी. टाकळे (एम्. एस्सी., सेट, बी.एड.)
प्रा. जी. एस. पाटील (एम्. एस्सी., सेट)
प्रा. कु. आर. टी. राजाराम (एम्. एस्सी.)
प्रा. कु. टी. पी. शिंदे (एम्. एस्सी.)

■ मराठी विभाग

- प्रा. डॉ. एम्. व्ही. राजे (एम्. ए., पीएच.डी.नेट) विभाग प्रमुख
प्रा. डॉ. ए. बी. कुंभार (एम्. ए., पीएच.डी.नेट)
प्रा. ए. के. मोरमारे (एम्. ए., नेट)
प्रा. डॉ. एस. एस. पाटील (एम्. ए., पीएच.डी.)

■ इंग्रजी विभाग

- प्रा. डी. यू. जाधव (एम्. ए., नेट) विभाग प्रमुख
प्रा. डॉ. एस. बी. परीट (एम्. ए., एम्.फिल. पीएच.डी., सेट)
प्रा. पी. ए. पाटील (एम्. ए., सेट)
प्रा. पी. एस. होनगेकर (एम्. ए. बी.एड., एम.एड., पी.जी.सी.टी.ई.)
प्रा. सौ. बी. ए. कुराडे (एम्. ए.)

■ हिंदी विभाग

- प्रा. एन. बी. एकिले (एम्. ए., एम.फिल. नेट) विभाग प्रमुख
प्रा. डॉ. एस. बी. माने (एम्. ए., पीएच.डी.)

■ मानसशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. आर. व्ही. गुंडे (एम्. ए., एम्.फिल., पीएच.डी.) विभाग प्रमुख

■ समाजशास्त्र विभाग

- डॉ. ए. व्ही. कुराडे (एम्. ए.) विभाग प्रमुख
प्रा. डॉ. एस्. डी. सावंत (एम्. ए., एम्. फिल., पीएच.डी., नेट)
डॉ. आर. पी. हेंडगे (एम्. ए., एम्. फिल., नेट)

■ राज्यशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. एन्. आर. कोल्हापूर (एम्. ए., एम्. फिल., सेट) विभाग प्रमुख
डॉ. ए. जी. हारदार (एम्. ए., एम्. फिल., पीएच.डी., नेट)

■ अर्थशास्त्र विभाग

- डॉ. जी. जी. गायकवाड (एम्. ए., बी.लिव्., पीएच.डी., नेट) विभाग प्रमुख
प्रा. एस. जी. मुंज (एम्. ए.)
कु. डॉ. व्ही. के. हेरेकर (एम्. ए., पीएच.डी.)
डॉ. बी. एम. जाधव (एम्. ए., पीएच.डी., नेट)

■ रसायनशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. ए. एम्. हसुरे (एम्. एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. डॉ. बी. डी. अजळकर (एम्. एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. डॉ. एस्. डी. पाटील (एम्. एस्सी., पीएच.डी.) जाने. २०२२ पर्यंत
डॉ. पी. आर. डोंगरे (एम्. एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. एस. ए. समडोळे (एम्. एस्सी., बी.एड.)
प्रा. एन. आर. भोसले (एम्. एस्सी., सेट)
प्रा. ए. पी. तेलवेकर (एम्. एस्सी., बी.एड.)
डॉ. एस. के. पाटील (एम्. एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. पी. एस. गुरव (एम्. एस्सी., नेट गेट)
प्रा. ए. जी. नाईकवाडे/ताशिलदार (एम्. एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. जी. आर. पाटील (एम्. एस्सी.)
प्रा. व्ही. ए. कुराडे (एम्. एस्सी.)
प्रा. आर. ए. हासुरे (एम्. एस्सी.)
प्रा. सौ. एस. ए. पाटील (एम्. एस्सी., बी.एड., सेट)
प्रा. आर. एस. सूर्यवंशी (एम्. एस्सी.)

■ वनस्पतीशास्त्र विभाग

- प्रा. जे. व्ही. सरतापे (एम्. एस्सी.) विभाग प्रमुख
प्रा. एस. एस. पाटील (एम्. एस्सी., नेट)

■ संख्याशास्त्र विभाग

- प्रा. सौ. एम्. आर. दंडगे (एम्. एस्सी.)
प्रा. कु. पी. एन. कुराडे (एम्. एस्सी.)
प्रा. कु. एस. एस. गावडे (एम्. एस्सी.)
प्रा. कु. एन. के. लोंढे (एम्. एस्सी. सेट)

शिवराज २०२२

■ गणित विभाग

प्रा. एस. एस. कांबळे (एम्. एस्सी.)

■ प्राणीशास्त्र विभाग

प्रा. के. जे. अदाटे (एम्. एस्सी.) विभाग प्रमुख

प्रा. डॉ. कु. व्ही. एम. देशमुख (एम्. एस्सी. पी. एच. डी.)

■ पर्यावरण शास्त्र

प्रा. सौ. एस. पी. गाडवी (एम्. एस्सी. बी. एड.)

प्रा. सौ. एस. एम. देसाई (एम्. एस्सी.)

■ शारीरिक शिक्षण

प्रा. आर. डी. मगदूम (बी. कॉम., एम्. पी. एड.) विभाग प्रमुख

■ बी.एस्सी. कॉम्प्युटर

प्रा. पी. टी. गोयल (एम्. एस्सी., कॉम्प्युटर सेट) विभाग प्रमुख

प्रा. सौ. डी. एस. खांडेकर (एम्. एस्सी., कॉम्प्युटर)

■ वाणिज्य विभाग

प्रा. डी. पी. खेडकर (एम. कॉम., बी. एड., सेट)

प्रा. डॉ. एम. डी. चौगुले (एम. कॉम., बी. एड., एम्. फील., पी. एच. डी.)

■ ग्रंथालय विभाग

प्रा. एस. आर. कुराडे (बी. एस्सी., एम. लीब., सेट) ग्रंथपाल

पदव्युत्तर विभाग - प्राध्यापक वृंद

प्रा. एस. जी. मुंज

■ अर्थशास्त्र विभाग

प्रा. एस. जी. मुंज : शिवराज महाविद्यालय, गड. प्रमुख पदव्युत्तर विभाग

डॉ. जी. जी. गायकवाड (विभाग प्रमुख) : शिवराज महाविद्यालय, गड. अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख

डॉ. डी. जी. चिघळीकर : ऑर्टस, कॉमर्स आणि विज्ञान महाविद्यालय, गड.

डॉ. एस. एस. सावंत: र. भा. माडखोलकर महाविद्यालय, चंदगड

प्रा. डॉ. पी. वाय. निंबाळकर : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी

प्रा. के. एस. पोवार : सदाशिवराव मंडलिक कॉलेज, मुर्गूड

प्रा. डॉ. के. आर. तणगे : ऑर्टस, कॉमर्स आणि विज्ञान

डॉ. के. पी. वाघमारे: कला महाविद्यालय, कोवाड.

■ मराठी विभाग

प्रा. डॉ. एम. व्ही. राजे : शिवराज महाविद्यालय, गड.

प्रा. डॉ. ए. बी. कुंभार : शिवराज महाविद्यालय, गड.

प्रा. ए. के. मोरमारे : शिवराज महाविद्यालय, गड.

प्रा. डॉ. ए. पी. गवळी : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी

प्राचार्य डॉ. बी. व्ही. चौगुले : आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, गड.

प्रा. बी. जे. शिंदे: आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, गड.

प्रा. डॉ. ए. एस. बल्लाळ: आजरा महाविद्यालय, आजरा

■ हिंदी विभाग

प्रा. एन. बी. एकिले विभाग प्रमुख : शिवराज महाविद्यालय, गड.

डॉ. एस. बी. माने: शिवराज महाविद्यालय, गड.

डॉ. के. आर. पाटील : प्राचार्य, आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, नेसरी

प्रा. यू. एस. पाटील : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी

प्रा. एस. एन. खरुजकर : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी

प्रा. डॉ. एस. बी. घरपणकर : राजा शिवछत्रपती महाविद्यालय, महागाव

प्रा. एन. डी. केसरकर : आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, नेसरी

डॉ. एस. एन. कांबळे: आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, नेसरी

डॉ. सौ. एस. एस. पाटील: आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, गड.

■ इंग्रजी विभाग

प्रा. डी. यू. जाधव विभाग प्रमुख: शिवराज महाविद्यालय, गड.

डॉ. एस. बी. परीट: शिवराज महाविद्यालय, गड.

प्रा. पी. एस. होनगेकर: शिवराज महाविद्यालय, गड.

■ वाणिज्य विभाग

- प्रा. डी. पी. खेडकर : शिवराज महाविद्यालय, गड.
डॉ. एम. डी. चौगुले : शिवराज महाविद्यालय, गड.
डॉ. एन. बी. जाधव : प्राचार्य, राजा शिवछत्रपती
महाविद्यालय, महागांव
प्रा. व्ही. एस. वांद्रे : दत्ताजीराव ऑर्टस्, कॉमर्स, सायन्य
कॉलेज, इचलकरंजी
डॉ. टी. के. जाधव : प्राचार्य एस. के. पाटील
महाविद्यालय, कुरुंदवाड
डॉ. एम. ए. कोळी: सदाशिवराव मंडलिक कॉलेज, मुरगूड
डॉ. एम. एम. बागवान: देवचंद कॉलेज, अर्जुननगर
प्रा. डॉ. एस. आर. पोवार: कर्मवीर हिरे महाविद्यालय,
गारगोटी
प्राचार्य, डॉ. पी. बी. पाटील : कर्मवीर हिरे
महाविद्यालय, गारगोटी
डॉ. एस. आर. चौगुले: भोगावती महाविद्यालय, कुरुकली
डॉ. एम. ए. कांबळे : भोगावती महाविद्यालय, कुरुकली
प्रा. डॉ. अशोक शिंदे :

■ समाजशास्त्र विभाग

- डॉ. ए. व्ही. कुराडे विभाग प्रमुख, शिवराज
महाविद्यालय, गड.
प्रा. डॉ. एस. डी. सावंत, शिवराज महाविद्यालय, गड.
डॉ. आर. पी. हेंडग, शिवराज महाविद्यालय, गड.
प्रा. डॉ. के. एस. काळे, कला महाविद्यालय, कोवाड
डॉ. पी. ए. घोंगडे, यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी
प्रा. डॉ. ए. व्ही. पौडमल: यशवंतराव चव्हाण
कॉलेज, कोल्हापूर
प्रा. डॉ. यू. बी. पाटील : महावीर कॉलेज, कोल्हापूर
प्रा. एस. एस. देसाई: बापूजी साळोखे कॉलेज, कराड
डॉ. जे. के. ससाणे: पी. के. कॉलेज, नेसरी

■ एम.एस्सी. कॉम्प्युटर सायन्स विभाग

- प्रा. सी. एस. निकम विभाग प्रमुख: शिवराज
महाविद्यालय, गड.
प्रा. पी. टी. गोयल: शिवराज महाविद्यालय, गड.
प्रा. एस. एस. स्वामी : शिवराज महाविद्यालय, गड.
प्रा. रोहन हत्ती : शिवराज महाविद्यालय, गड.
प्रा. ए. बी. काशीद : शिवराज महाविद्यालय, गड.
प्रा. व्ही. पी. कळसगोंडा : शिवराज महाविद्यालय, गड.

संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालयाचा प्राध्यापक वृंद (अनुदानित विभाग)

■ **इंग्रजी विभाग**

- प्रा. सौ. बी. ए. कुराडे (एम्. ए., बी.एड.)
प्रा. सौ. पी. बी. जाधव (एम्. ए., बी.एड.)
प्रा. जे. बी. कांबळे (एम्. ए., बी.एड.)

■ **रसायनशास्त्र विभाग**

- प्रा. सौ. एस. ए. पाटील (एम्. एस्सी., बी.एड.)
प्रा. सौ. एस. एल. कांबळे (एम्. एस्सी., बी.एड.)
प्रा. एस. एम. पाटील (एम्. एस्सी., बी.एड.)

■ **मराठी विभाग**

- प्रा. टी. व्ही. चौगुले (एम्. ए., बी.एड.)
प्रा. सौ. जी. आय. देसाई (एम्. ए., बी.एड.)

■ **हिंदी विभाग**

- प्रा. सौ. एल्. एम्. डिसोजा (एम्. ए., बी.एड.)

■ **समाजशास्त्र विभाग**

- प्रा. एस. पी. पाटील (एम्. ए., बी.एड.)

■ **अर्थशास्त्र विभाग**

- प्रा. टी. डी. भांदूगरे (एम्. ए., बी.एड.)
प्रा. एस. ए. कांबळे (एम्. ए., बी.एड.)

■ **राज्यशास्त्र विभाग**

■ **मानसशास्त्र विभाग**

- प्रा. एम्. एस्. घस्ती (एम्. ए., बी.एड.)

■ **पर्यावरणशास्त्र विभाग**

- प्रा. सौ. एस. पी. गाडवी (एम्. एस्सी., बी.एड.)

■ **वाणिज्य विभाग**

- प्रा. सौ. ए. व्ही. पाटील (एम.कॉम., बी.एड.)
प्रा. सौ. एस. एन. जांगनुरे (एम.कॉम.)

■ **पदार्थ विज्ञान विभाग**

- प्रा. ए. बी. कोकणे (एम्. एस्सी., बी. एड.)
प्रा. आर. टी. पाटील (एम्. एस्सी., बी. एड.)
प्रा. ए. एस. साखरे (एम्. एस्सी., बी. एड.)
प्रा. एस. आर. भादवणकर (एम्. एस्सी., बी. एड.)

■ **जीवशास्त्र विभाग**

- प्रा. व्ही. वाय. पाटील (एम्. एस्सी., बी.एड.)
प्रा. जे. बी. दोरुगडे (एम्. एस्सी., बी.एड.)
प्रा. एस. एम. देसाई (एम्. एस्सी., बी.एड.)
प्रा. सौ. डी. आर. बेलेकर (एम्. एस्सी., बी.एड.)

■ **गणित विभाग**

- प्रा. के. व्ही. कदम

■ **शारीरिक शिक्षण विभाग**

- प्रा. जे. एम. पाटील (एम्. ए., एम्.पी.एड.)

■ **आय. टी. विभाग**

- प्रा. एस. पी. कुराडे (एम.एस्सी. कॉम्प्यू.)
प्रा. सौ. आर. ए. सावरतकर (बी.ई. कॉम्प्यू.)

महाविद्यालयातील प्रशासकीय कर्मचारी वृंद

कार्यालय :

■ प्रबंधक

श्री. एस. आर. शहापूरकर (एम. ए., एम. बी. ए.)

■ कनिष्ठ लघुलेखक

श्री. के. टी. कुंभार (एम. कॉम्.)

■ कनिष्ठ लेखनिक

श्री. पी. डी. पाटील (बी. कॉम्.)

श्री. ए. एम्. पोवार (बी. कॉम्., एम्. लिब.)

श्री. एन्. एस्. काबळे (बी. ए., एम्. लिब.)

श्री. एन. झेड. दळवी (बी. कॉम्.)

श्री. बी. बी. जाधव (बी. ए.)

श्री. पी. डी. सोरप (बी. ए.)

■ साहाय्यक गंधपाल

श्री. आर. ए. जाधव (एम. ए., एम्. लिब., एफ. फील.)

■ ग्रंथालय लेखनिक

श्री. बी. एल. कोरवी (बी. ए.)

■ ग्रंथालय परिचर

श्री. व्ही. आर. टेंबरे

श्री. पी. बी. नडगोरी

श्री. ए. एल्. कलकुटकी (एम. ए.)

श्री. ए. एस. सावंत

श्री. एन. बी. असोदे

श्री. एम. बी. शिंदे

प्रयोगशाळा :

■ प्रयोगशाळा साहाय्यक

श्री. एस्. व्ही. शिंदे (बी. एस्सी., बी. लीब. सायन्स)

श्री. पी. एस. पाटील (बी. बी. ए.)

श्री. सी. आय. बाबर (एम. ए.)

■ प्रयोगशाळा परिचर

श्री. एस्. बी. खोत (बी. कॉम्.)

श्री. टी. आर. देवडकर

श्री. व्ही. व्ही. कोंडूसकर

श्री. टी. बी. कांबळे

श्री. आर. के. वडर

श्री. एस्. एम्. मोरबाळे

श्री. के. आर. कांबळे

श्री. एस्. एम्. कांबळे

श्री. व्ही. बी. पाटील

श्री. डी. जी. हुंदळेकर (बी. कॉम्.)

श्री. एस. एन. पाटील (एम. ए., एम. बी. ए.)

श्री. एस्. डी. कुरळे

श्री. एम. के. गोदुरे

श्री. यू. डी. राऊत

श्री. व्ही. ए. सुतार

श्री. एन. टी. पाटील

श्री. एस. ए. शिरहट्टी

■ शिपाई

श्री. ए. एच. नाईक

श्री. व्ही. एस. गुरव

श्री. के. एम. सूर्यवंशी

श्री. एस. जी. हिले

विना अनुदान विभाग प्राध्यापक वृंद

■ बी. बी. ए. विभाग

- प्रा. आर. डी. कमते
(एम.बी.ए., एम.फील) हेड, बीबीए डिपार्टमेंट
प्रा. प्रा. ए. यू. पटेल (एम.ए., एम.फील)
प्रा. यु. एस. पाटील (एम.सी.ए.)
प्रा. सौ. वाय. व्ही. सोनटक्के
(एम.पी.एम., एम.कॉम; डी.एल.एल.)
प्रा. एस. बी. शिंदे (बी.ए., एल.एल.बी.)
प्रा. पी. एन. कुराडे (एम.एस्सी. स्टंट)
प्रा. सौ. पी. पी. टिनेकर (एम.बी.ए.)

■ बी. एस्सी. कॉम्प्युटर सायन्स (इन्टायर) (बी.सी.एस.) विभाग

- प्रा. पी. टी. गोयल (एम.सी.ए. नेट,
हेड कॉम्प्युटर डिपार्टमेंट)
प्रा. एन. जी. चव्हाण (एम.एस्सी. इले.)
प्रा. आर. के. पाटील (एम.एस्सी. कॉम्प्यु.)
प्रा. यु. बी. पाटील (बी.ई. कॉम्प्यु.)
प्रा. वाय. बी. पाटील (एम.सी.ए.)
प्रा. यू. पी. कानडे (एम.सी.ए.)
प्रा. एस. के. पाटील (बी.ई. कॉम्प्यु.)
प्रा. व्ही. पी. कळसगोंडा (एम.एस्सी. कॉम्प्यु.)
प्रा. एम. आर. दंडगे (एम.एस्सी. स्टंट)
प्रा. कु. डी. पी. यमगेकर (एमटेक. इले.)
प्रा. एस. एस. कांबळे (एम.एस्सी. मॅथ्स. सेट)
प्रा. पी. एस. होनगेकर (एम.ए. इंग्रजी)

■ बी. एस्सी. कॉम्प्युटर विभाग

- प्रा. पी. टी. गोयल (एम.सी.ए. नेट,
प्रा. आर. बी. खोत (एम.एस्सी. कॉम्प्यु.)
प्रा. डी. एस. खांडेकर (एम.एस्सी. कॉम्प्यु. सेट)

- प्रा. आर. के. पाटील (एम.एस्सी. कॉम्प्यु.)
प्रा. एस. पी. कुपेकर (एम.सी.ए.)
प्रा. पी. एम. यादव (एम.एस्सी. कॉम्प्यु.)
प्रा. कु. पी. एल. यमगेकर (बी.ई.)
प्रा. कु. डी. एस. महाजन

■ बी. सी. ए. विभाग

- प्रा. के. एस. देसाई (एम.बी.ए., जी.डी.सी. अँड
ए., एम.फील. नेट) हेड, बीसीए डिपार्टमेंट
प्रा. बी. एस. पठाण
(एम.ए., एम.एस्सी. कॉम्प्यु., बी.एड. डी.सी.पी.)
प्रा. कु. पी. बी. पटेकरी (एम.सी.ए.)
प्रा. कु. जे. आर. तोगलेकर (बी.ई. सी.एस.ई.)
प्रा. एस. एस. गावडे (एम.एस्सी. स्टंट)
प्रा. पी. पी. आजरी (एम.सी.ए.)

■ बी. एस्सी. मायक्रोबायोलॉजी विभाग

- प्रा. सौ. एस. आर. मिसाळ (एम.एस्सी.,
बी.एड.)

■ पर्यावरणशास्त्र

- प्रा. एस. एम. देसाई (एम.एस्सी. इनव्हाॅरमेंट)

■ वाणिज्य विभाग

- प्रा. कु. डी. बी. वाटंगी (एम.कॉम., बी.एड.)
प्रा. एन. एम. बोजगर (एम.बी.ए.)
प्रा. टी. एस. पाटील (एम. कॉम., एम.बी.ए.)

विना अनुदान विभाग

■ कर्मचारी वृंद ■

सौ. एस. बी. निकम (एम.कॉम.) ज्यु.क्लार्क	श्री. एस. एस. गवळी (बी.ए.) शिपाई
सौ. एस. बी. आजरी (बी.कॉम.) ज्यु.क्लार्क	श्री. डी. एस. पाटील (एच.एस.सी.) ज्यु. क्लार्क
श्री. व्ही. एम. घेज्जी (बी.ए.) ज्यु.क्लार्क	श्री. एस. जे. साबळे (एच.एस.सी.) शिपाई
श्री. वाय. एस. शेंडे (एम.ए.) ज्यु.क्लार्क	श्री. एस. व्ही. पाटील (एच.एस.सी.) शिपाई
श्री. एस. एस. चौगुले ज्यु.क्लार्क	श्री. एच. टी. मकानदार (शिपाई)
श्री. आर. एन. पाटील ज्यु.क्लार्क	श्री. डी. जी. कुराडे (शिपाई)
श्री. जे. जे. पाटील (एम.ए.) ज्यु.क्लार्क	श्री. ए. सी. देसाई (शिपाई)
श्री. बी. जी. चौगुले (एच.एस.सी.) लॅब. अटेंड.	श्री. एस. डी. कांबळे (स्वीपर)
श्री. आर. एन. कांबळे लॅब. अटेंड.(हार्ड.टेक.)	सौ. एस. एस. ठबे (स्वीपर)
श्री. ए. जी. भाटले (एम.ए.) लॅब.अटेंडेंट	श्री. आय. बी. बारदेस्कर (इलेक्ट्रीशियन)
श्री. डी. के. पताडे (एच.एस.सी.) लॅब.अटेंडेंट	श्री. बी. एस. दोरुगडे (वॉचमन)
श्री. एम. डी. पाटणे लॅब.अटेंडेंट	
श्री. जी. डी. निढोरी (बी.ए.) झेरॉक्स ऑपरेटर	
सौ. पी. ए. पाटील (एम. ए.) ज्युनि. क्लार्क	
श्री. ए. डी. पेडणेकर (बी.एस्सी.) लॅब.अटेंडेंट	
श्री. एम. एस. सावरतकर ज्युनि. क्लार्क	
श्री. जे. एस. देसाई (हार्ड. टेक)	
श्री. एस. टी. हजारे (एच.एस.सी.) शिपाई	
श्री. एम. बी. रेडेकर (एच.एस.सी.) शिपाई	
श्री. एम. बी. यादव (एच.एस.सी.) शिपाई	

कर्मवीर वि. रा. शिंदे शिक्षण संस्था (प्रशासकीय कर्मचारी वृंद)

■ प्रशासकीय प्रमुख : श्री. व्ही. एल. शिंदे (एम.बी.ए.) ,

शिवराज २०२२

मराठी विभाग

“मित्रा, तू मुलांना इंग्रजी जरूर शिकव,
शिकवायला हवं, पण त्यांचा मराठीशी,
मायभाषेशी असलेला संबंध तोडू नकोस.
तो सुरक्षित ठेव.”

- वि. वा. शिरवाडकर

विभागीय संपादक
डॉ. ए. बी. कुंभार

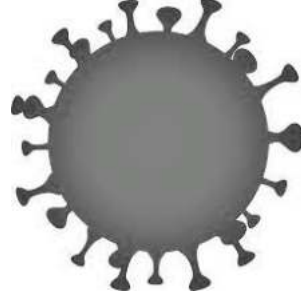
अनुक्रमणिका

* गद्य विभाग *

♦ कोविड-१९ महामारीने काय शिकवले ?	कु. ऋतुजा रविंद्र सुतार
♦ जगणे झाले महाग	कु. समृद्धी विठ्ठल खोत
♦ जड झालेले आई-बाप	कु. रोहिणी आनंदा गुरव
♦ कोरोना आणि शिक्षण	कु. अक्षता प्रतापसिंग रजपूत
♦ आपले सणकु. रुपाली	रविंद्र मोहिते
♦ एम. सी. वर बोलू काही	सौरभ जनार्दन पाटील
♦ कारोना माणसातला	कु. अंकिता रमेश सुतार
♦ कोविड आणि युवा	कु. विक्रम श्रीकांत लोहार
♦ शब्द माझे सोबती	कु. समृद्धी विठ्ठल खोत

* पद्य विभाग *

♦ प्रिय गुरु...	कु. समृद्धी विठ्ठल खोत
♦ स्त्री	कु. रेश्मा धोंडिबा दळवी
♦ शिक्षक	कु. अक्षता प्रतापसिंग रजपूत
♦ रणरागिणी सावित्रीबाई	कु. गायत्री जनार्दन मस्कर
♦ तिरंगा...	कु. सृष्टी बाबासाहेब मोकेशी
♦ निरोप	कु. विवेक आनंदा बिर्जे
♦ आई...	कु. सोहेल हसन मुल्लाणी
♦ प्रेम कॉलेजमधल...	कु. रोहीत शरद पाटील
♦ बाप...	कु. अस्मिता मोहित
♦ आहे ती मैत्रीण माझी...	कु. सुभाष तानाजी लोहार
♦ 'सत्ताकारण '	कु. तेजस्विनी अनिल पाटील
♦ 'चित्रकार'	कु. रविकांत चाळू घस्ती
♦ पुस्तकवेडे...	कु. सादीया रसुल नदाफ
♦ देवतुल्य बाबा माझे..	कु. रविकांत चाळू घस्ती
♦ मैत्रीच नातं	कु. समृद्धी विठ्ठल खोत

कोविड-१९ महामारीने काय शिकवले ?

कु. ऋतुजा रविंद्र सुतार
B.Com.-II

‘कोरोना’ व्हायरस रोग २०१९ (कोविड १९) हा एक अतिसंसर्गजन्य रोग आहे. जो डिसेंबर २०१९ मध्ये, चिनच्या हुबई प्रांताची राजधानी वुहान मध्ये या विषाणूची पहिली ओळख झाली. तिथेच हा विषाणू तयार करण्यात आला. त्यानंतर जागतिक स्तरावर या विषाणूचा प्रसार झाला.

सर्व जगात हाहाकार माजलेला असताना, लाखो लोकांचे बळी घेऊन त्यांचे जीवन उध्वस्त करणाऱ्या व प्रचंड वेगाने निर्सगाचा न्हास करून पुढे जाणाऱ्या माणसाला अचानक थांबवण्याचं काम या उघड्या डोळ्यांनी न दिसणाऱ्या, भयानक असणाऱ्या कोरोना नावाच्या व्हायरसने केले. संपूर्ण जग कोरोनाच्या विळख्यात

सापडले आहे. अनेक देशांमध्ये अजूनही लॉकडाऊन सुरु आहे. आपत्तीजन्य एखादी परिस्थिती आपल्याला खूप काही शिकवते असं म्हणतात. आणि तेच कोरोनाच्या संकटाने केलंय कोरोनाने अनेक लोकांचे जीव घेतले, त्यांना वेठीस धरलं खरं, पर कोरोनाने काही चांगल्या गोष्टी शिकवल्या आहेत. सर्वांची जगण्याची पध्दतच कोरोनाने बदलून टाकली आहे. अनेक लोकांच्या जीवनाला कलाटणी देण्याचे काम या महामारीने केले आहे.

भौतिक सुखात अडकलेल्यांना
आयुष्याकडे पाहायला शिकवले,
शहरात राहणाऱ्यांना....
मातीशी आपलं नातं काय ?
हे जपायला शिकवलं...

रोज रोज धावतांना पोटासाठी,
जीवाला दम लागायचा
माणूस तरी कुठे माणसाशी
माणूसकीने वागायचा,
बाहेर धावणाऱ्या चित्ताला
तू आता बघायला शिकवलं
कोरोना तू माणसाला
जगायला शिकवलं....

माणूस सतत आपल्या प्रगतीसाठी पैसे मिळविण्याच्या, धनदौलतीच्या हव्यासापोटी तो आपल्या नैसर्गिक आनंदाला, लाथाडतो, धुडकावतो आणि माझं आयुष्य किती सुखकारक आहे? ह्या भ्रमात तो राहतो. मात्र खऱ्या जीवनाचा आनंद काय? कशात असतो? हे कोरोनाने आपल्याला शिकविलं. शहरातील लोक इतके कामामध्ये व्यस्त झाले होते की, त्यांच्या कामाला त्यांनी आपलं आयुष्य बनवले होतं. गावातून कामाच्या आशेने, पैसे मिळविण्यासाठी गेलेल्या तरुणांनी आपलं काम हेच सर्वस्व आहे. शहरातील जीवन हे गावातील जगण्यापेक्षा खूप सुंदर आहे. अशा विचारसरणीच्या पिढीला गावातील मातीचं मूल्य काय आहे, हे कोरोनाने बघायला शिकवलं.

माणसाने माणसासारखे जगलं पाहिजे अन्यथा त्यांचा विनाश अटळ आहे. असा संदेश कोरोनाने मानवजातीला दिला. आपल्या व्यस्त जीवनामुळे आपल्या कुटुंबातील माणसांमुळे माणसामाणसातील नात्याची नाळ कुठंतरी तुटून जाते की काय? अशी अवस्था निर्माण झाली होती. मात्र लॉकडाऊन या संकल्पनेमुळे महिने-महिने एका खोलीत रहायला लावले व याच मुळे आपल कुटुंबापासून दूर होणारे नाते पुन्हा एकत्र आले. नात्यांची किंमत काय असते, हे प्रत्येकाला कळले. याचा उलट बाजूने विचार करता हे समजते, की ज्याच्या घरात दरदरोज राबल्याशिवाय रात्री चूल पेटत नव्हती. अशांच्या आयुष्याची आभाळ झाली. मात्र लोकांच्या गरजा

भागविण्यासाठी शासनाने धान्य वाटपाची संकल्पना चालू केल्यामुळे अनेक लोकांना दोन वेळेचे अन्न मिळू लागले. समाजातूनही काही दानशूर लोकांकडून मदतीचे हात पुढे येऊ लागले. यातूनच माणसातील हरवत चाललेला माणूसकी धर्म जागृत होत गेला. खऱ्या अर्थाने माणसाला माणूसकी म्हणजे काय? याचा नेमका अर्थ कोरोनाने आपल्याला शिकवला.

कुठल्याही आजाराला हलक्याने घेऊ नयेत. जोपर्यंत तो दुसऱ्याच्या घरी आहे, तोपर्यंत त्याची तीव्रता जाणवत नाही. असे काही आपण मोठ्या दिमाखात राहतो आणि फसगत होते. माणसाचे शरीर आणि मन निरोगी ठेवण्यासाठी समाजातील काही चालीरीती पाळल्या पाहिजेत. गर्वाने अहंकाराने त्यांना बाजूला करून आपण किती शहाणे ह्या भ्रमातून बाहेर आलं पाहिजेत. सध्या मात्र हा मस्करीचा विषय वाटतो, पण तो गंभीरपणे घेतला पाहिजे कितीही जवळची व्यक्ती असली तरी हस्तांदोलन आता विसरून आपली जुनी 'नमस्कार' ही परंपरा पुन्हा रुजवायला पाहिजे. अनेक लोक आपल्या पैशाच्या घमेंडीत राहतात. त्यांच्यापेक्षा कमी श्रीमंत लोक त्यांना शुल्लक वाटतात, तर गरीब लोकाना त्यांच्या पायाची ते धुळ समजतात. मात्र अशा लोकांना कोरोनाने अनेक प्रश्न पाडले...

कुठ आहे आता तुमची संपत्ती?

कुठ आहे तो आयुष्यभर कमावलेला पैसा?

कुठ आहे ती नाती?

मरण इतक बेवारसं आणि पोरक असेल तर..

जगताना इतका माज कशासाठी ?

प्रत्येकाचं जगणं, मरणं सारखं असतं. श्रीमंत किंवा गरीब माणूस मरणासोबत धन, दौलत घेऊन जात नाही. गरीबही आयुष्यात काहीच मिळाले नाही म्हणून काही आशा मागे सोडून जातो या दोघांच्या जाण्यानं त्यांचे नाते-वाईक मित्रमंडळी काही दिवस शोक करतील आणि काही दिवसांनी

पुन्हा आपल्या कामाला लागतील. कोरोनाने आपल्याला हेच शिकविले, की आयुष्यात जगण्या मरण्याच्या वाटेवर कुणी श्रीमंत, गरीब नसतात. प्रत्येक माणूस सारखाच असतो. काश पध्दतीने आपण जगत असतो याची जाणीव करून प्रत्येकाची जगण्याची पध्दत बदलण्याचे काम ह्या कोरोनासारख्या विषाणूने केले आहे.

जगणं मरणं कठीण होत असतानाही,
धैर्याने, सामर्थ्याने जगायला शिकवलं
कोरोनाने मृत्यूशी लढायला शिकवलं...

आपल्या गरजा गरजा खूप कमी असतात; पण आपल्या गरजा पूर्ण करण्याच्या हव्यासापोटी आपण जीवाचं रानं करतो. ह्या लॉकडाऊन मुळे आपल्या गरजा किती आणि त्यासाठी आपण राबतो किती? हे शिकवले. दुसऱ्या महायुद्धाच्या कालखंडात काही वर्षे अशीच होती. जेव्हा भीषण युद्ध किंवा मोठ्या नैसर्गिक संकटामुळे संपूर्ण मानवजातीचे अस्तित्व पणाला लागले होते. अशावेळी वॉईट काळ लवकरात लवकर जावो, त्याची आठवणही येऊ नये अशी सकल मानवजातीची इच्छा असते. कोरोनाने अशा आपणीबाणीच्या परिस्थितीत माणसाने कसे जगले पाहिजे? याची जाणीव करून दिले.

कोरोनाने आपल्याला स्वच्छतेचे महत्त्व पटवून दिले. स्वच्छता ही अतिशय महत्त्वाची बाब आहे. देशात आणि जगात कचऱ्याचा प्रश्न फार गंभीर आहे, पण त्यासाठी केलेल्या उपाययोजनाही थोड्या आहेत. स्वच्छता राखल्यास कोणताही आजार आपल्या जवळ येत नाही. कोणताही आजार पसरण्यासाठी अस्वच्छता अतिशय पोषक आहे. कोरोनासारख्या आजाराने लोकांना सारखे हात धुण्यास शिकविले. मास्क देखील लोक घालू लागलेत. सर्वजण लॉकडाऊनमुळे घरी असल्याने संपूर्ण निसर्ग स्वच्छ होतोय. कचऱ्याचे प्रमाणही कमी झालं आहे. थोडक्यात, कोरोनाने सर्वांना स्वच्छतेची शिस्त लावली आहे. ही सवय आपण

यापुढेही अशीच पाळली पाहिजे. कोरोना विषाणूचा संसर्ग रोखण्यासाठी आपली प्रतिकारशक्ती चांगली असावी लागते. म्हणजेच कोरोनाने सर्वांना तब्येतीचं महत्त्व शिकवले. तब्येतीची काळजी घेणे किती महत्त्वाचे आहे. हे देखील या विषाणूने संपूर्ण जगाला दाखवून दिले आहे. मग विचित्र जीवनशैली, वेळी-अवेळी खाण अशा अनेक गोष्टीमुळे देशातील लोकांच्या तब्येतीचा स्तर खालावला होता. अशावेळी व्यायाम, प्राणायाम नित्यनेमाने केल्याने आपल्या आयुष्यात, शरीरात सकारात्मक बदल होतं जातात. कोरोनाच्या पार्श्वभूमीवर सर्वत्र सुरु असलेल्या लॉकडाऊनमुळे निसर्गाचे चक्र सुधारले आहे. प्रदुषणात मोठी घट झाली आहे. वन्य जीवन देखील आनंदी असल्याचेही अनेक ठिकाणी पहायला मिळालं आहे. वन्य प्राणी मुक्तपणे संचार सुरु करू लागलेत.

कोरोनाने आपल्याला शिक्षणाचे महत्त्व पटवून दिले आहे. शिक्षणाशिवाय या जगात आपले स्थान शून्य आहे. हे समजून दिले. शाळेतील शिक्षणातून आपल्याला जीवन कसं जगायचं? व्यवहार ज्ञान कसं मिळवायचं? पण ऑनलाईन शिक्षणाने शाळा शिक्षण्याची सर्व मजाच निघून गेली आहे. कारण प्रत्यक्ष शिक्षणातील अनुभव आणि अप्रत्यक्ष शिक्षणातील अनुभव हा पोहान्यातून पोहायला पाणी काढल्यासारखे आहे. यामुळे सद्याची स्थिती पाहता अपूर्ण शिक्षणामुळे येणाऱ्या अडथळ्यांना तोंड देता देता अनेकांच्या स्वप्नांची माती झाली आहे. यावरून नोकरीची समस्या वाढणार असल्याचे समजते. नोकरी नाही तर पैसा नाही. यामुळे पैशाच्या चणचणीमुळे आज प्रत्येकाला पैशाची किंमत समजली आहे.

कोरोनाने पैशाचे महत्त्व लोकांना पटवून दिले आहे. पैसा जवळ असला तर, लोक अपेक्षेच्या बाहेर जाऊन खर्च करतात पण लोकांच्या हातातील पैसा कमी झाल्याने त्याची किंमत आणि आपल्या

आयुष्यातील पैशाचे महत्व कोरोनाने शिकविले आहे. कोरोनाचे संकट जरी मोठे असले, तरी आपण सर्वांनी काळजी घेतल्यावर त्यावर नक्कीच मात करू शकतो. प्रत्येक गोष्टीची चांगली बाजू असते. प्रत्येकाने त्याचा सकारात्मक दृष्टीने विचार केला तरच त्या संकटातून, परिस्थितीही टिकून राहू शकते. हेच कोरोनाने आपल्याला शिकवले आहे. कोरोनाच्या ह्या महामारीनंतरही पुढील काळात अशी एखादी महामारीची लाट येऊ शकते या महामारीलाही लोकांना घाबरून न जाता धीराने, धैर्याने समोर जायला पाहिजे. मागच्या अनुभवावरून तरी म्हणता येते, की आता जनता जागृत झाली आहे. ती नक्कीच येणाऱ्या संकटाला धीराने तोंड देईल.

मात्र या भयाण आणि तणावपूर्ण वातावरणातही अनेकांनी काही गोष्टी नव्याने शिकल्या तर काहींनी त्याच गोष्टी नव्याने शिकविल्या आपल्याला काही नव्या सवयी जडल्या, तर काही सवयी लावून घ्यावा लागल्या. कोरोनाने सकारात्मक आणि नकारात्मक अंगांन आपल्या सर्वांच्याच आयुष्यात प्रचंड बदल घडविले.

कोरोना काळात कुणी वाचनावर भर दिला, कुणी कुटुंबाशी एरवीपेक्षा जास्त संवाद साधला, कुणी बालपण पुन्हा अनुभवलं, कुणी वेबसीरिज पहिल्या, कुणी सोशल मीडियावरील नवनवीन ट्रेड्स मध्ये सहभाग घेतला... आणि सर्वांत महत्त्वाचे म्हणजे अनेकांनी कधी नव्हे तो स्वतःसाठी वेळ दिला. कोरोनामुळे आरोग्य संपदेचे महत्त्व कळलं, 'फिंगर फुड म्हणजे तोंडात कोंबणे' यापेक्षा जेवणापूर्वी हात धुणे, बाहेरून आल्यावर हातपाय धुणे ही आपल्या संस्कृतीची योग्यता लक्षात आली. कोरोनामुळे स्वच्छता किती महत्त्वाची आहे. किती बारीक बारीक सवयीद्वारे आपण निरोगी आयुष्य जगू शकतो. हे कळलं. शिवाय आपली माणसं, कुटुंब आणि नातेवाईक

कोरोनाने जपायला शिकवलं.

कोरोनाने तीन महत्त्वाच्या गोष्टींचा उलगडा आपल्याला करून दिलाय. त्या म्हणजे कठीण परिस्थितीत जगायला शिकवले. आपल्या गरजा किती कमी असतात ते नव्याने शिकलं, दुसरी म्हणजे नुसतं पळत राहण्यापेक्षा थांबून सुख शोधायला शिकवलं आणि तिसरी म्हणजे, निसर्गाचा आदर करायला शिकवलं. शहरांची परिस्थिती सध्या अशी आहे, की जेथे जागा असेल तेथे इमारत उभी केली जातेय. झाडांची कत्तल देखील मोठ्या प्रमाणावर होत आहे. भारताची राजधानी दिल्ली आणि मुंबई यासारखी शहरे वायू प्रदुषणाच्या मोठ्या संकटाचा सामाना करीत आहेत. पण आता या सर्वात कोरोनाने आपल्याला काय शिकवले? असा प्रश्न तुम्हाला पडला असेल. त्याचे उत्तर सोपे आहे. निसर्गाला त्रास दिला की, तुम्हाला त्रास देतो. म्हणजेच निसर्गाला आपण जपले पाहिजे हे अधिक महत्त्वाचे आहे..

कोरोना विषाणूमुळे धार्मिक कल्पनांना तडा गेला. लॉकडाऊन काळात मंदिं, मज्जीद, चर्च याप्रमाणे सर्व धार्मिक स्थळे बंद राहिले. कोरोनावर मात करण्यासाठी कोणतेही साधू-संत, मुल्ला-मौलानी किंवा कोणत्याही धर्माचे धर्मप्रमुख पुढे आले नाहीत. याउलट जे केंद्र व राज्यसरकारावर आपण नेहमी टीका करतो तेच देवदुताप्रमाणे आपल्या मदतीला धावले. आरोग्य कर्मचारी, पोलीस, शिक्षक, अंगणवाडी ताई यांनी कोरोनाकाळात जीवाचे रान करून कोरोनाविषक जागरूकता निर्माण केली. कोरोनाशी लडा दिला यापुढे मोठमोठ्या देणग्या धर्मस्थळांना देण्याऐवजी समाजात शाळा, कॉलेज, आरोग्य सुविधा उभारण्यावर भर दिला तर नक्कीच सदृढ समाजाची निर्मिती होईल हे कोरोनाने दाखवून दिले.

एका भयानक आजाराने माणसाला थकवलं...

अख्या जमामध्ये थैमान थैमान माजवलं...

आजाराने मात्र जात पात धर्म बघून नाही होत हे

शिवराज २०२२

दाखवलं...
काही असो पण कोरोनाने मात्र खूप काही
शिकवलं...

कोरोनाकाळात बऱ्याच लोकांना मनसोक्त
जगायला मिळाले. आपले छंद जोपासण्यास वेळ
मिळाला, स्वतःच्या मनाप्रमाणे जगायला मिळाले
परंतु हे फक्त ज्याच्याकडे पुरेसा पैसा आहे
त्याच्याच बाबतीत नाही तर गरीब लोकांच्या
जीवनात हा कोरोना तर राक्षस बनून आलाय. या
कोरोना विषाणूने प्रत्येक व्यक्तीचे जीवन हे बदलून

टाकले आहे. कोरोनामुळे माणूस माणसाप्रमाणे
जगू लागला आहे.

ते माणसाला माणूस बनायला शिकवले.

प्रिय गुरु...

गुरुंबद्दल लिहिण्यासाठी मी ऐवढी मोठी नाही पण
कृतज्ञता व्यक्त करण्यासाठी माझ्या काही ओळी....

आई-वडिलांनी संस्कारांची
शिदोरी हाती दिली
माझ्या जीवनाला त्यांच्यामुळे
योग्य दिशा मिळाली
शिक्षकांनी चांगल्या-वाईटाची
ओळख करून दिली
माझ्या अज्ञानरूपी अंधारात
ज्ञानाचा दीप लावली
पुस्तकांनी शिक्षणाची
खूप माहिती दिली
माझ्या जीवनाची ओळख
त्यांनीच करून दिली
कळत - नकळत प्रत्येक व्यक्ती
माझ गुरु झाले
त्यांना वंदन करताना
माझी शब्दच फुले झाली

कु. समृद्धी विठ्ठल खोत
B.Sc-III

जगणे झाले महाग

कु. समृद्धी विठ्ठल खोत
B.Sc.- III

जगणे झाले महाग आता

महाग झाला श्वास

प्रदुषणाचा मारा वाढला

आता झाडेच जगण्याची आस

दिवसेंदिवस विविध समस्यांना सामेरे जावे लागत आहे. या समस्यांमुळे माणसाचे जगणेच महाग झाले आहे. त्या समस्येतील पहिली वाढत चाललेली समस्या म्हणजे महागाई जगभरामध्ये वाढतच चालली आहे. आज महागाईने संपूर्ण जगाला व्यापले आहे.

विकसित देशाच्या तुलनेत विकसनशील देशांमध्ये महागाईचा दर हा वाढत जातो. असे म्हणतात, “प्राचीन भारतामध्ये सोन्याचा धूर निघत होता.” परंतु संग्रजांनी भारतावर अधिक काळ राज्य केले. या काळामध्ये इंग्रज भारतातील सर्व मालमत्ता लुटून घेऊन गेले. त्यामुळे भारत देश आणखीनच गरिबीच्या जाळ्यात अडकत गेला, आणि त्यामध्ये आणखी भर टाकली ती महागाईची...

या दिवसेंदिवस वाढत जाणाऱ्या महागाईमुळे लोकांना अन्न, वस्त्र, निवारा या मूलभूत गरजा पूर्ण करणेही शक्य राहिले नाही. आज प्रत्येक गोष्टीकरीता पैसा मोजावा लागतो. त्यामुळे सर्वसामान्यांना जीवनाचा आनंद घेता येत नाही.

निवडणुकीच्या आधी नेता । अच्छे दिनाची आश्वासने देतो पण सत्तेवर आल्यानंतरही सर्वसामान्यांच्या जीवनात काही फरक पडत नसेल तर त्या आश्वासनांचा काय उपयोग...

सरकार महागाई कमी करण्यासाठी उपाययोजना करत असते, परंतु आपल्या देशातील काही समाज स्वतःच्या स्वार्थासाठी महागाई वाढीव देतात. त्यामुळे महागाई वाढत जात आहे.

आजच्या काळात जगणे महाग करणारी दुसरी गोष्ट म्हणजे सोशल मीडिया. आज सोशल मीडियाचे वेड जगाला लागले आहे. आपल्या खऱ्या आयुष्यात आजूबाजूला असलेल्या माणसांशी संवाद साधायचा सोडून आभासी जगातल्या माणसांसोबत बोलणे आपल्याला जास्त आवडायला लागले आहे. आपल्याला माहित आहे की सोशल मीडियामुळे आपले आयुष्य खूप सोपे झाले आहे. पण त्याचे वाईट परिणामही दिसून येतात.

आपण सोशल मीडियाचा वापर मनोरंजन म्हणून करतो, पण

त्या मनोरंजनाच्या नादात आपण आपला किमती वेळही वाया घालवतो. काही लोक दिवस रात्र मोबाईल कम्प्युटर यांच्या वापरात असतात. पण त्यामुळे आपले आरोग्य धोक्यात येते. विविध आजारांना सामोरे जावे लागते.

सोशल मीडियामुळे शांतता व स्थैर्य धोक्यात आले आहे. सामाजिक अस्थिरता जाणवू लागली आहे. लोक कृतीपेक्षा मतांवर जास्त विश्वास ठेवू लागली आहेत. सोशल मीडिया आणि बदलत जाणारे तंत्रज्ञान यामुळे जगणेच महाग झाले आहे.

जागतिकीकरणानंतर सरकारची कल्याणकारी वृत्ती हळूहळू लोपत चालली आहे. कल्याणकारी राज्याची संकल्पना मागे पडत आहे. माणसाने जगणे सोपे करता येत नसेल तर किमान ते अवघड बनणार नाही याची काळजी घ्यावी.

जड झालेले आई-बाप

कु. रोहिणी आनंदा गुरव
B.Com. - I

ने

हमी, ५: ३० ला ऑफिस सुटल्यावर परतीची ५:४४ बोरवली फास्ट लोकल पकडून मी घरी निघालो. ट्रेनमध्ये असताना माझ्या मित्राचा राजेश चा फोन आला. म्हणाला, मला थोडी शॉपिंग करायची आहे. तू मालाड ला उतरल्यावर थोडं थांब मी आलोच. मी थांबतो म्हटलं. माला स्टेशनच्या बाहेर अगदी समोरच एम. एम. मिठाईवाल्याचं एक दुकान आहे. उजवीकडे पाणपोई आहे आणि बाजूलाच पार्किंगला आडवे लोखंडी लावलेले अँगल्स आहेत. त्यावर चढून मी राजेशची वाट बघत बसलो. एक ७०-७५ वयाचे गृहस्थ डोळ्यांवर जाड भिंगाचा चश्मा थोडे मळकटलेले सदरा, धोतर नेसलेले माझ्याजवळ आले. मी त्या लोखंडी अँगलवर ३-४ फुटाच्या उंचावर बसलेलो असल्याने त्यांनी माझे गुडघे धरले. ये बाबा एक वडापाव घेऊन दिलास तर बरं होईल. ते रोज भीक मागत असतील असही त्यांना बघून वाटत नाही. अचानक एका वयोवृद्ध माणसाने पाय धरल्यावर एकदम अवघडल्यासारखं झालं मी त्याचे हात धरून खाली उडी मारली आणि खिशातून पैसे काढत म्हटीं, 'आजोबा, तुम्हाला भूक लागलीय? हे घ्या ५० रु. तिथून घ्या तुम्हाला काय हवयं ते. ते म्हणाले नको बाबा नको पैसे नको एक वडापाव घेऊन दे तेव्हा मी म्हटल, थांबा इथेच मी घेऊन येता. एम. एम मधून मी लगेच दोन वडापाव आणून अजोबांना दिले. ते जमिनिवर बसून खाऊ लागले. मला म्हटले, वर नको बसू पडशील. इथे: बस माझ्या बाजूला. कोणी सोबत बसलं, की मलाही जातील दोन घास की बसलो आणि त्यांची विचारपूस करायला सुरुवात केली. कुठून आलात? कुठे जायचं आहे? कोणाला शोधताय? वगैरे वगैरे मी हिंगोली वरून आलो आहे. तिथेच एका खेडे गावात राहतो, बायको सोबत. तुझ्याऐवढा माझा एकुलता एक मुलगा आहे. इथे मोठ्या कंपनीत इंजिनिअर आहे. दोन वर्षापूर्वी त्याने प्रेमविवाह केला. त्याची बायको शिकलेली, नव्या विचारांची आहे. तिला सासू सासरे म्हणजे आम्ही

दोघे गावंढळ. तिला आमच्या सोबत राहणं आवडत नाही, परवा त्याचा माझ्या या मोबाईलवर फोन आला होता. म्हणाला अमेरिकेत नोकरी मिळाली आहे. बायकोला घेऊन १० वर्षांसाठी जात आहे. इथे मुंबईत असताना येत होता गावी आम्हाला म्हातारा-म्हातारीला भेटायला ६ महिन्यातून एकदा भेटायला. मात्र परदेशात जाण्याआधी एकदा भेटून जावं म्हटलं तर वेळ नाही आता परवा लगेच विमानात निघायचं असं म्हणाला. पुढची १० वर्षे जगतोय की मरतोयय कोण जाणे. म्हणून म्हटलं आपणच भेटून यावं मुंबईला जावून. संध्याकाळ पासून मी या मुंबईत विमानतळ शोधतोय पण इथं मलाड मध्ये विमानतळ नाही असं म्हणतात लोक. मी म्हणालो, “बरोबर बोलतायेत लोक इथे मालाड मध्ये नाही” सांताक्रुझ ला आहे विमानतळ. आजोबांनी लगेच खिशातून एक कागद काढला. परवा जेव्हा मुलाचा फोन आला होता तेव्हा त्याने मला हाच पत्ता सांगितला होता. हा मोबाईल पण खराब झालाय वाटत. कालपासून फोनच येत नाहीय. “माझ्या मुलाला सांगितले होत की मी मुंबईत येतोय तुला भेटायला.” आता माझ्या एका हातात त्याचा मोबाईल आणि एका हातात तो कागद होता. आधी मोबाईली बटने दाबून पाहिली नेटवर्क ही फूल होतं मग मी विचारलं तुम्ही नाही का लावून बघितला फोन. “मला फोन लावता येत नाही” म्हणाले. मी रिसव्ह कॉल वर जाऊन परवा आलेल्या त्या वर डायल केल समोरुन तो कॉल कट करण्यात आला. मग मी तो कागद उघडून पाहिला त्या कागदावर पत्ता होता. छत्रपती शिवाजी महाराज विमानतळ एम. एम. हॉटेल समोर मालाड पश्चिम मुंबई. मी समजून गेलो होतो त्या मुलाने आपल्या आईवडिलांना टाळण्यासाठी खोटा पत्ता दिला होता. आणि तो त्यांचा फोनही घेत नव्हता. मला कळून चुकलं होत, की ज्या विमानात आता त्यांचा

मुलगा स्वार झाला होता ते परत कधीच त्यांच्या दिशेने येणार नव्हतं. तेवढ्यात माझा मित्र तिथे आला त्याला मी म्हटलं २ मिनिटे थांब फक्त राजेश. मी आजोबांकडे पाहात विचारात पडलो. मला कळत नव्हतं मुलाकडून होणारी ही त्यांची प्रतारणा खरचं कळत नव्हती की कळत असून स्वीकारायची नव्हती. कदाचित आपला पोटचा मुलगा असं वागू शकतो यावर त्यांचा विश्वासचं बसत नसेल. आजोबांना मी म्हणालो; “आजोबा एव्हाणा तुमच्या मुलाच विमान सुटलं असेल. तुमची आणि त्याची भेट होईल अस मला वाटत नाही.” तुम्ही जसे आला आहात तसे परत जा. गावी आजी तुमची वाट बघत असतील घरी. एका क्षणात त्यांचे डोळे भरून आले. भरल्या डोळ्यातून ते माझ्याकडे पहात होते. तिकिटासाठी पैसे देऊन मी त्यांच्या हातावर हात ठेवला आणि त्यांनी मी विचारलं, “मगापासून मी तुमच्या हातात तो डब्बा पाहतोय काय आहे त्या डब्ब्यामध्ये”, ते म्हणाल, “मुलाच्या आवडीचे बेसनाचे लाडू आहेत. त्याच्या आईने बनवून पाठवलेत त्याच्यासाठी.” आता मात्र एका धारदार सुच्याने काळजात वार करावा आणि सर्व अंतःकरण रक्तबंबाळ व्हावं अशी माझी अयस्था झाली. मीनिशःब्द तसाच त्यांच्याकडे बघत बसून राहिलो. तेवढ्यात मित्राचा आवाज आला “चल ना, ये” आणि मी भानावर आलो. त्या गर्दीतून मित्राच्या मागे चालत राहिलो. घरी आल्यांनंतर रात्री उशीरापर्यंत झोप लागत नव्हती. राहून राहून एकच प्रश्न पडत होता. आपल्याकडे एका वडापावची भीक मागणारा भुकेने हातबल झालेला. तो माणूस आपल्या मुलासाठी आणलेल्या त्या डब्ब्यातला एक लाडू खाऊ शकत नव्हतं ? “इतकं प्रेम...”

कोरोना आणि शिक्षण

कु. अक्षता प्रतापसिंग रजपूत
B.A.-IInd Year

कोरोना विषाणूची साथ हे दुसऱ्या महायुद्धानंतरचे जगासमारेचे मोठे संकट आहे मानवी जीवनाच्या सर्वच बाजूवर या संकटाने प्रभाव टाकला आहे. लॉकडाऊनचे धोरण अवलंबून हा रोग आटोक्यात आणण्याचा सर्व देशांत प्रयत्न चालू होते. या परिस्थितीतून निर्माण झालेल्या अनिश्चिततेमुळे जगभर भीतीचे वातावरण पसरले आहे. जागतिक व देशाच्या र्थव्यवस्था लॉकडाऊनमुळे मंदी बेरोजगाराच्या चक्रात अडकल्यामुळे डळमळीत होत आहेत. ठप्प झालेल्या अर्थव्यवस्थेमुळे हातावर पोट असणाऱ्या कष्टकऱ्यांचे तांडे शहराकडून गावाकडे निघाले आहेत. कोरोनाच्या या संकटामुळे आपल्या सर्वांचेच आयुष्य अस्थिर झालेले आहे. कोरोना संकटाने सर्वांनाच ग्रासून टाकले आहे.

कोरोना काळात खूप मोठे बदल आपल्याला पाहायला मिळत आहेत. कोरोनाला रोखण्यासाठी अनेक देशांनी शिक्षण संस्था सुध्दा बंद केल्या. मुलांच्या आरोग्याची काळजी लक्षात घेता शाळा बंद करण्यात

आल्या. कोरोना विषाणूने जगभरात कार्य संस्कृती पूर्णपणे बदलली आहे. त्याचवेळी कोरोना काळात विद्यार्थ्यांना शिकवण्यासाठी ऑनलाईन शिक्षणाचा नवा ट्रेड सुरु झाला. दूरशिक्षण, माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर, यू-ट्यूब, हॅंग-आऊट, मल्टिमीडिया, मोबाईल, फोन, ई-लायब्ररी, दूरदर्शन इ. माध्यमातून अनेक देशांनी तातडीने मुलांचे शिक्षण खंडीत होवू नये म्हणून उपक्रम रद्द करणे, परीक्षा न घेता पुढच्या वर्गात प्रवेश देणे असे निर्णय घेतले जात आहेत. परिस्थितीची अनिश्चितता लक्षात घेतली तर भारताने सुध्दा दीर्घ काळासाठी शैक्षणिक धोरण ठरविणे आवश्यक आहे.

भारतात उच्च शिक्षणात व मेडिसीन, इंजिनिअरिंग, कॉमर्स व मॅनेजमेंट यासारख्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमात माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर मोठ्या प्रमाणावर केला जातो. विद्यार्थी आर्थिकदृष्ट्या वरच्या स्तरातील असल्यामुळे लॅपटॉप इंटरनेट इ. खर्च त्यांना परवडतो. शाळा, कॉलेज बंद असताना ऑनलाईन शिक्षण हा चांगला पर्यायी मार्ग आहे. कोरोना काळात मुले ऑनलाईन शिक्षण पध्दतीने भरपूर ज्ञान मिळवू शकतात, कोरोना काळात ऑनलाईन शिक्षण पध्दतीकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन बदलताना दिसत आहे. शाळा, कॉलेज बंद असताना मुले शिक्षण मिळविण्यासाठी डिजिटल माध्यमाचा वापर जास्तीत जास्त करू लागली. मुलांना शाळेत जाऊन शिक्षकांकडून ज्ञान मिळवणे शक्य नसल्याने शिक्षक या ऑनलाईन पध्दतीने मुलांपर्यंत पाहू शकले. ऑनलाईन वर्ग सुरु करून शिक्षकांनी मुलांना ज्ञान देण्याचा प्रयत्न सुरुच ठेवला. ऑनलाईन शिक्षण पध्दतीमुळे शिक्षकांना मुलांशी व पालकांशी संपर्क साधने सोपे झाले. मुलांनी ऑनलाईन पध्दतीने भरपूर ज्ञान मिळविले. मुलांना शिक्षण घेत असताना काही अडचणीही येत राहतात. काही मुलांना स्वतः अभ्यास करून काही गोष्टी समजून घेवून अभ्यास करावा लागला.

शाळा सुरु नसल्यामुळे सर्व विद्यार्थी ऑनलाईन शिक्षण बध्दतीचा वापर करू लागले. 'गुगल मीट', 'झूम' यांचा वापर करून मुले शिक्षण मिळवू लागली, परंतु यातही खूप मुलांना अडचणी येत होत्या. ही समस्या बहुसंख्य कष्टकरी, गरीब वर्गातील मुलांची, भटके विमुक्त, आदिवासी ग्रामीण भागातील सरकारी किंवा अनुदानित शाळेत जाणाऱ्या मुला-मुलींची ग्रामीण तसेच दुर्गम भागातील विद्यार्थ्यांसाठी इंटरनेट कनेक्टिव्हिटी हा ऑनलाईन शिक्षणातील मोठा अडसर ठरला आहे. एकवेळ स्वस्त अँड्रॉईड फोन पालक घेतिल, पण त्यात इंटरनेट नीट आले नाही तर काशाचाच उपयोग नाही.

जेव्हा सर्व शैक्षणिक संस्था बंद झाल्या तेव्हा विद्यार्थ्यांसाठी परीक्षा घेणे हे एक मोठे आव्हान बनले. कोरोना संकटामुळे सीबीएसई आणि सीआयएससीई बोर्डांच्या देशभरातील अनेक राज्यांच्या बोर्ड परीक्षा रद्द केल्या. यानंतर सीबीएसई आणि सीआयएससीई देशातील अनेक राज्यांच्या शिक्षण मंडळांनी दहावी आणि बारावी परीक्षेचा निकाल परीक्षा न घेता अंतर्गत मूल्यांकनानुसार जाहीर केले. यामुळे काही मुलांना अभ्यास न करण्याची सवय झाली. ऑफलाईन शाळा किंवा कॉलेज त्यांना नकोसे वाटू लागले मोबाईलची सवय मुलांना जास्त लागून त्याचा परिणाम मुलांच्या शारीरिक जीवनशैलीवर झाला. ऑनलाईन शिक्षण आणि त्यामुळे आलेली जीवनशैली ज्या पध्दतीने मुलामध्ये मुलांच्या शारीरिक व मानसिक आयुष्यावर दीर्घकाळ परिणाम होवू शकतो.

कोरोनामुळे मुलांच्या शैक्षणिक, शारीरिक आणि मानसिक जीवनशैलीवर झालेल्या परिणामामुळे मुलांच्या भविष्यातील जीवनात त्यांच्या करिअर संबंधी, मानसिक दृष्टीकोन आणि शारीरिक बदल यावर अधिक परिणाम घडू शकतो.

गृहप्रवेश, व्यवसायाला प्रारंभ अशा महत्त्वाच्या गोष्टींसाठी गुढीपाडवा सण साजरा केला जातो.

गुढीपाडवा हा सण पुराणातकथा हिंदू समाजात आपापल्या घराच्या दारात गुढी उभारण्याची परंपरा आहे. गुढी हे विजयाचे, समृद्धीचे आणि सकारात्मकतेचे शुभ प्रतीक समजले जाते. प्रभू रामचंद्र चौदा वर्षांचा वनवास संपवून रावणासारख्या बलाढ्य शत्रूचा आणि इतर राक्षसांचा पराभव केला व आजच्याच दिवशी अयोध्येला परतले. त्यांच्या आगमना प्रित्यर्थ अयोध्या वासियांनी आपापल्या दारात गुढ्या उभारून त्याचे स्वागत केले होते.

चैत्र शुद्ध प्रतिपदेचे अर्थात गुढीपाडव्याचे आरोग्याच्या दृष्टीने महत्त्व आहे. या दिवशी मीठ हिंग, ओवा, मिरी, साखर आणि कडूलिंबाच्या पानांना एकत्र करून गोळी तयार केली जाते आणि तिचे सेवन केले जाते. यामुळे पचन सुधारते पित्ताचा नाश होतो. त्वचेचे आरोग्य सुधारते. त्यामुळे या गोळीचे आयुर्वेदात अतिशय महत्त्व सांगितले आहे.

गुढीपाडव्याचे सामाजिक महत्त्व आहे. विविध रोगांवर मात करणारी गुणकारी औषध म्हणजे कडूलिंब असतो. आणि या दिवशी त्याचे खूप मोठे महत्त्व आपल्याला दिसून येते.

अक्षय्य तृतीया -

अक्षय्य राहो आरोग्य आपले

अक्षय्य राहो सुख आपले

अक्षय्य राहो नाते आपले

अक्षय्य राहो प्रेम आपले

अक्षय्य शब्दाचा अर्थ आहे कधीही नाश होत नाही असा या दिवशी केलेला जप, दान, ज्ञान हे अक्षय्य फलप्राप्ती देणारे असते. म्हणून याला

अक्षय्य तृतीया असे म्हणतात.

अक्षय्य तृतीया हा सण साडे तीन शुभ मुहूर्तापैकी एक मानला जातो. भारतीय हिंदू कालदर्शिकेप्रमाणे वर्ष भरत साडे तीन शुभ मुहूर्त मानले जातात. अक्षय्य म्हणजे कधीही नाश न पावणारे त्यामुळेही या दिवसाला खूप महत्त्व आहे. या दिवशी लग्न गृहप्रवेश आर्थिक गुंतवणूक, धार्मिक विधी अथवा सोने खरेदी अशा विविध गोष्ट करणं शुभ मानलं जात. कारण यादिवशी केलेली गोष्टी अनंत काळ टिकते. असा समज लोकांमध्ये मानला आहे म्हणून अक्षय्य तृतीयेला दान धर्म केला जातो.

अक्षय्य तृतीय बाबत अनेक पौराणिक कथा पुराणात सांगण्यात आलेल्या आहेत. एका आख्यायिकेनुसार या दिवशी सुदामा आपला बालपणीचा मित्र भगवान श्रीकृष्णाच्या घरी गेला होता. श्रीकृष्णाच्या भेटीसाठी जाताना सुदामा त्याच्या आर्थिक परिस्थितीनुसार मूठभर पोहे घेऊन गेला होता. मात्र श्रीकृष्णाचे ऐश्वर्य पाहून त्याला त्याची भेट श्रीकृष्णाला देण्याला संकोच वाटला.

भगवान श्रीकृष्णाने दिव्य दृष्टी आणि मित्रावरील अस्सिम प्रेमांमुळे सुदाम्याच्या मनावरील घालमेल ओळखली आणि हट्ट करून सुदाम्याचे पोहे खाल्ले शिवाय श्रीकृष्णाने आपल्या घरी आलेल्या सुदाम्याचा योग्य आदर सत्कार केला. वास्तविक सुदामा त्याच्या पत्नीच्या हट्टामुळे श्रीकृष्णाकडे आर्थिक मदत मागण्यासाठी गेला होता. मात्र श्रीकृष्णाला भेटल्यानंतर सुदाम्याला इतका आनंद झाला की तो त्याची आर्थिक परिस्थिती न सांगताच पुन्हा आपल्या घरी परतला. घरी येताच सुदामा आश्चर्य चकीत झाला कारण त्याची आर्थिक परिस्थिती अचानक बदलून त्याच्या झोपडीचे भव्य दिव्य राजवाड्यात रूपांतर झाले होते. श्रीकृष्णाच्या किमयेने सारे काही घडले

होते. हे सुदामाला समजले. मित्र श्रीकृष्णाच्या कृपाशीर्वादाने सुदामा श्रीमंत झाला होता. तेव्हापासून सुख सदृध्दी आणि संपत्तीचा वर्षाव करणारा हा दिवस अक्षय्य तृतीया या नावाने साजरा केला जातो.

त्याचप्रमाणे अक्षय्य तृतीयेला सत्ययुग संपून त्रेतायुग सुरु झाले असे मानले जाते. यासाठी देखील या दिवसाला एक ऐतिहासिक महत्त्व आहे.

बेंदूर -

शिंगे रंगविली
बांशिगे बांधली
चढविल्या
झुली ऐटदार

राज, प्रधान, रतन दिवाण
वजीर, पठाण तुस्त मस्त
वाजंत्री वाजती लेझीम खेळी ती
मिरवती नैती बैलालांगी
डूल डूलतात कुणाची वशिंडे
काही बांड खोडे अवखळ
कूणाच्या शिंगाना बांधियले गोंडे
हिरवे तांबडे शोभिवंत
वाजती गळ्यात घुंगराच्या माळा
सण बैलपोळा ऐसा चाले.

भारत हा कृषीप्रधान देश आहे. कृषी संस्कृती हा देशाचा प्राण आहे. महाराष्ट्रही त्याला अपवाद नाही. कृषी संस्कृती म्हटले, की शेती शेतकरी बैल शेतीची अवजारे आणि शेतीशी संबंधित अन्य गोष्टी आपसूकच येतात. आपल्या भारतीय संस्कृतीत अनेक सण-मोठ्या उत्साहात साजरे केले जातात. यापैकीच एक आपल्या मातीतील सण म्हणजे 'बेंदूर' महाराष्ट्र आणि देशभरातील

विविध राज्यांमध्ये हा सण मोठ्या उत्साहात साजरा केला जातो. मात्र प्रदेशानुसार हा सण साजरा करण्याची पध्दत आणि दिवस बदलत असल्याचे पाहायला मिळते.

बेंदूर आणि पोळा हा सण साजरा करण्याची पध्दत बहुतांशपणे सारखीच आहे. मात्र 'बेंदूर' हा सण आषाढ पौर्णिमेला साजरा केला जातो. तर पोळा किंवा बैलपोळा हा सण श्रावण अमावास्येला साजरा केला जातो.

शेतकऱ्यांच्या सोबती असलेल्या बैलाबाबत कृतज्ञता व्यक्त करण्यासाठी हा सण साजरा केला जातो. या दिवशी सकाळपासून गाय-बैलांना अंधोळ घातली जाते. त्यानंतर शिंगाना रंगरंगोटी करून अंगावर झूल घातली जाते. हरभऱ्याची डाळ आणि गुळापासून बनवलेले कडबोळे शिंगावर ठेवून त्याची मनोभावे पूजा केली जाते. त्यांना पूरणपोळीचा नैवेद्य अर्पण केला जातो. हीच पूरणपोळी नंतर बैलांना खायला दिली जाते.

भारतात जेथे शेती हा उत्पन्नाचा मुख्य स्रोत आहे. तेथे बहुतेक शेतकरी शेतीसाठी बैलांचा वापर करतात. म्हणूनच शेतकरी हा सण भारतभर साजरा करतात. यातून जनावरांचे आभार मानतात. पोळा मोठा पोळा आणि छोटा पोळा अशा दोन प्रकारे साजरा केला जातो.

गणेश चतुर्थी -

आपका और खुशियो का
जनम जनम का साथ हो

आपकी तरक्की की

हर किसी की जबान पर बात हो

जब भी कोई मुश्किल आयो

माय फ्रेंड गणेश आप के साथ हो

गणेशोत्सवाचे महत्त्व हिंदू धर्मात खूप आहे.

उद्दिष्ट म्हणजे बदलत्या ऋतुमानानुसार आपल्या शरीराचा समतोल साधणे होय. नवरात्रीच्या काळात सात्विक आहार घेऊन तसेच उपवास करून मानसिक आणि शारीरिक रूपाने आपण निसर्गाशी समतोल साधण्याचा प्रयत्न करतो. नवरात्रीमध्ये नियमाचे पालन करून आणि उपवास करून अध्यात्मिक उन्नती सोबतच शारीरिक स्वास्थ्य सुधारणाही घडवून आणू शकतो.

दिवाळी -

फुलांची रास

दिव्यांच्या रांगा

अंगणी रांगोळीचे सडे

नवे पर्व विचार नवे

आली दिवाळी आली

पसरण्या नव आकांक्षाचे घडे

दिवाळी जी साऱ्या जगभर प्रकाशाचा सण म्हणून साजरी केली जाते. दुराचारावर सदाचाराच्या आंधारावर उजेडाच्या आणि अंधारावर ज्ञानाच्या विजयाचा सण आहे. घरोघरी केलेली दिव्यांची रोषणाई निव्वळ सजावट नाही तर तिची एक प्रतीकात्मक कथा आहे. जसे प्रकाश अंधःकाराचा नाश करतो. तसे ज्ञानाचा उजेड आपल्यातील आज्ञानाचा नाश करते.

प्रत्येक हृदयात ज्ञानाचा उजेड प्रज्वलीत करण्यासाठी घरोघरी जीवन आणि प्रत्येक चेहऱ्यावर हास्य निर्माण करण्यासाठी दिवाळी साजरी होते.

दिवाळी या शब्दांचा अर्थ दिव्याची प्रकाशांची रांग आपल्या जीवनाचे खुपसे पैलू आणि स्तर असतात. त्या सर्व पैलू आणि स्तरावर प्रकाश सणे महत्वाचे आहे. काण जीवनाचे एक जरी पैलू अंधकारमय राहिला तर आपले जीवन

परिपूर्ण अभिव्यक्त होऊ शकत नाही.

दिवे लावल्यामुळे वातावरणात एक प्रकारचे वेगवेगळे नवचैतन्य पसरत असते. दिवे लावल्यामुळे शारीरिक आणि अध्यात्मिक शक्ती प्राप्त होते. त्यामुळे दिवाळी सण साजरा केला जातो.

मकर संक्रांत -

पैशाने श्रीमंत असणारी

पावला - पावलावर भेटतात

पण मनाने श्रीमंत असलेली

माणसे भेटण्यासाठी

पावले झिजवावे लागतात

अशाच सोन्यासारख्या माणसांसाठी

कणभर तीळ मनभर प्रेम

गुळाचा गोडवा आपुलकी वाढवा

तीळगूळ घ्या गोडगोड बोला

मकर संक्रांत सगळीकडे साजरी करण्यात येते पण मकर संक्रातीची माहिती तुम्हाला आहे का? मकर संक्रांत म्हणजे पतंग उडवणे हे सध्याच्या मुलांच्या मकर संक्रातीची व्याख्या. मकर ही रास असल्याचं सर्वांनाच ज्ञात आहे. या मकर राशीतून सूर्य दुसऱ्या राशीमध्ये दरवर्षी याच दिवशी प्रवेश करत असतो. त्या प्रक्रियेला मकर संक्रांत असं म्हटलं जातं. दुसऱ्या राशीत प्रवेश करणं म्हणजे संक्रमण त्यामुळे मकर संक्रांत असं म्हटलं जातं.

आता हा सण दरवर्षी एकाच दिवशी कसा काय येतो? असा प्रश्न प्रत्येकाच्या मनात कधी ना कधीतरी येतोच. हा एकमेव असा हिंदू सण आहे. जो कॅलेंडरवर एकाच दिवशी येतो. त्याचं कारण म्हणजे सूर्याच्या स्थानानुसार हा सण येतो. आणि बाकीचे सण हे चंद्राच्या स्थानानुसार येत

संकटाचा नाश करणारा विघ्नहर्ता गणपती म्हणून त्याची पूजा केली जाते. भाद्रपद महिन्यातील चतुर्थीला सिध्दिविनायक चतुर्थी असते. हिलाच 'शिवा' असेही म्हटले जाते. गणपत संप्रदायाचे हे महत्त्वाचे व्रत मानले जाते. गणेश चतुर्थीची प्रचलित परंपरा ही खूप जुनी आहे. तसेच गणेशोत्सवाचे आणखीण एक महत्त्व म्हणजे तो काळ पारतंत्र्याचा असल्याने लोकानी एकत्र यावे. त्याच्यांत जागृती निर्माण व्हावी हा हेतू त्यामागचा होता.

शिवपुराणामध्ये गणपती विषयी एक उल्लेख आढळतो. त्यामध्ये पार्वती एके दिवशी नंदीला द्वारपाल म्हणून नियुक्त करून स्नान करण्यास गेली असता, यावेळी शंकर तेथे आले. त्यांनी नंदीस झुंगारून न्हाणीघरात प्रवेश केला यामुळे पार्वती अपमानित व रागाने क्षुब्ध झाली.

पहिल्यांदा कुमारसोबत यांचा वाद व नंतर पार्वतीच्या मनातील रागाप्रमाणे युध्द झाले. शिव व सर्व देवतागण या लढाईत पराजित झाले. तेव्हा नारदांच्या सल्याने विष्णुद्वारे कुमारास मोहीत करून शंकरानी त्याचे मुंडके उडविले ही वार्ता ऐकून पार्वतीने क्रोधीत होऊन सृष्टी नष्ट करण्यास प्रारंभ केला. नारद व देवगणानी पार्वतीला शांत केले. तेव्हा पार्वतीने तिच्या पुत्राच्या पूनर्जीवनाची मागणी केली व तिचा पूत्र सगळ्यांना पूज्य व्हावा अशी इच्छा व्यक्त केली.

शंकरांनी त्यास होकार दिला परंतु कुमारचे मस्तक कोठे ही न मिळाल्याने त्यांनी गणांस उत्तर दिशेस पाठवले व प्रथम जो प्राणी दिसेल त्याचे मस्तक आणण्याची आज्ञा केली. गण एका हत्तीचे मस्तक घेऊन उपस्थित झाले. देवगणांनी ह्या मुंडक्याच्या साहाय्याने स्वपूत्र स्वीकारले व देवगण यांच्या आशीर्वादाने हा मुलगा पूज्य झाला व 'श्री गणेश' नावाने प्रसिध्द झाला.

लोकमान्य टिळकांनी सारे लोक एकत्र यावेत

आणि आपल्या सुख, दुःख वाटून घ्यावे त्याचा आनंद घ्यावा या हेतूने 'गणेशोत्सव' साजरा करायला सुरुवात केली.

नवरात्र -

अंबा माये दुर्गा गौरी

आदिशक्ती तूच सरस्वती

संकल्प मंगळ माझ्याच घट,

विश्वाची स्वामिनी जगतजननी

आपल्या हिंदू संस्कृतीत धर्माला अनन्यसाधारण असे महत्त्व आहे. प्रथा, परंपरा, सण अतिशय भक्तिभावाने आणि निष्ठेने आजही साजरे होताना दिसतात. नवरात्र हा तर भारतातील अतिशय पवित्र आणि महत्त्वाचा उत्सव आहे. संपूर्ण नऊ दिवस देवीची पूजा अर्चा, आराधना करत मंगलमय अशा वातावरणात भक्तगन देवीची अनेक रूपे या नऊ दिवसात पुजतात.

नवरात्र हा उत्सव देवी दुर्गेला समर्पित असा उत्सव आहे. संस्कृतमध्ये 'नवरात्री' या शब्दाचा अर्थ 'नऊ रात्री' असा आहे, या नऊ रात्री आणि दहाव्या दिवशी विजयादशमी अर्थात दसरा असल्याने या दिवसाला महत्त्व आहे.

हिंदू धर्मातील सर्व सणावर आणि व्रतवैकल्ये याच्या मागे काही ना काही वैज्ञानिक कारणे लपलेली आहेत, चैत्र आणि शारदीय नवरात्रोत्सव साजरा करण्यामागील वैज्ञानिक कारणे नेमकी कोणती अजून घेऊया.

आपले पूर्वज हे अध्यात्मिक रुपाने अतिशय विकसित होते. याविषयी कोणाचेही दुमत नाही प्राचीन काळी मानव हा निसर्गाच्या अधिक जवळ होता त्यामुळे ऋतुमानानुसार व्रतवैकल्ये आणि सणवार साजरे केले जात. हिंदू धर्मात वर्षातून दोन वेळा साजरा केला जातो. यामागील वैज्ञानिक

विशेष कार्यक्रम

'शिवराजियन' दिवाळी अंकाच्या प्रकाशन सोहळ्याप्रसंगी मार्गदर्शन करताना सचिव, डॉ. अनिल कुराडे

'शिवराजियन' दिवाळी अंकाच्या प्रकाशन सोहळ्याप्रसंगी मार्गदर्शन करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा.प्रा.किसनराव कुराडे

नूतन 'मलखांब' विभागाचे उद्घाटन करताना श्री.सोमगोंडा आरबोळे व सचिव डॉ. अनिलराव कुराडे

महाविद्यालयात मलखांब क्रीडाप्रकार सुरू करण्यासाठी सातत्याने प्रयत्न केल्याबद्दल अखिल भारतीय मलखांब फेडरेशनचे सचिव, मा. श्री. नारायण कुराडे यांचा सत्कार करताना प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम

'छत्रपती शिवरायांसाठी यायला लागतंय' या कार्यक्रमात मार्गदर्शन करताना संस्थेचे उपाध्यक्ष अॅड.दिग्विजय कुराडे

'शिक्षक दिना'निमित्त आयोजित सत्कार समारंभात मार्गदर्शन करताना संस्थेचे उपाध्यक्ष मा. प्रा. जे. वाय. बार्देस्कर

शि
व
रा
ज
२०२२

असे वक्ते.. अशी व्याख्याने...

'सावित्रीबाई फुले जयंती' निमित्त प्रतिमा पूजन करताना सौ. प्रा. बिनादेवी कुराडे

'गांधी जयंती' निमित्त प्रतिमा पूजन करताना संस्थेचे उपाध्यक्ष मा. के. जी. पाटील

'गांधी जयंती' निमित्त व्याख्यान देताना डॉ. आर. व्ही. गुंडे

'सुभाषचंद्र बोस जयंती' निमित्त प्रतिमा पूजन करताना संस्थेचे सचिव, डॉ. अनिल कुराडे व प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम व मान्यवर

'कर्मवीर भाऊराव पाटील जयंती' निमित्त प्रतिमा पूजन करताना प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम, प्रबंधक, श्री. संतोष शहापूरकर व इतर मान्यवर

'संत सेवालाल महाराज जयंती' निमित्त प्रतिमा पूजन करताना संस्थेचे सचिव, डॉ. अनिल कुराडे व प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम

विविध उपक्रम

महाविद्यालयात कोरोना लसीकरण
शिबीर येण्यात आले तो क्षण

विधी साक्षरता अभियानात सहभागी महाविद्यालयाचे
प्राचार्य, डॉ.एस.एम.कदम, सचिव, डॉ. अनिल कुराडे

'SACS 2K22' मध्ये विद्यार्थ्यांना
मार्गदर्शन करताना मा. श्री. चेतन नरके

'SACS 2K22' मध्ये विद्यार्थ्यांना
मार्गदर्शन करताना प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम

महाविद्यालयात 'व्यसनमुक्ती अभियान'
राबविण्यात आले तो क्षण

'संविधान भितीपत्रक' उद्घाटनप्रसंगी उपस्थित
प्राचार्य, डॉ.एस.एम.कदम, सचिव, डॉ. अनिल कुराडे
व इतर

शि
व
रा
ज
२०२२

क्रीडा विभाग

डॉ. आर. डी. मगदूम
शारीरिक संचालक

शुभम सिधनाळे (रेसलिंग)
बेंगलोर (कर्नाटका) येथील
खेलो इंडिया स्पर्धा १२५ किलो
या क्रीडा प्रकारात सहभागी झाला तसेच
भिवानी (हरियाणा) येथे झालेला
स्पर्धेत १२५ किलो गटात 'कांस्यपदक'

शिवाजी विद्यापीठ आंतरविभागीय तलवारबाजी स्पर्धेमध्ये
शिवराज कॉलेजला जनरल चॅम्पियनशीप मिळाली.

धनंजय जाधव (तलवारबाजी)
बेंगलोर (कर्नाटका) येथे झालेल्या
तलवारबाजी स्पर्धेत सेबर या क्रीडा
प्रकारात कांस्यपदक पटकाविले

ओमकार ढोबळे (योगा)
बेंगलोर (कर्नाटका) येथे झालेल्या
खेलो इंडिया योगा स्पर्धेत
रौप्यपदक पटकाविले

समीक्षा गावडे (मलखांब)
बेंगलोर (कर्नाटका) येथे झालेल्या
खेलो इंडिया मलखांब स्पर्धेत
कांस्यपदक पटकाविले

भक्ती पोटे (कॉसकंद्री)
यूनिवर्सिटी (कर्नाटका)
येथे झालेल्या राष्ट्रीय क्रॉसकंद्री
स्पर्धेत पदक पटकाविले

शिवाजी विद्यापीठ विभागीय व
आंतरविभागीय रेसलिंग
(ग्रीको रोमन) स्पर्धेमध्ये
शिवराज महाविद्यालयाने
चॅम्पियनशीप पटकावली.

ओमकार वाणी

राजस्थान विद्यापीठ
उदयपूर येथे झालेल्या राष्ट्रीय
पावर लिफ्टिंग स्पर्धेत
८३ किलो गटात
कांस्यपदक पटकाविले

ज्योती डेरे

(फुटबॉल) कोटा राजस्थान
येथे झालेल्या राष्ट्रीय
फुटबॉल स्पर्धेत
रौप्यपदक पटकाविले

प्रियंका मोरे

(फुटबॉल) कोटा राजस्थान
येथे झालेल्या राष्ट्रीय
फुटबॉल स्पर्धेत
रौप्यपदक पटकाविले

गौरव चव्हाण
(स्विमिंग) बेंगलोर येथे
झालेल्या खेलो इंडिया स्पर्धेत
(२०० मी. फ्री स्टाईल)
कांस्यपदक पटकाविले
ओडिसा येथील राष्ट्रीय
स्विमिंग स्पर्धेत
शिवराज विद्यापीठ संघाला
रौप्यपदक मिळवून दिले.

शिवाजी विद्यापीठ
आंतरविभागीय
मलखांब (महिला)
स्पर्धेमध्ये
शिवराज महाविद्यालयाने
जनरल चॅम्पियनशीप
पटकावली.

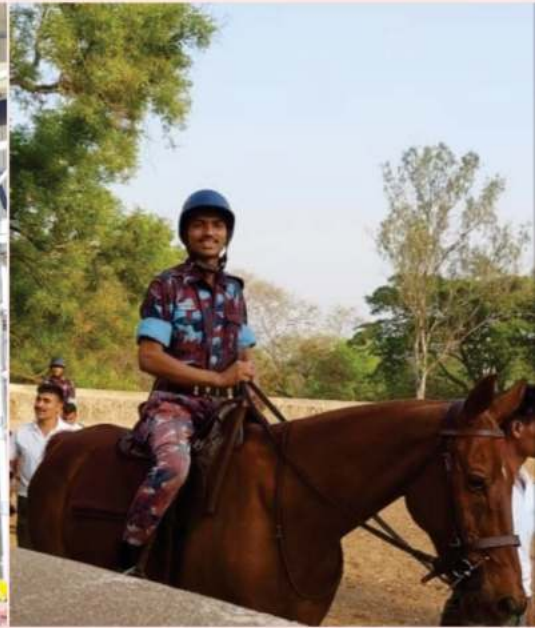

मलखांबावर कसरत
करताना महाविद्यालयाचे
खेळाडू

शि
व
रा
ज
२०२२

SHIVRAJ 2022

असल्यामुळे त्याची तारीख बदललेली दिसते. सोलर सायकल ही साधरणतः दर आठ वर्षांनी एकदा बदलते. त्याचवेळी मकर संक्रात १५ जानेवारी रोजी येते. यापूर्वी २०१६ या वर्षात मकर संक्रात १५ जानेवारीला येऊन गेली आहे.

सकाळी सकाळी उन्हात उठून पतंग उडवल्याने शरीरामध्ये उष्णता निर्माण होते आणि शिवाय शरीराला व्हिटामिन डी देखील मिळते. त्यामुळे पतंग उडवायची प्रथा पडली. मुंबई, गुजरात अशा राज्यांमध्ये जास्त प्रमाणात संक्रांत साजरी करण्यात येते. आता याला अगदी मोठा फेस्टिव्हलचा दर्जा आलेला आहे. मकर संक्रांत आणि तीळगूळ हे समीकरणच आहे. पण तुम्हालाही कधीतरी प्रश्न पडला असलेच ना ?

याच सणाला तीळगूळ का खायचा किंवा गुळाच्या पोळ्या याचवेळी का मिळतात. बाकीच्या वेळी हवं असेल तरी मिळत नाहीत. तर त्यासाठी देखील एक शास्त्रीय कारण आहे. तीळ हे उष्ण आणि स्निग्ध पदार्थांची गरज असल्यामुळे यावेळी तीळगूळ बनतात. शिवाय भूतकाळात झालेल्या कटू आठवणींना विसरून नव्याने त्यामध्ये तीळ आणि गुळाचा गोडवा भरून नात्याला सुरुवात करायची असे म्हटले जाते. म्हणूनच मकर संक्रांतीला 'तिळगूळ घ्या आणि गोड गोड बोला' असंही म्हटलं जातं. त्यामुळे मकर संक्रांत साजरी करताना तिळगूळांचं अनन्य साधारण महत्त्व आहे. तिळाचं सेवन करणे हे शरीरासाठी आरोग्यदायी असतं. शिवाय तीळ अतिशय पौष्टिक असतात. यामध्ये कॅल्शियमची मात्रा जास्त प्रमाणात असते. शिवाय यामध्ये लोह, सेलेनियम, ब जीवनसत्व, मॅगनीज आणि इतर तंतूमय पदार्थांची मात्रादेखील असते. तिळामधील असणारे कॅल्शियम आणि झिंक असते. तिळामधील असणारे कॅल्शियम आणि झिंक हे शरीरातील हाडांचा ठिसूळपणा

रोखण्यासाठी मदत करते. त्यामुळे वयाच्या तिशीनंतर स्त्रियांना तीळ खाण्याचा फायदा होऊ शकतो. शिवाय ज्यांना संधिवातावर तिळाच्या तेलाने मालीश केल्यास संधिवाताचा त्रास कमी होतो.

धुलिवंदन -

रंगात होळीच्या रंगूया चला,

स्नेहाच्या तळ्यात डुबूया चला...

रंग सारे मिसळूया चला,

रंग रंगांचा विसरूया चला...

सोडूनी भेद नी भाव,

विसरूनी दुःख; नी घाव,

प्रेमरंग उधळूया चला...

“झाडे लावा, झाडे जगवा

होळीत केरकचरा सजवा

जाळून परिसर स्वच्छ ठेवा

नवयुगी होळीचा संदेश नवा”

भारत संस्कृती मध्ये खूप वेगवेगळ्या प्रकारचे सण उत्सव साजरे केले जातात. ते सण साजरे करण्यामागे काही ना काही काल्पनिक कथा व कारणे असतात. तसेच होळी सण साजरा करण्यामागे ही पौराणिक कथा प्रचलित आहे असे म्हणतात. की एक खूप मोठे राज्य होते आणि त्या राज्याच्या राजाचे नाव होते हिरण्यकश्यप. हा राजा खूप घमंडी होता. तो स्वतःला अतिशय ताकदवान समजत असे. स्वतः वर असलेल्या अति अहंकारामुळे तो स्वतः लाच देव समजत असे. देवतांची घृणा करत असे. त्यातला त्यात त्याला विष्णू देवाचा अति राग असल्याने कोणी विष्णू चे नाव जरी घेतले तरी त्याला आवडत नसे.

प्रल्हादची भक्ती भंग करण्याचा प्रयत्न करी, कधी-कधी तर त्याला भीती सुध्दा दाखवत. पण प्रल्हाद न डगमगता भगवान विष्णूच्या भक्तीत

लीन असे. काही केल्याने आपला मुलगा भगवान विष्णुची भक्ती सोडेना याला कंटाळून राजा आपल्या बहिणीकडे गेला. राजाच्या बहिणीचे नाव होते होलिका.

होलिकेला वरदान मिळाले होते की, अग्नीवर विजय प्राप्त करू शकेल. म्हणून राजाने होलिकेला भक्त प्रल्हादला घेऊन अग्नी च्या जळत्या होळीवर बसण्यास सांगितले. आणि थोड्याच वेळात होलिका जळायला लागली. आणि एक आकाशवाणी झाली त्यानुसार होलिकेला आठवलं की तिला वरदान सांगितले होते की ज्यावेळी ती वरदानाचा गैरवापर करेल तेव्हा ती स्वतः जळून राख होईल.

होळी हा सण अशा वेळेस येतो जेव्हा ऋतू बदलांमुळे लोकांमध्ये नैराश्य आणि उदासिनाता जाणवते. उबदार हवामानामुळे शरीरात काही प्रमाणात थकवा आणि आळसपणा येतो. शरीराचा हाच थकवा आणि आळशीपणा घालवण्यासाठी या हंगामात लोक फक्त गाणंच नव्हे तर बोलतानाही थोडे मोठ्यानेच बोलतात. त्यामुळे कळत-नकळत रोजच्या त्रासातून मनही हलके होते.

या हंगामात ऐकू येणारे संगीतदेखील जोरदारच असतं. त्यामुळे शरीरात नवीन ऊर्जा निर्माण होते. शुध्द स्वरूपातील अबीर आणि गुलाल शरीरावर टाकल्याने त्याचा फार आरामदायी प्रभाव पडतो आणि यामुळे शरीर ताजेतवाणे होते.

सगळ्यासोबत गाणं गायल्याने, नाचल्याने एक वेगळाच उत्साह संचारतो. त्याने मन अगदी खुश होऊन जातं. त्यामुळे तुम्ही जर होळी खेळत नसाल तर स्वतःला आनंदी ठेवण्यासाठी का होईना पण नैसर्गिक रंगांनी नक्की खेळा.

भारतीय संस्कृती मध्ये होळी सणाला अनन्य साधारण महत्व आहे, होळीच्या सणामधून आपल्याला एक महत्वाची शिकवण मिळते जी म्हणजे असत्यावर सत्याचा विजय होतो.

चांगल्या गोष्टीचा वाईट गोष्टी वर विजय होतो. आजच्या काळात भ्रष्टाचार, अत्याचार, चोऱ्या यांसारख्या गोष्टी वाढत आहेत. पण होळीचा हा सण आपल्याला सत्य मार्गावर चालण्याचा संदेश देऊन जातो.

स्त्री

ज्याला स्त्री आई म्हणून कळली तो
जिजाऊचा शिवबा झाला ।

ज्याला स्त्री बहीण म्हणून कळली तो
मुक्ताईचा ज्ञानदेव झाला ।

ज्याला स्त्री मैत्रीण म्हणून कळली तो
राधेचा श्याम झाला ।

आणि ज्याला स्त्री पत्नी म्हणून कळली
तो सीतेचा राम झाला ।

कु. रेश्मा धोंडिबा दळवी

B.A.- I

एम. स्त्री. वर थोलू काही

सौरभ जनार्दन पाटील
B.Sc., CS II

माझ्यासारख्या एक तरुण मासिक पाळी विषयी लिहितो याला समाजातून संमती मिळणं तसं अवघडंच आहे. सातत्यांन आपण बघितल तर 'स्त्री' ही नेहमीच दुर्लक्षित राहिली आहे. अगदी तिच्या जन्मापासून ते तिच्या वेगवेगळ्या ठप्प्यांमध्ये सुद्धा.

सहाजीकच काय होतं तिच्या आरोग्याकडे, तिच्या आहाराला दुय्यम स्थान दिल्यामुळे दुर्लक्ष होत असतं. आपल्याकडे स्त्रियांची जी ,क मानसिकता आहे. ती नेहमी घरातल्यांसाठी नेहमी प्रयत्न करत राहणे अशी आहे. मुलं, नवरा, सासु-सासरे व इतर सदस्यांच्या तब्बेतीची व खाण्यापिण्याची काळजी व घरकामात महिला व्यस्थ असतर्ति, आणि यातच त्या स्वतःकडे लक्ष द्यायला कमी पडतात. अशावेळी घरातल्या पुरुषांनी त्यांची काळजी घेऊन त्यांना समजून घेतलं पाहिजे.

आपल्या देशात मासिक पाळीविषयी आजूनही मोकळेपणाने बोलले जात नाही. कित्येक वर्षांपासून मासिक पाळी हा विषय विटाळ मानला गेलेला आहे. हा विषय पुरुष तर टाळतातच पण महिलाही यावर मोकळ्या मनाने चर्चा करत नाहीत.

मासिक पाळी हा विषय म्हटलं, की आपण पटकण बोलतो "हा चार-चौघात बोलण्याचा विषय नाही. ही गोष्ट महिलांशी संबधित आहे आणि फक्त महिलांनीच त्यावर बोलावं". पण मला असं वाटतं की महिलांसोबत पुरुषांनाही माहिती असायला हवी की नक्की मासिक पाळी म्हणजे काय? कारण मासिक पाळी ही प्रत्येक महिलेला येत असते आणि याच नैसर्गिक शरीर क्रियेतून आपल्या सर्वांचा जन्म होत असतो. प्रत्येक महिलेला दर महिन्याला जवळपास चार ते पाच दिवस मासिक पाळीच्या प्रक्रियेतून जावं लागतं. त्यावेळी त्या खूप त्रासात असतात. आणि म्हणूनच आपण त्यांना समजून घेणे गरजेचे आहे.

एक विद्यार्थी देशातला मुलगा मासिक पाळीविषयी का लिहित आहे. हा प्रश्न तुम्हाला नक्की

पडला असेलच याचं उत्तर आहे 'हेल्पिंग हँड्स युथ सर्कल' या सामाजिक संस्थे सोबत केलेला शिरोळ दौरा. २०१९ मध्ये पुरग्रस्थांना मदत करण्यासाठी आम्ही शिरोळ तालुक्यातील अकीवाट या गावी गेलो होतो. पुरस्थितीमुळे सर्व वैद्यकीय सेवा बंद होत्या, म्हणून आम्ही महिलांच्या प्राथमिक गरजेपैकी एक गरज म्हणजे सॅनिटरी पॅड्स घेऊन गेलो होतो. सोबतच जिजनावश्यक वस्तूही घेऊन गेलो होतो. धान्य स्वरूपातल्या गोष्टी लोकांनी पटापट स्वीकारल्या, पण गरज असुनही लागणारे सॅनिटरी पॅड्स घेण्यासाठी एकही महिला पुढे आली नाही. स्थलांतरीत ठिकाणी वस्तीत असुन वैद्यकीय सेवा उपलब्ध नसताना सुद्धा महिलांनी आम्ही घेऊन गेलेल्या सॅनिटरी पॅड्सकडे दुर्लक्ष केले. यावरून आम्हाला लक्षात आले की समाज्यामध्ये अजूनही मासिक पाळी या विषयाला विटाळ मानले जाते. व दुर्लक्षित केले जाते. आणि म्हणूनच समाजामध्ये आणि लोकांच्या विचारामध्ये बदल घडवण्यासाठी हा लेख मी लिहिला आहे.

मासिक पाळी विषयी अजूनही कुजबुजच्या स्वरूपात बोललं जातं त्यामुळे योग्य माहिती मिळण्याचे स्रोत अनेकांना माहित नसतात. मग शेवटी मित्रांकडून टी. व्ही. मधून मासिका मधून आणि सोशल मीडियाच्या आधारे तुकड्या-तुकड्यात मिळालेली माहिती एकत्रित केली जाते. मात्र ही माहिती योग्य असतच असं नाही. म्हणूनच ह्या सर्व गोष्टींचे ज्ञान मुला-मुलींना शालेय जीवनात होणे गरजेचे आहे. मासिक पाळीच्या अपुऱ्या ज्ञानामुळे मुलींना जेव्हा पहिल्यांदा मासिक पाळी येते, त्यावेळी दर-वर्षी जवळपास २८ लाख मुली शाळा सोडतात. आणि हा आकडा खूप मोठ्ठा आहे. महिला साक्षरतेचा प्रमाण कमी असण्यामागे हे एक मोठे कारण आहे. तसेच अपुरं ज्ञान व मासिक पाळी वेळी केलेल्या चुकीच्या उपाययोजनांमुळे दरवर्षी ८ लाख महिलांचा मृत्यू होतो आणि याची आपण गांभीर्याने दखल घेणं

गरजेचं आहे. दरवर्षी २८ लाख मुलींनी शाळा सोडणे आणि ८ लाख महिलांचा मृत्यू होणे हे फक्त अपुऱ्या निामुळे होत आहे. म्हणूनच मी वारंवार उल्लेख करत आहे, की मला-मुलींना शालेय व महाविद्यालयीन जीवनातच मासिक पाळी विषयी माहिती दिली पाहिजे. अपुऱ्या ज्ञानासोबतच मासिक पाळी बदल अंधश्रध्दाही खूप आहेत. अंधश्रध्दा फक्त ग्रामीण भागापुरती मर्यादित आहे असं नाही तर शहरी भागातही तितक्याच प्रमाणात त्याचा प्रभाव आढळून येतो. फक्त भारतातच नव्हे तर जगातील बऱ्याच देशांमध्ये अंधश्रध्दा पाळल्या जातात. नेपाळमध्ये 'चौपाडी' नावाची प्रथा आहे. ज्यामध्ये पाळी आलेल्या महिलेस घरात न राहता गोठ्यात रहावं असे सांगितल जातं. अशाच प्रकारे आफ्रिका खंडातल्या देशांमध्ये, अफगाणिस्थान आणि इतर देशांमध्ये अशाच प्रकारच्या अंधश्रध्दा पाळल्या जातात. आपल्या देशामध्ये तर मासिक पाळी आलेल्या मुलीला किंवा महिलेला स्वयंपाक घरात जावू दिलं जात नाही. तसेच देवघरात आणि मंदिरात तर मुलींचा पाय टाकू दिला जात नाही. पाळी आलेल्या महिलेने घरातल्या सणा-समारंभात सामील व्हायचं नाही. वर्षभराच्या केलेल्या लोणची-चटण्या यांना हात लावायचा नाही. डोक्यावरून आंगोळ करायची नाही, पाळी आलेल्या महिलेला कोणी शिवायचे नाही. पाळीच्या रक्तात फार ताकद असते या समजुतीमुळे अघोरी विद्या, तंत्र-मंत्र, जारण-मारणं करणारे लोकांना हे रक्त हवे असते. ऋतुमती म्हणजे पाळी आलेल्या महीलेचा बळी दिला की मोठं घबाड सापडतं. पाळीच्या रक्ताने भिजलेल्या कापडाला सापाने स्पर्श केला, तर त्या महिलेला आयुष्यभर मुलं होत नाहीत. अशा घाणेरड्या अफवा व अंधश्रध्दा आपल्या समाज्यात आजूनही पसरल्या आहेत.

मासिक पाळीतील स्वच्छता, आरोग्य आणि त्याबद्दल असलेल्या अंधश्रध्दा यावर

जनजागृती करण्यासाठी आपल्याला ज्ञानी होणे गरजेचे आहे. आपल्या देशामध्ये अंधश्रद्धेमुळे आणि अपुऱ्या ज्ञानामुळे अजुनही ८८% महीला सॅनिटरी पॅड्स न वापरता घरगुती उपया योजनांचा अवलंब करतात.

मासि पाळी म्हणजे नक्की काय ? गर्भधारणा न घाल्यामुळे शरीरातून बाहेर टाकली जानारी अंतरत्वचा. गर्भधारणा न झाली तर महिण्याला चार-पाच दिवस ही क्रिया घडते. अशी सोपी आणि सरळ व्याख्या आहे पण आपण अंधश्रद्धेमध्ये अडकून अज्ञानाच्या अभावामुळे या गोष्टींना दुर्लक्षित व विटाळ समजले आहे. हीच वेळ आहे ज्ञानी होवून महीला आरोग्य सुधारण्याची यासाठी सर्वांनी एकत्र येवून शालेय व विद्यालयीन ठिकाणी शिबीर घेवून मासिक पाळी ही नैसर्गिक शरीरक्रिया असुन त्यामागचा वैज्ञानिक दृष्टिकोन सर्वांना पटवून देणे गरजेचे आहे.

आसामच्या कामाया देवीचं मंदीर एक शक्तिपीठ म्हणून पाहीलं जातं. हे मंदिर गुवाहाटी येथे आहे. कामाख्या देवीला "Menstruation Goddess" असा दर्जा दिला आहे. म्हणजे मासिक पाळीची देवी. एकीकडे शक्तिपीठ म्हणून कामाख्या देवीची पूजा केली जाते. तर दुसरीकडे मासिक पाळीबद्दल असणाऱ्या अंधज्ञध्दांना वाव दिला जातो. मासिक पाळी या गोष्टीकडे आपण कधी उघड्या आणि वैज्ञानिक दृष्टिकोनातून पाहीलचं नाही.

आज गरज आहे महिलांसह पुरुषांना मासिक पाळी बद्दल सज्ञान करण्याची, तिच्या भावनांना समजून घेण्याची.

शिक्षक

शिक्षक म्हणजे...

आयुष्याला कलाटणी देणारी प्रेरणा,
ध्येपूर्तीसाठी मार्ग दाखवणारी दिशा,
कधी बिकट परिस्थितीत प्रेमाची साथ,
तर कधी पाठीवरती शाबासकीचा हात,
कधी कौतुकाचे गोड शब्द तर
कधी शिक्षा म्हणून शब्दाचा मार...

शिक्षक म्हणजे...

चांगले संस्कार करणारी मूर्ती
संकटकाळात धैर्य देणारी स्फूर्ती
चारित्रपूर्ण विद्यार्थी घडवणारे शिल्पकार
जादूची छडी जी करते
जी करते विद्यार्थ्यांची स्वप्ने साकार...

शिक्षक म्हणजे...

सखोल मूलभूत ज्ञानाचे भांडार
दूर करी जीवननातील अज्ञातमय अंधार,
अन्याय विरुद्ध आवाज उठवणारी तलवार,
अनुभवातून निर्माण होणारा साक्षात्कार
असे हे आमच्या शिक्षकांचे आजन्म
न फिटणारे उपकार...

कु. अक्षता प्रतापसिंग रजपूत

B.A.-II

कोरोना माणशातला

कु. अंकिता रमेश सुतार

B.Com.-II

मागील वर्षापूर्वी कोरोनाची साथ आली आणि त्यामुळे सक्तीने लॉकडाऊन झाला. अत्यंत तातडीच्या सेवांव्यतिरिक्त सगळं बंद झालं. कोणाकडे जायचं नाही, यायचं नाही, कुणाशी हात मिळवायचा नाही. थोडक्यात काय तर स्वतःला घरात बंदिस्त करून घ्यायचं. संपूर्ण जग स्तब्ध झाल्यासारखं वाटत होतं. विनाकारण केल्या जाणाऱ्या खर्चाला खीळ बसली आणि सगळ्यात महत्वाचं म्हणजे कमी पैशातही घर चालवता येऊ शकतं हा धडा या कोरोनामुळे मिळाला. या काळात प्रत्येकाला बरे-वाईट अनुभव आले. कोरोनाने लोकांना बरेच दिवस घरात बंदिस्त करून ठेवलं. लोकांनी एकत्र कुटुंबातील सर्वच सदस्यांसोबत राहून तणावमुक्त आनंदी जीवनाचा अनुभव

घेतला. लॉकडाऊनच्या काळात लोकांना कुटुंबातील सदस्यांनी कोणत्याही परिस्थितीत एकत्र असावं, याची जाणीव झाली. या काळात आम्हाला एकत्र असण्याचा खूप फायदा झाला. त्यामुळे बंदीच्या काळातही कशाचीच कमतरता भासली नाही. याऊलट आपलं स्वतःचं गर सोडून रोजगारासाठी दूर शहरात राहणाऱ्या लोकांना अनेक समस्यांना तोंड द्याव लागलं. मदतीला येईल असं कोणीही जवळ माणूस नाही, त्यामुळे एकटेपणा जास्त जाणवला. या लॉकडाऊनमध्ये आम्ही बरीच पुस्तके वाचली. नियमितपणे केलेल्या

वाचनामुळे ज्ञानात भर पडली. शिवाय पुस्तकांसोबत वेळ कसा गेला ते कळलंच नाही. कोरोनाने गरीब-श्रीमंत, काळा-गोरा अशा प्रत्येकाला स्वच्छता आणि निरोगी जीवन कसं जगायचं हे शिकविले.

कोरोनाने

शेजारधर्म कसा सांभाळायचा ते शिकवले, केवळ शिकवलेच नाही तर तसे वागायला भाग पाडले. स्वच्छता संयम, सहनशीलता, माणुसकी, आर्थिक दृष्ट्या दुरदृष्टी ठेवून नियोजन कसं करायचं ते शिकवले. खरंच कोरोनाने संकट काळात 'न भुतो न भविष्यति' अशी अनुभूती दिली हे प्रलयकी कोरोना संकट मार्चअखेरीस ओढवले आणि या संकटची परिणती टाळेबंदीमध्ये झाली. क्षणार्धात जनजीवन एखाद्याने स्टॅच्यू म्हणावं आणि समोरच्याने जिथल्या तिथे थांबावं, तसं थशंबलं पहाटे उठून करावी लागणारी तयारी हबे, योगा, क्लास, रोजचा बाजारहाट हा नित्यनेम एका क्षणात थांबला. जीवनावश्यक असलेला किराणा माल तसेच भाजीपालाही ठरावीक वेळीच मिळत असल्यामुळे वेळेत न गेल्यास काहीच मिळत नव्हतं. बाहेरच्या खाण्याने पैसा तर जातोच, शिवाय आरोग्याचीही हानी, असे दुहेरी नुकसान होते याची तीव्रतेने जाणीव झाली. घरच्या भाजी-भाकरीची किंमत कळली. स्वच्छतेची काळजी घेतली तर इतरही अनेक आजारांना आळा बसतो याचा अनुभव घेतला. सतत घरात असल्यामुळे माझा किती वेळ वाया जातो. आणि कुठे जातो याची जाणीव मला झाली. आळस झटकून वेळेचं व्यवस्थित नियोजन केलं तर सारं काही शक्य होतं. हे लक्षात आलं. अडीअडचणीत शेजारी पहिले धावून येतात. त्यामुळे छोट्या-छोट्या गोष्टींवरून न भांडता एकमेकांना समजून घेऊन शेजारधर्म सांभाळणं किती गरजेचं आहे, हे कोरोनाने शिकवले.

कोरोना काळात खूप साऱ्या संकटांना तोंड द्याव लागले. मात्र या कोरोनाने मला भरपूर गोष्टी शिकवल्या. कठीण प्रसंगाना तोंड देण्याचा आत्मविश्वास निर्माण झाला. तसेच एक गोष्ट माहीत पडली की, नोकरी कायमस्वरूपी नाही. ती आज आहे उद्या नाही. मात्र स्वतःचा व्यवसाय असेल तर आपण कोठेही जगू शकतो. कोरोनामुळे मास्क वापरणे हे किती महत्त्वाचे आहे, ते समजले.

भारतासारख्या देशामध्ये प्रदुषण माषठ्या प्रमाणात आहे. मास्कमुळे आपण प्रदुषणापासून वाचू शकतो. तसेच मास्क आणि स्वच्छतेच्या सवयीमुळे वाचू शकतो. तसेच मास्क आणि स्वच्छतेच्या सवयीमुळे आपण आजारापासून दूर राहू शकतो. आजपर्यंत आपण रोगप्रतिकारक शक्ती वाढवण्यासाठी काही प्रयत्न केले नव्हते. मात्र आपण कोरोना आल्यापासून जास्तीत जास्त रोकप्रतिकारक शक्ती वाढवण्यावर भर दिला. या कठीण काळात पैशाची बचत कशी करावी हे शिकलो. स्वतःच्या गरजेप्रमाणे पैसे खर्च करावेत, हे देखील कोरोनाने शिकवले. कोरोनाने नातेसंबंध जपत तसेच स्वतःच्या कुटुंबासोबत वेळ घालवण्यातला आनंद देऊन जगण्याचा जवा मंत्र दिला.

कोरोनाने 'आत्मनिर्भर व्हायला' शिकवले. कोरोनाविरुद्धच्या युध्दाला २ वर्ष पूर्ण होत आहेत. या वर्षभरात बऱ्याच गोष्टी मला शिकायला मिळाल्या. स्वच्छतेच्या सवयीपासून ते नात्यांच्या संदर्भात, स्वास्थ बदलच्या जागरूकतेपासून सामाजिक जबाबदारीपर्यंत असे अनेक धडे कोरोनाने मला दिले. थोडक्यात काय, तर कोरोनाने 'आत्मनिर्भर' व्हायला शिकवले. या काळात काय महत्त्वाचे आहे आणि कोणत्या गोष्टी तात्पुरत्या, शोभेच्या आहेत, यातील फरक अधिक स्पष्ट झाला. या विषाणूने आपल्या परंपरा रूढी म्हणजे आयुर्वेद साठी योगा, इत्यादींचे महत्त्व सांगितले. आपले स्वास्थ हे आपल्याच हाती आहे, ही मुख्य शिकवण कोरोनाने दिली. हवामान बदलामुळे ताप सर्दी होणे हा दरवर्षी ठरलेला नियम! पण कोरोना काळात घेतलेल्या दक्षतेमुळे व आरोग्याबद्दल घेतलेल्या खबरदारीमुळे आरोग्याच्या बाबतीत त्याने अधिक सजग व्हायला शिकवले. दरवर्षी ठरलेले आजार आपण मनात आणलं तर टाळू शकतो. ही शिकवण कोरोनाने दिली. दुसऱ्यांवर अवलंबून राहण्याची सवय कोरोनाने मोडीत काढली. स्वतःची कामे स्वतः

करता येणे किती महत्वाचे आहे, याची जाणीव या काळात झाली. अनिश्चित भविष्यासाठी आर्थिक नियोज करणे, बचत करणे, यासारख्या गोष्टींकडे कोरोनाने गंभीरपणे पाडल्यास शिकवले.

या परिस्थितीत मावाला आपल्या ज्या बुद्धीवर गर्व आहे, ती देखील यापुढे निरप्रभ झाली आहे. आज मुक्तपणे तो चार भितींच्या पलीकडे श्वास घेऊ शकत नाही. मानवाच्या स्वप्नांचे नव्हे; हे तर अहंकाराचे पंख छाटले गेले. पण खरंच कोरोनाने आम्हाला काय शिकवले? जसे नाण्याला दोन बाजू असतात. त्याचप्रमाणे प्रत्येक गोष्टीचे चांगले आणि वाईट दोन परिणाम असतातचं सकारात्मक गोष्टींचा विचार केला, तर आम्ही कुटूंबासाठी वेळ द्यायला शिकलो. कामानिमित्त बाहेर राहणारे आम्ही एकमेकांच्या जवळ आलो. घरातील लोकांच्या आवडीनिवडी समजायला लागल्या. प्रत्येक व्यक्तीच्या अंगी कुठली ना कुठली कल असतेच. या 'लॉकडाऊन' च्या काळात आपल्यातील कलेला वाव मिळाला. कला जोपासू लागलो. कलेच्या माध्यमातून नवनिर्मिती केली. कुणी चित्रकार, कवी, लेखक, गायक होऊ लागले. घरातील महिला व पुरुष दोघेही बाहेर मिळणारे नवनवीन पदार्थ किून बनवू लागले. त्याच्यामुळे त्यांच्यातील पाककला बहरू लागली. शहरी जीवनाची आवडणूक आमची क्षणार्धात कमी झाली. 'आपला गाव बरा गड्या' असे म्हणू लागलो. गांधीजींनी 'खेड्यांकडे चला' हा संदेश एकेकाळी दिला होता. तो गरजेचा वाटू लागला व अनेकांनी तो आमलात आणला. बाही पडायचे नसल्याने घरचे सात्विक अन्नच खाऊ लागलो. हॉटेलिंग बंद झाले. त्यामुळे डॉक्टरांकडे जाण्याचा खर्च वाचला. कारण हॉटेलस् बंद असल्यामुळे साहजिकच जिभेचे चोचले पुरविणाऱ्या खर्चावर नियंत्रण आले. बाहेरचे पदार्थ खाल्याने होणारे आजार बंद झाले. त्यामुळे डॉक्टरांकडे दवाखान्यात होणारा खर्चही वाचला. घरातील उपलब्ध साधनसामग्री वरही जगता येते,

याची जाणीव झाली. अनावश्यक खरेदीवर आळा बसला.

सगळ्यात महत्वाचे म्हणजे, बरेच जण स्ववलंबन शिकले. घरात पाण्याचा ग्लासदेखील न उचलणारे स्वयंपाक घरात मदत करू लागले. घरात कामवाली बाई नसल्याने सर्व कामे स्वतः करू लागलो. मुलांना घरातील लोकांचे प्रेम व सहवास मिळू लागला. पाळणाघरातून सुटी मिळाली. नात्याचे अर्थ समजू लागले. एकमेकाची काळजी घेऊ लागली आणि कदर करू लागलो. आपल्या सर्वप्रकारच्या कलादेखील आपण लोकापर्यंत कशा पोहोचविता येतील हे शिकलो. एक मार्ग जर बंद झाला, तर दुसरा मार्ग आपोआप तयार होतो, हे यातून शिकायला मिळालो. पैशाचा माज दाखविणारे मोठमोठे कार्यक्रम, विवाह सोहळे आम्ही थोडक्यात करू लागलो. निसर्गात प्रकषाने बदल झाले. सरकार अनेक प्रयत्न करून देखील इतकी वर्षे गंगा नदी शुध्द करू शकले नाही. ती दोन महिन्यांत शुध्द झाली. वायू, ध्वनी, जल आणि इतर सर्वच प्रकारची प्रदूषणे फार कमी झाली. त्याचा परिणाम अनेक पशू पक्षी, प्राण्यांच्या प्रजातीमध्ये मोठी वाढ झाली. अन्नसाखळी न तुटता निसर्गसंतुलन झाले. वेगवेगळ्या पक्ष्यांचे दुर्मिळ झालेले आवाज ऐकू येऊ लागले.

पैशामागे धावणारे आम्ही, कुठेतरी माणसाला थांबावे लागते, हे समजले. पैसा हे सर्वस्व नाही. हे पुन्हा एकदा 'कोरोना' नामक परिस्थितीने दाखवून दिले. मी माझे करता करता दुसऱ्यांबद्दलही थोडा विचार करायला शिकलो. उदाहरण घ्यायचे, तर घरातील कामवाली तिचा उदरनिर्वाह कसा चालेल. या विचाराने आम्ही तिला पगार देऊ लागलो. अनेक जण आपल्याला जमेल तशी मदत गरजुंना करू लागले. अनेक काळाच्या पडद्याआड गेलेल्या भारतीय संस्कारांची आम्हाला आज नव्याने गरज भासू लागली. हे संस्कार वैज्ञानिक पायावर आधारित आहेत, कळून चुकले हे मात्र

नक्की. मूळात एखादे संकट, प्रतिकूल परिस्थिती येते ती आपल्याला शिकवण्यासाठीच म्हणून आपण त्या संकटांना सामोरे गेले पाहिजे.

दूरचित्रवाणीतून सगळीकडेच पौराणिक, आध्यात्मिक, ऐतिहासिक मालिका सुरु झाल्या त्यामुळे आपली भारतीय संस्कृती काय आहे? हे लहान मुलांना माहिती होऊ लागली. तसेच इंटरनेटच्या युगात कालबाह्य होत चाललेले बैठेखेळ एक पिढी दुसऱ्या पिढीला शिकवू लागली. त्याचबरोबर नवीन तंत्रज्ञान सर्वच पिढ्यांतील लोक आत्मसात करू लागले; जसे की 'केजी' पासून महाविद्यालयीन विद्यार्थी 'ई-लर्निंग' च्या माध्यमातून शिकू लागले. चांगल्या विचारांची देवाणघेवाणही व्याख्यान, मुलाखत, संवाद हे अनेक 'एप' द्वारे एकमेकांपर्यंत पोहचू लागले. ती

आपल्याला शिकवण्यासाठीच. म्हणून आपण त्यातून शिकून आता ही महामारी कायमची हद्दपार कशी होईल. यासाठी प्रयत्न करायलाच हवेत. आजचे कोरोना बरोबरचे युद्ध हे श्रीकृष्णांच्या गोष्टीतील राक्षसासारखे आहे. 'कोरोना' रुपी-राक्षस हा जवळे जास्त लोक एकत्र येतील, तेवढा तो मोठा होत जातो आणि जर आपण श्रीकृष्णाप्रमाणे त्याच्यासमोर न जाता गर्दी न करता घरात राहिलो, तर त्याचे सगळे वार निकामी होतील. मग हा राक्षस हळूहळू छोटा होईल आणि आटोक्यात येईल. आयुष्यात एक आठवण नक्की असेल, की 'एक विषाणू आला अन् आयुष्य बदलून गेला...!'

रणरागिणी सावित्रीथाई

अरे, झेलले जीने शेणा-मातीचे घाव,
ती ना मागे फिरे, तिने केला होता ठराव
ज्यांना वाळीत टाकले,
त्यांना तिने सावरले
पाहिले नाही देवी सरस्वतीला कधी
ज्ञानाची एकच देवी ही माझी सावित्री
अंगावरती घाव झेलते
मन मात्र घट्ट करते
चूल-मुलाच्या बंधनातून
स्त्रीला ती मुक्त करते
स्त्रियांचे आयुष्य बहरले ज्ञानाने
ज्योति सावित्रींनी यश आले प्रयत्नांचे
पतीच्या पत्रातही लिहिते जनसेवेची गाथा
का म्हणू नये तिला जनसेवेची माता !
मिळाले आयुष्य जितके सारे जनसेवेत घातले
आयुष्याच्या प्रवासात मात्र दगड-धोंडे झेलेले

कु. गायत्री जनार्दन मस्कर
B.A.-II

कोविड आणि युवा

कु. विक्रम श्रीकांत लोहार
B.A.-III (English)

आज या एकविसाव्या शतकामध्ये मानवासाठी मरण खूपच स्वस्त झालयं त्याच्या कित्येक पटीने महाग जगणं झालयं. माणसाचा जगताना त्याला अनेक आव्हाने, संकटे, समस्यांना सामोरे जावे लागते. म्हणजे आयुष्यात संकटे, समस्या नसावीत असे नाही. पण काही वेळा त्या संकटांना सामोरे जाता- जाता लोक पूर्णपणे खचून जातात.

सध्याचाच एक संघर्ष म्हणजे कोरोना; ज्या साथीच्या रोगातून आपण अजूनही पूर्णपणे बाहेर पडू शकलो नाही. कोरोनाचा किती भयंकर परिणाम झाला किंवा होत आहे ते आपण सर्वजण पाहत आहोत. याचाच एक परिणाम म्हणजे युवा वर्गावर व देशाच्या अर्थव्यवस्थेवर झालेला परिणाम आपल्याच नाहीतर संपूर्ण जगभरात याचा प्रादूर्भाव आढळून येतो.

आपल्या देशाचाच जर विचार करायचा झाला तर परिस्थिती खूपच गंभीर आहे. सन २०११ च्या

जनगणनेनुसार भारताची लोकसंख्या ही १२१ कोटी होती. आणि सध्या बघायचं झाल तर २०२१ च्या जनगणनेनुसार भारताने १४० कोटीचा टप्पा गाठलेला आहे. ही एकच बाब आहे ज्यामध्ये आपण भरपूर जलगतीने प्रगती करत आहोत. आता हे कितपत चांगले आणि कितपत वाईट? हे तुम्हीच ठरवा. कोरोनाचा प्रभाव वेगवेगळ्या क्षेत्रात किती मोठ्या प्रमाणात झालेला आहे. हे पाहतच आहोत. त्यातीलच एक घटक म्हणजे युवा वर्गावर किंवा तरुण वर्गावर झालेला परिणाम. सध्या भारतात जवळपास १० कोटी कदाचित त्यापेक्षा जास्त युवा वर्ग अशी आहे. जी नोकरीधंदा करीत नाही. आणि शिक्षणाच्या प्रक्रियेतही नाही. कोरोना महामारीचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवर फारच गंभीर परिणाम झाला अरून, देशाचे सकल राष्ट्रीय उत्पन्न उणे होणार असल्याचे भाकित वर्तविण्यात येत आहे. प्रगतीऐवजी अधोगती होऊन गरिबी पुन्हा डोके वर काढण्याची दाट शक्यता आहे. मात्र या महामारीचा जास्त फटका बसला आहे, तो या

१५ ते २९ या वयातील युवा वर्गाला.

बेरोजगारी, शिक्षणातील खंड आणि शिक्षण पध्दतीचे अपयश या तीन तिघाड्यांनी सध्या युवा वर्गाला बेजार केले आहे. कोरोनाच्या महासाथीपूर्वीची तरुणांमधील श्रमशक्ती सहभागाच्या दारात कमालीची घसरण झाली होती. २००४-०५ मध्ये हे प्रमाण ५६.४ टक्के होते. ते आता २०१८-१९ मध्ये ३८.१ टक्क्यापर्यंत घसरले आहे. या आकडेवारीपेक्षा वास्तव अधिक अस्वस्थ करणारे आहे. श्रमशक्तीतही नाही, शिक्षण आणि प्रशिक्षणातही नाही अशी जवळपास १० कोटी तरुण लोकसंख्या सध्या भारतात आहे. म्हणजे हे १० कोटी तरुण ना धड कुठे काम करत आहेत, ना कामाचा शोध घेत आहेत आणि ना धड शिक्षण घेत आहेत. कौशल्यावृद्धी, उद्योजकता आणि रोजगारनिर्मिती या तीनही आघाड्यांवर केंद्र सरकारने प्रयत्न करूनही परिस्थिती निर्माण झाली आहे. त्यातून हे स्पष्ट होत आहे की, आर्थिक घसरणीच्या या कालावधीत तरुण मोठ्या प्रमाणात बेरोजगार होण्याची भिती आहे. आणि अर्थातच कोरोना महामारी त्यास अपवाद नाही. भारतीय युवा वर्गावर झालेल्या या आर्थिक आघाताचा सामना करण्यासाठी केंद्र सरकारचा एक निश्चित असा दृष्टिकोण असणे आवश्यक असून केवळ युवा वर्गाची त्यातून सुटका करणे हे एकच मर्यादित उद्दिष्ट न ठेवता लोकसंख्या आपत्तीही टळेल, यावरही भर द्यावा लागणार आहे.

तरुणांमधील बेरोजगारीचा दर उद्योगचक्राशी अधिक निगडित आहे. उद्योग चक्र मंदावले तर बेरोजगारी वाढते. कोरोनाचा महासाथीमुळे अर्थव्यवस्थेला लागलेल्या उतार याचे कारणही

प्रादुर्भाव आहे. अनुभव आणि कौशल्य यांच्या अभावामुळे अधिकाधिक तरुणांना घरी बसविले आहे. तसेच वाढत्या कंत्राटी स्वरूपाच्या कामाचाही ताण तरुणांवर पडत आहे. त्यामुळे त्यांची रोजगार स्थिती नाजूक आहे. आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेतर्फे (आय.एल.ओ.) करण्यात आलेल्या अभ्यासानुसार कोरोना महासाथीच्या आधी तरुणांमध्ये बेरोजगारीचे प्रमाण वाढेल., व्यक्त केलेला असा अंदाज तीव्रपणे खरा ठरला. आशियायी विकास बँक व आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेमार्फत एका अभ्यासात त्यांनी सांगितले आहे की, एकट्या भारतात ४० लाख तरुणांना कोरोना महामाथीमुळे बेरोजगार व्हावे लागले, असे भाकित वर्तविण्यात आले होते.

तसेच कोरोनामुळे जगभरातील ७३ टक्के तरुणांच्या शिक्षणात बाधा निर्माण झाली आहे. त्यातही भारतातील अनुभव अत्यंत क्लेशदायी आहे. कारण सर्वांकडेच इंटरनेट व स्मार्टफोन नसल्याने अनेक ठिकाणी असमानता आढळून येत आहे. कोरोनातील आकडेवारीवरून असे सुस्पष्ट होते की, मुलांच्या तुलनेत या कोरोना काळात महासाथीमुळे अनेकांचे रोजगार बुडाले. त्यामुळे अनेक घरामध्ये उत्पन्नाचे स्रोत आटले. त्यामुळे अशा परिस्थितीत ग्रामीण भागातील मुला-मुलींना कुटुंबाला हातभार लावण्यासाठी शिक्षणावर तुळशीपत्र ठेवावे लागले.

भारतात मोठ्या प्रमाणात डिजिटल दरी निर्माण झालेली दिसते. त्यामुळे शिक्षणातील बाधा अधिक व्यापक प्रमाणात पसरत आहे. स्मार्ट फोन नसणे आणि इंटरनेटची जोड नसणे या असमतोलातील प्रमुख कारणे आहेत. त्यामुळे

अनेकांना शिक्षण घेणे दुरापास्त झाले आहे. टाळेबंदी शिथिल झाल्याने अनेक ठिकाणाच्या शाळा आता हळुहळू उघडू लागल्या असल्या, तरी अजूनही शहरांतील शाळांनी गर्दी टाळण्यासाठी ऑनलाईन शिक्षणावर अधिक भर दिला आहे. “विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या आर. सी. कुहड समीतीने अलीकडेच सादर केलेल्या अहवालात भारताच्या विद्यमान डिजिटल इन्फ्रास्ट्रक्चरमधील तफावतीवर झगझगीत प्रकाश टाकला आहे. डिजिटल इन्फ्रास्ट्रक्चरमधील या दरीमुळे शिक्षण क्षेत्रात ऑनलाईन पध्दत रुजवण्याविषयी लागणारे पोषक वातावरण भारतात निर्माण होऊ शकले नसल्याचे अहवालात नमूद करण्यात आले आहे.”

डिजिटल दरी, बिनपैशात घरातील कामे करण्याच झालेली वाढ आणि घराघरांत उत्पन्नाचे आडलेल्या स्रोतांवर तातडीने तोडगे काढण्याची गरज आहे. यामुळे शिक्षणात मोठ्या प्रमाणात अडचणी निर्माण झाल्या असून त्याचा तरुणांवर विपरित परिणाम होत आहे. त्यामुळे दीर्घकाळापर्यंत परिणाम संभवू शकतात. बेरोजगारी वाढणे तसेच असमानता वाढणे आणि कमी मानवी भांडवली विकास इत्यादी स्वरूपात हे परिणाम होऊ शकतात. तरुणांमध्ये हे असे बेरोजगारीचे प्रमाण वाढत असताना दुसरीकडे शिक्षण क्षेत्रातील चित्रही निराशादायी आहे. बहुराज्यीय, बहुसंस्थात्मक, बहुमंडळ शिक्षण पध्दती या सर्व यंत्रणा कोरोना महासाथीमध्ये कमालीच्या अपयशी ठरल्या आहेत. त्यामुळे पदवी परीक्षेसाठी पात्र असलेल्या विद्यार्थ्यांची कुचंबणा होत आहे. पदवीच्या अंतिम वर्षाच्या परीक्षा सातत्याने लांबणीवर पडत आहेत.

त्यामुळे अंतिम वर्षाला असलेल्या विद्यार्थ्यांना ना कुठे मुलाखती देता येत आहेत ना त्यांची भरती कंपन्यांना करता येत आहे. त्यामुळे सरकारी नोकरीमध्येही अडथळे निर्माण होत आहेत. कारण शासनाच्या भरतीप्रक्रियेच्या परीक्षा पुढे-पुढे जात असल्याने विद्यार्थ्यांच्या वाढत्या वयाची अडचण निर्माण होत आहेत. “कोरोनाच्या काळातील दोन वर्षांचे चक्र भेदणारे अनेक अभिमन्यू डिजिटलच्या ज्ञानात अडखळत आहेत.” त्यामुळे वातावरणात अतिश्चिततेचे सावट निर्माण झाले असून अनेकांना रोजगारालाही मुकावे लागत आहे. अर्थात हे अल्पकाळासाठी वेदनादायी असले तरी त्याचा दीर्घकालीन परिणाम संभवतो.

जर एखाद्याला काही काळासाठी बेरोजगार व्हावे लागले, तर त्याला पुन्हा नोकरी मिळवण्यासाठी प्रयत्न करावे लागतात. त्यावेळी त्याच्या शैक्षणिक पात्रता आणि कौशल्याकडे न पाहता, संबंधित उमेदवाराला मागील नोकरीत किती वेतन होते आणि तो मधल्या काळात किती दिवस बेरोजगार होता हे पाहिले जाते. उमेदवाराला नोकरी देताना त्याचे वेतन आणखी कमी करण्याकडे रोजगारकर्त्यांचा कल असतो. त्यामुळे महासाथीत रोजगार गमावलेल्यांचा वेतन श्रेणीचा स्तर पुन्हा रोजगार मिळवताना मोठ्या प्रमाणात घडलेला आढळून येते. हे भयावह आणि अस्वस्थ करणारे आहे.

बाजारात रोजगार उपलब्ध नसल्याने वाढती बेरोजगारी, डिजिटल दरी आणि विद्यार्थी गळतीमुळे शिक्षणात निर्माण झालेली बाधा आणि सतत परीक्षा लांबणीवर पडत असल्याने हातात पदवी प्राप्त न होणे. या द्विधा मनःस्थितीचा

सामना तरुणांना करावा लागत आहे. कोरोना महासाथीमुळे भारताच्या केवळ आर्थिक प्रगतीलाच खीळ बसलेली नाही, तर युवाशक्तीच्या क्षमतांना वाढ करून देण्याच्या कार्यातही अडथळे निर्माण झाले आहेत. “सर्वाधिक युवाशक्ती” असलेला देश म्हणून भारताने नावलौकिक आहे. असे असले तरी भारतात ज्येष्ठ नागरिकांची संख्याही लक्षणीय आहे. त्यामुळे लवकर धोरणात्मक पावले उचलली गेली नाही, तर मोठ्या रोजगारहीन युवाशक्तीचा बोजा भारतीय अर्थव्यवस्थेवर पडण्याची दाट शक्यता आहे. आपल्या अर्थव्यवस्थेची वायचाल नकारात्मकतेकडे सातत्याने सुरुच राहिली तर कदाचित ही परिस्थिती लवकर अवतरेल, अशी भिती आहे.

गेल्या दशकभरात उत्पादन, बांधकाम, व्यापार, हॉटेल आणि दळवळण या क्षेत्रांनी अनेक रोजगारांची निर्मिती केली. परंतु या सर्व क्षेत्रांना कोरोनाचा अधिक फटका बसला आहे. त्यामुळे रोजगार निर्मितीचे चक्र मंदावले आहे. उलटपक्षी या क्षेत्रातील रोजगार आक्रसत चालले आहेत. रोजगार निर्मितीची काळाची भूमिका निभावणाऱ्या या क्षेत्रांना चालणा देण्यासाठी, विशेषतः युवाशक्तीला रोजगाराच्या संधी प्राप्त व्हाव्यात यासाठी, सरकारने आता तातडीने धोरणात्मक पावले उचलण्याची गरज आहे. तरुणांच्या बेरोजगारीवर तोडगा काढण्यासाठी ‘जीन ड्रेझ’ यांनी सुचविल्यानुसार नागरी बेरोजगार योजना राबवून तरुणांसाठी चांगल्या कामाचे रोजगार उपलब्ध होतील. यावर लक्ष केंद्रीत करून त्यानुसार धोरण राबविणे सद्यःस्थितीत महत्वाचे आहे. तसेच

तरुणांना रोजगार उपलब्ध व्हावा किंवा व्यापार उद्दिष्ट निर्माण करण्यासाठी शासनाची बुस्टर मदत ही मिळण गरजेचे आहे.

त्याचप्रमाणे शिक्षण क्षेत्रात कौशल्यज्ञान वृद्धी कशी प्राप्त होईल यासाठी प्रयत्नशील राहणे गरजेचे आहे. तसेच डिजिटल दरीवरही उपाययोजना शोधायच्या लागणार आहेत. देशातील एक चतुर्थांशाहूनही कमी घरांमध्ये इंटरनेट जोडणी असल्याचे केंद्र सरकारच्या राष्ट्रीय नमुना सर्वेक्षण कार्यालयाने अलीकडेच केलेल्या सर्वेक्षणातून निदर्शनास आले आहे. आणि ज्या घरांमध्ये विद्यार्थी आहेत आणि इंटरनेट जोडणी नाही अशा घरांची संख्या तर एक दशांशापेक्षा कमी असावी, असा अंदाज आहे. बहुतांश राज्यांनी इंटरनेट जोडणी आणि शाळांमधून विद्यार्थी-गळती थांबवण्यासाठी काही ना काही उपाययोजना केल्याचे दून आले आहे. परंतु व्यापाक प्रमाणात हे प्रयत्न होणे गरजेचे आहे. आव्हाने आणि त्यांची पूर्तता करताना सर्वच राज्ये ते एकाच क्षमतेने करतील असे नाही. त्यामुळे राज्यांची क्षमता वाढावी यासाठी केंद्र सरकारनेच त्यांना मदतीचा हात द्यायला हवा. केंद्राकडून मदतीचा हात न आल्यास राज्यांमधील तरुणांमध्ये रोजगार प्राप्तीची खदखद निर्माण होण्याची शक्यता आहे. त्याचप्रमाणे अशा शिक्षण पध्दतीवर लक्ष केंद्रीत करायला हवे, की ज्यातून फक्त रोजगारच्छुकांचीच निर्मिती होणार नाही तर रोजगारांची ही निर्मिती होईल आणि अधिकाधिक तरुणांनी व्यवसायाकडे, उद्योजकतेकडे वळावे यावरील भर दिला जाणे महत्वाचे आहे. उद्योग आणि सरकार यांनी एकत्र येऊन कौशल्य विकास आणि

त्याची पुर्तता करणारे उमेदवार यांच्यात समतोल साधण्यासाठी प्रयत्न करणे अत्यंतिक गरजेचे आहे.

ऑक्टोबर, २०२० मध्ये घेतलेल्या जागतिक आर्थिक आढाव्यात एक गोष्ट स्पष्ट झाली, ती म्हणजे कोरोना महासाथने भारतीय अर्थव्यवस्थेवर आपला प्रभाव पडला आहे. श्रमबाजारात या धक्यातून सावरायला बऱ्यापैकी वेळ लागणार असल्याने भारताचा विकासही मंदावलेला आहे. त्यातच बेरोजगारी, अनिश्चिततेचे गुंतवणुकीचा वेग/ओघ आटणार असून त्यामुळे अर्थचक्र कमालीचे मंदावणार आहे.

वाढती वातावरण आणि ताळेबंद यांचा समतोल किंवा ताळमेळ साधतात. अशा परिस्थितीत युवाशक्ती बेरोजगार राहणे भारतासारख्या देशाला परवडणारे नाही. आधीच भारतात अनेक समस्या आ वासून उभ्या आहेत. त्यात तरुणांचे सळसळते रक्त अधिक काळ बंदिस्त ठेवणे दुरापास्त आहे. त्यांच्या कार्यक्षमतेला योग्य वाट देऊनच अधिक हितकारक ठरेल. योग्य उपक्रम आणि चुका सुधारण्यासाठी प्रयत्न यांतून रोजगार आणि शिक्षण क्षेत्रातील त्रुटी दूर करता येऊ शकतील. अन्यथा लोकसंख्या शास्त्रीय संकटांचा स्फोट होईल. पूर्व आशियायी देशांनी त्यांच्याकडील तरुणाईचा सुयोग्य वापर करून आपली आर्थिक प्रगती साधली आहे. त्यापासून धडा घेणे गरजेचे आहे.

तरुणांनी जगण्याला कर्तृत्वाचे बळ देण्यासाठी कोरोनाच्या महाविळख्यातून बाहेर पडून आपल्या जगण्याच्या प्रवाहात आपल्या क्षमता विकसित करून जगण्याची दिशा निश्चित करण्याबरोबरच कुर्तृत्वाला झळाळी प्राप्त व्हावी. मनातील न्युनगंड

काढून टाका आणि निराशेची कात झाडून टाका. आपल्या करिअरच्या संधीला आपलेसे करून ही संधी माझ्यासाठीच या विधानाला दृढ करून जगण्याचे पंख बळकट करा.

आयुष्याच्या क्षितीजावरती...

आपण आपले 'लक्ष्य'

निश्चित करा...

जगण्याच्या प्रवाहाला दिशा देण्यासाठी

प्रयत्नशील राहा...

जगणे सुंदर आहे

याची साथ आपल्या

कर्तृत्वाला द्या

जगण्याचे पंख आपुले

बळकट झाले रे

याची देही याची डोळा स्पष्ट होईल रे

'अवघे विश्वची माझे घर' हा ज्ञानेश्वरलिखित विचार जर प्रत्येक माणसाने अमलात आणला तर कोरोनासारख्या महामारीला व त्यामुळे आलेल्या अडचणींवर आपण नक्कीच मार्गक्रमण करू शकू. कोरोना या छोट्याशा विषाणुने माणसाला जागं केल, बऱ्यापैकी भानावर आणल. कोरोना माणसाला माणूस म्हणून बघण्याची पुन्हा एकदा संधी दिली. कोरोनानंतरचे हे जग अडचणींनी भरलेले तर असणारच आहे. पण त्यावर मात करण्यासाठी मनुष्य नावाचा प्राणी पुन्हा एकदा नव्या उमेदीने चालणार आहे.

शब्द माझे शोधती

कु. समृद्धी विठ्ठल खोत
B.Sc. III

शब्द चांदणं पाहा चमकते अजून

कवितेचा जन्म झाला माझ्या लेखणीमधून

लेखन हा लेखकाचा खरा दागिना असतो. एखाद्या गोष्टीला शब्दांच्या ओळीत कसं उतरवायचं हे लेखकालाचं जमतं.

मराठी साहित्यात कुसुमाग्रज म्हणजे विष्णू वामन शिरवाडकर यांना मराठी साहित्याचा तारा म्हटले जाते. या शिवाय पुरुषोत्तम देशपांडे, प्रल्हाद अत्रे, विंदा करंदिकर, शिवाजी सावंत, रणजित देसाई, राजन गवस अशा अनेक कवी व लेखकांनी अनेकांच्या मनात ठसा उमटवला आहे.

रोजच्या आयुष्यात वावरत असताना क्षणाला क्षण अन् दिवसाला दिवस जोडत आयुष्य पुढे जात असते. कधी तरी असा क्षण येतो ज्यावेळी आपलं संपूर्ण आयुष्यच बदलून जात.

खरं तर मलाहि कविता लिहिण्याची आवड आहे. मी पाचवीपासून कविता लिहू लागले. पण मी माझ्या कविता कोणाला दाखवल्या नव्हत्या. कारण मला त्यावेळ कवितेतील इतकं ज्ञान नव्हते. त्या प्रकाशित करण्याचे मार्गही माहीत नव्हते. काही दिवसानंतर मी माझ्या कविता घराच्यांचा दाखवल्या. त्यांना त्या आवडल्या. त्यावेळी मी गडहिंग्लज हायस्कूल गडहिंग्लज या शाळेत शिकत होते. आमच्या वर्गाला मराठी शिकवण्याकरीता पल्लव मॅडम होत्या. त्यांनी आणि सुतार सरांनी माझ्या कविता वाचल्या. लहान पण उत्कृष्ट शब्दरचना असल्यामुळे त्यांनीही माझ्या कवितेच कौतुक केलं. त्यावेळी आमच्या शाळेचे सचिन शिंदे सर अनेक साहित्य क्षेत्रात नावाजलेले होते. त्यांच्या कवितेने अनेक कविसंमेलने गाजवली होती.

न अनुभवलेले अनुभवही शिवराज २०२२
कागदावर उमटवत असते.

कोणतेही लिखाण हे ठरवून जमत नाही.
काव्य सूचवून सूचत नाही, तर ते मनातून
उस्फूर्तपणे यावं लागतं. त्याला वेळेचं बंधन नसतं
मनाच्या कोपऱ्यात दबलेल्या शब्दांची जुळवा-
जुळव करून अलगद कागदावर उतरवून जात ते
लिखाण मनाला भावणारं असते.

कला ही कलाच असते. आणि कला
आपल्याला ओळख निर्माण करून देते. साहित्य
वाचकाला विश्वास मिळवून देते. योग्य निर्णय
घेण्यास प्रोत्साहन देते. खरे साहित्य तेच असते.
ज्यात चिंतन असते. सौंदर्याचे सार असते.
लेखकाने शब्दांमध्ये भावना उतरवून लिहलेले जग
असते.

मनातील भावनांना जिवंत करते
ती असते लेखणी
विखुरलेल्या शब्दांना जोडून मांडते
ती असते लेखणी
उधाणलेल्या मनाला अलगद सावरते
ती असते लेखणी
कल्पनेच्या दुनियेत नकळत रमवते
ती असते लेखणी

पल्लव मॅडमांनी व सुतार सरांनी माझी ओळख
शिंदे सरांशी करून दिली. सरांनी माझ्या कविता
वाचल्या आणि अभिप्रायच्या रुपात त्यांनी खूप
कौतुक केले.

पुस्तके वाचनाची आवड मला होतीच
त्यामुळे त्या पुस्तकांमुळे माझा शब्दभांडार
वाढण्यास मदत होत होती. नव नवीन शब्दांची
ओळख पुस्तकांमुळेच मिळाली. आणि त्यानंतर
माझ्या आयुष्याची दिशाच बदलली. मी
कवितेनंतर चारोळ्या, लेख, कथा लिहायला
लागले. सरांनी मला कविता प्रकाशित करण्याचे
मार्गही सांगितले. त्यामुळे माझे लेखन वृत्तपत्र,
दिवाळी अंक व अशा वेगवेगळ्या पुस्तकांमधून
वाचकांपर्यंत पोहचले.

शाळेत असताना मला जसे मार्गदर्शन
मिळाले तसेच आता शिवराज कॉलेजमध्ये
असताना मिळाले. आमच्या कॉलेजच्या
ग्रंथालयातील कलकुटी सरांमुळे मला संधी
मिळाल्या. कॉलेजमध्ये कविता वाचन, शिवराज
मॅगझिन, शिवराज दिवाळी अंक अशी कोणतीही
साहित्य क्षेत्रातील माहिती असेल ती त्यांनी माझ्या
पर्यंत पोहचवली. त्यामुळे कॉलेजमध्येही
असताना माझ्या लिखाणाला योग्य व्यासपीठ
मिळाले. फक्त अंगी कला असून चालत नाही
त्याकरता योग्य व्यासपीठ देणारी व्यक्तीही
महत्वाची असते. या लेखन प्रवासामुळे शब्द माझे
आता सोबती झालेत. माझ्या या लेखनाच बऱ्याच
ठिकाणी सत्कार समारंभातून माझ कौतुकही
झालं.

कविता नुसती सूचत नाही मला
काळीज अगदी विरघळून टाकते

शिवराज २०२२

तिरंगा...

स्वातंत्र्य लढ्याच्या गर्द धुक्यात काहींचे चेहरे ठळक
तर काहींचे अस्पष्ट दिसे
पण प्रत्येकाची जीवनगाथा कणाकणात रोमहर्षक वाटे
इतिहासाची पाने पालटता दृश्य सारे मस्तिष्कात साठे,
चूक-बरोबर, सत्य-असत्याच्या नकळत वादळात गुरफटे
अन्यायाचे, पारतंत्र्याचे मेघ काळे मनात दाटे
बघूनी देशप्रेम ते त्या मेघालाही पाझर फुटे
भूतकाळाच्या काळोखातही येणार लख्ख प्रकाश
वर्तमानाच्या गुलामगिरीत ना प्रकाशाची एक ज्योत दिसे
नयन अश्रूंच्या थेंबामधुनी मज प्रतिबिंबही त्याचेच दिसे,
डोळे उघडता नयनपटलावर रंगही तिरंगाच वसे

- कु. सृष्टी बाबासाहेब मोकाशी

B.Com.-II

निरोप

दूर आहे सासर लांब
सण मोठा भाऊबीज आला
नको, पाखरा थांब.
सांग जाऊनी निरोप ताईला
सजवल्या पाटावरती
मायेच्या ग ताटामधुनी
प्रकाशल्या घेऊन ज्योती
ताई ओवाळील मजला कुणी
कसा समजावू वेड्या मनाला
ताई मजवर का रुसली
वनी कोमेजल्या फुलाला
दिसेना उषा हसलेली
वाट पहात पहात आहे भाऊ
पूर मायेचा नयनी आला
धाऊनी जा पाखरा पाहू
सांग जाऊनी निरोप ताईला

कु. विवेक आनंदा बिर्जे
B.Com.-II

आई...

आई म्हणजे एक सुंदर आठवण,
हृदयावर कोरलेलं एक प्रेमाचं
गोंदण ।

आई म्हणजे दुसऱ्यासाठी
झिजणारं चंदन,

मोगऱ्यांनी फुललंलं
घरासमोरचं अंगण ।

आई म्हणजे आपोआप गळणारे अश्रु,
आठवा, आईविना हंबरडे फोडणारे वासरु ।

आई म्हणजे एकरम्य वातावरण
उभं राहतं तिच्यासमोर गेलेलं जीवन

आई म्हणजे हळवं मन,
हृदया पर्यंत भिजलेलं मायेचं ओलं पान ।

आई म्हणजे मायेनं केसात गोजारंण,
रोम-रोम जागा होतो, तिच्या या स्पर्शाने ।

आई म्हणजे व्याकुळ प्रेम,
कधी-कधी रागही येतो जेमतेम ।

आई म्हणजे प्रेमाची मूर्ती
देवाहूनही महान अशी श्रध्देची पूर्ती

आई म्हणजे बाळाचा पहिला शब्द
ऐकून आईही होते स्तब्ध ।

आई म्हणजे मायेचा मळा,
आई विना जीवन येतो गळा ।

आई तुझ्या आठवणी साठल्या माझ्या मनी,
रुप तुझे आठवुनी गातो अशी मी रोज गाणी ।

- कु. सोहेल हसन मुल्लाणी
B.Com.-II

प्रेम कॉलेजमधल...

कॉलेजला जाताना समोरच तिला बघितली
मी दिसताच चालत चालत जरा थांबली

माझ्याकडे बघुन गोड हसली
ओठांची मोहोर खुलली...

म्हटलं पोरगी बहुतेक पटली
पण हत तिच्या मारी

मागे वळून बघितल तर तिची मैत्रिण दिसली.

त्यादिवशी ती वर्गात आली
येवून नेमकी माझ्याच शेजारी बसली
माझ्या अंगावर कशी शहारी पसरली
बोलण्यासाठी जीभ सरसावली
पण...हत तिच्या मारी
काही बोलणार इतक्यातच म्हणाली
'प्लीज, पुढे बसशील ती पहा
माझी मैत्रिण आली.'

एकदा कॉलेजमधे परीक्षा सुरु झाली
गाडी घेवून जाताना रस्त्यातच मला भेटली

पाठूनच तिनं एक हाक मारली
उशिर झालेला म्हणून लिफ्ट मागितली
'थांब गाडी लावुन येतो!'

म्हणून गेट पाशी सोडली...

पण.. हत तिच्या मारी

गाडी लावे पर्यंत हीच
टाटा करुन सटकली...

- कु. रोहीत शरद पाटील
B.Com.-II

शिवराज २०२२

बाप...

बाबा, बाबा म्हणत म्हणत
कशी मोठी झाले
हे काही कळलचं नाही
जन्माला येतो तेव्हा
पहिला शब्द
तो आई असतो
आई असे उच्चारतो
आई माया देते
तितकेच बाबा प्रिय असतात
पित्यांच्या पोटासाठी
घाम गाळणारा बापच असतो
बापाची उपमा
थोड्या शब्दांत
सांगून चालत नाही
शेवटी बाप हा बापच असतो.

- कु. अस्मिता मोहिते
B.Com.-II

आहे ती मैत्रीण माझी...

आहे ती मैत्रीण माझी
थोडीशी शांत,
थोडीशी खोडकर,
थोडीशी अल्लड,
थोडीशी ठेंगणी ...
दिलखुलसपणे हसली की
लालबुंद होणारी,
पण अशी मन भरून
हसली की सुंदर साजरी दिसणारी
रुसलीचं जर कधी तर चॉकटेलच्या
अमिषाने रुसनं विसरून हसणारी ...
कधी अबोल राहणारी, तर
कधी कधी मनभरून गप्पा मारणारी
आहे ती मैत्रीण माझी...
ना कधी मतलबी वागणारी
खूप साऱ्या फ्रेंड सर्कलमध्ये
स्पेशल वाटणारी...
खूप गोड हसते ती
खर तर हसताना खूप गोड दिसते ती...
हसताना तिची ती निरागस छबी
आत्ता या क्षणी ही ती माझ्या डोळ्यात उभी..
तिच्या त्या हस्यासमोर कोणत्याही अटीची
गरज नसे.

- कु. सुभाष तानाजी लोहार

B.A.-I

‘सत्ताकारण’

आल्या जवळ निवडणुका, की
प्रत्येक नेत्याच्या डोक्यावर
चढते सज्जनपणाची टोपी
घेऊनी हाती पक्षीय झेंडा
मिरवित सगळीकडे एकच नारा
जोडुनी दोन्ही मतांसाठी हात
मागितला जातो मतांसाठी जोगवा,
मग तोच हात सत्तेवर आला, की
उलटतो तरी कसा ?

वान्यासंगे झेंडे बदलुनी
साहेबाच्या पाठी
‘जय’ म्हणून राहावे कार्यकर्त्यांनी
राजकारण आहे प्रत्येक क्षेत्रात
स्वार्थ निघतोय प्रत्येक कामात
पोकळ गप्पा, निव्वळ भाषण
सत्तेसाठी दिली जातात
निव्वळ खोटी आश्वासनं
जनता मात्र भरडली जातेय यात...

इथं जनतेचं कुणाला पडलयं !

पुढे करुन लोकशाहीला
स्वतःचं पोट भरलं जातय
धर्मनिरपेक्ष म्हणत
धर्माला पुढं करुन
राजकारण खेळलं जातय
जातीवाद टांगून
तरुणाईत भांडण लावलं जातय
तुझं रक्त लाल, तुझं रक्त नीळं
म्हणून मनी बिंबवलं जातय
विकास नाही जनतेचा
जनतेला भरकटवलं जातय...

येईल कसं रामराज्य ?
इथं मूलभूत गरजांसाठीच
जनतेला हात जोडायला लागतोय
असं हे राजकारण देशाला
देशोधडीला लावतय...!

- कु. तेजस्विनी अनिल पाटील

B. A. -III

‘चित्रकार’

कविता लिहिण्यासाठी
जेव्हाही मी बसलो
सूचत नाही शब्द मला
कारण समोर तुझाच चेहरा दिसतो.
चेहऱ्याकडे पाहताच तुझ्या
मी पेन हाताशी घेतो...
सुचलं नाही जरी काही
तरी तुझ्यावर मी कविता करतो
तुझ्या रूपाचे गुणगान मी
पेनच्या शाईने...
हळू हळू पसरू लागलो
आकाशातल्या चंद्रासारख्या
मी ही एक चंद्र काढू लागलो
विश्वास नाही झाला
हे पानावर मी काय रेखाटले
डोळे भरून आले माझे
जेव्हा चित्र तुझेच आखले
तुझ्यावर कविता करण्याच्या नादात
बघ आज मी चित्रकार झालो...

- कु. रविकांत चाळू घस्ती
B.Com.-III

पुस्तकवेडे...

आम्ही पुस्तकवेडे
आम्ही पुस्तकवेडे
कविता गाणी नाटक
खूप आम्हा आवडे ॥१॥
रंगीत चित्रे फुला मुलांची
कविता गाणी विविध तऱ्हेची
मजेमजेच्या गोटी वाचणे
खूप आम्हा आवडे ॥२॥
प्राणी पक्षी फुलपाखरे
कविता मधुनी वेली झाडे
सुर्य, चंद्र अन् तारे, वारे
खूप आम्हा आवडे
गुणवंतांच्या सुंदर गोष्टी
शुरवीरांच्या कथा स्फूर्तीच्या
विज्ञानाची, संगणकाची
जादू आम्हा आवडे
इतिहासातील पराक्रमाच्या
क्रांतिकारक, देशप्रेमींच्या
साधूसंत अन् संस्कृतीच्या
गोष्टी आम्हा आवडे

- कु. सादीया रसुल नदाफ
B.Sc.-I

शिवराज २०२२

देवतुल्य बाबा माझे...

देवतुल्य बाबा माझे देवतुल्य आई
पूजा रोज करीतो त्यांची अन्य देव नाही
पेटवून त्यांच्यापाशी दोन नेत्रज्योती
लावुनिया पावन होतो चरणधूळ माथी
सदा मागतो मी त्यांचे वरदहस्त डोई
देवतुल्य बाबा माझे, देवतुल्य आई
शुध्द भाव आणिक त्यांच्या मनी वसे प्रेम
वचन सत्य बोलायचा असे नित्य प्रेम
भल्याबुन्या परीणामांचा खेद खंत नाही
देवतुल्य बाबा माझे देवतुल्य आई

नभाहुनी मोठी माया, हृदय सागराचे
समाधान खेळे सदनी, शांती वैभवाचे
प्रपंचात राहुनिया, सत्वशील राही
देवतुल्य बाबा माझे देवतुल्य आई

- कु. रविकांत चाळू घस्ती
B.Com.-III

मैत्रीच नातं

मैत्रीच हे निर्मळ नातं,
तुझ्याशी जुळलं
जीवनाच्या वाटेवर चालताना,
आयुष्याशी जोडलं
नात जसं असत दिव्याशी,
त्याच्या ज्योतीशी
तस आपलं नातं आहे,
आपल्या मैत्रीशी,
रात्र होती अंधारी
दुःखामध्ये बुडालेली
आता तुझ्या येण्याने,
प्रकाश बनूनी फुललेली
अर्थ जगण्याचा शिकवलास तू,
सोबत चालताना
साथ अशीच दे तू
नेहमी बरोबर असताना.

- कु. समृद्धी विठ्ठल खोत
B.Sc.-I

शिवराज २०२२

हिंदी विभाग

सब में सेवाभाव बढ़ाओ ।

कुटिल भाव मत रखो किसीसे

भ्रातृभाव फैलाओ ।

अपना पर का भेद हटाकर

जीव जीव अपनाओ ।

सब में सेवाभाव बढ़ाओ ।

बच्चा बच्चा देश का मालिक

यह आवाज उठाओ ।

सब में नीतिचरित्र बढ़ाओ,

देश का गौरव गाओ

- राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज

विभागीय संपादक

प्रा. डॉ. संतोष माने

अनुक्रमणिका

-----* गद्य विभाग *-----

- कन्या : भृणहत्या मानवता पर एक कलंक कु. निशिगंधा बबन सागर B.A. II
- नदी की आत्मकथा कु. पुनम शंकर बेन B.A. I
- जिंदगी ना मिलेगी दोबारा कु. शारदा मारुती पाटील B.A. I
- इंटरनेट की उपयोगिता कु. अक्षता प्रतापसिंग रजपूत B.A. II
- भारतीय संविधान का महत्त्व कु. सोनाल डंगी B.A. III

-----* पद्य विभाग *-----

- शायरी कु. पुनम शंकर बेन B.A. I
- होसला रख कु. ऋषिकेश नवलगी B.Com III
- वो पुराने दिन कु. ऋषिकेश नवलगी B.Com III
- अंतिम यात्रा कु. श्वेता संजय चव्हाण B.Com III
- हिंदी भाषा कु. अक्षता प्रतापसिंग रजपूत B.A. II
- दोस्त कु. अक्षता प्रतापसिंग रजपूत B.A. II
- तु एक बार लडका बनके तो देख कु. ऋषिकाष नवलगी B.Com. III
- क्यो ? कु. तेजस्विनी अनिल पाटील B.A. III
- एक स्त्री कु. वैष्णवी विजय खपले B.A. I
- खुद की खोज कु. वैष्णवी विजय खपले B.A. I

अनुक्रमणिका

-----* गद्य विभाग *-----

- कन्या : भृणहत्या मानवता पर एक कलंक कु. निशिंगंधा बबन सागर B.A. II
- नदी की आत्मकथा कु. पुनम शंकर बेन B.A. I
- जिंदगी ना मिलेगी दोबारा कु. शारदा मारुती पाटील B.A. I
- इंटरनेट की उपयोगिता कु. अक्षता प्रतापसिंग रजपूत B.A. II
- भारतीय संविधान का महत्त्व कु. सोनाल डंगी B.A. III

-----* पद्य विभाग *-----

- शायरी कु. पुनम शंकर बेन B.A. I
- होसला रख कु. ऋषिकेश नवलगी B.Com III
- वो पुराने दिन कु. ऋषिकेश नवलगी B.Com III
- अंतिम यात्रा कु. श्वेता संजय चव्हाण B.Com III
- हिंदी भाषा कु. अक्षता प्रतापसिंग रजपूत B.A. II
- दोस्त कु. अक्षता प्रतापसिंग रजपूत B.A. II
- तु एक बार लडका बनके तो देख कु. ऋषिकाष नवलगी B.Com. III
- क्यो ? कु. तेजस्विनी अनिल पाटील B.A. III
- एक स्त्री कु. वैष्णवी विजय खपले B.A. I
- खुद की खोज कु. वैष्णवी विजय खपले B.A. I

कन्या - भ्रूण हत्या मानवता पर एक कलंक

कु. निशिगंधा बबन सागर
B.A. II

भ्रूण हत्या का मतलब है कि

जन्म से पहले होने वाले बच्चे की हत्या कर देना।

भ्रूण हत्या कानून -

१) पूर्व गर्भधान और प्रसवपूर्व निदान तकनीक अधिनियम, १९९४ भारत में कन्या भ्रूण हत्या और गिरते लिंगानुपात को रोकने के लिए भारत की संसद द्वारा पारित एक संघीय कानून है।

२) भ्रूण परीक्षण के लिए सहयोग

देना व विज्ञापन करना कानूनी अपराध हैं ।
“कन्या भ्रूण हत्या एक महापाप हैं ।
इसके अपराधी हम और आप हैं” ॥

आज भारतीय समाज अनेक ज्वलंत सामाजिक समस्याओं से ‘जूझ’ रहा है । जैसे की दहेज प्रथा, बालविवाह, कन्या भ्रूण हत्या आदि । आज वर्तमान समय के देश में कन्या भ्रूणहत्या की सूचनाएँ या घटनाएँ “दिन-दुनी रात चुनौती, सुरसा मुँह की माँति” लगातार बदली जा रही है । कन्या भ्रूणहत्या से भारतीय समाज पर एक बहुत बड़ा कलंक बन गया है ।

“गर्भ मे रहकर मैने भी
खूब सपने संजोए ।

लेकिन फिर भी
तुमने मेरे खून से अपने
हात भिगोए ॥”

कन्या भ्रूणहत्या का सीधे से अर्थ हम लगाते है तो इसका अर्थ है की, ‘गर्भ में ही कन्या के भ्रूण की हत्या करना’ । आजकल गर्भ में ही पता लगा लिया जाता है कि गर्भ में भ्रूण लडका है या लडकी । यदि भ्रूण लडकी होती है तो उसे गर्भ में ही मारा दिया जाता है, और गर्भपात करवा दिया जाता है ।

“कन्या है कुदरत का उपहार, ।
मत करो उसका तिरस्कार” ॥

कन्या भ्रूण हत्या का प्रथम कारण है की, समाज में कन्या के भार स्वरूप समझा जाता है । क्योंकि कन्या के जन्म से ही उसके साथ भेदभाव किया जाता है । परिवार के लोगों का मानना होता है कि कन्या पराया धन है इसलिए यह एक बोझ है ।

भारतीय समाज पितृसत्ताक प्रवृत्ति का है । इस समाज में माना जाता है की, लडका ही अपने वंश को आगे चला सकता है लडकी नहीं । इसलिए उसका तिरस्कार कर दिया जाता है । भारतीय समाज पुत्र को पुत्री की अपेक्षा ज्यादा महत्व एवं गौरव प्रदान करता है ।

समाज में प्रतिदिन आधुनिक तकनीकियों का अविष्कार हो रहा है । जिसके कारण कन्या भ्रूणहत्या एक सरल आसान काम बन गया है । समाज में विद्यमान सामाजिक रुढी के कारण भी कन्या भ्रूणहत्या दिन प्रतिदिन बढ़ रही है ।

“बेटी बचाओ, बेटी पढाओ ।

एक आदर्श माँ-बाप
कहलाओ” ।

लिंगानुपात में लगातार कमी देखने को मिल रही है । जिसके कारण आज समाज की । स्थिति चरमरा उठी है । विनाश की और समाज अग्रसर हो रहा है । कन्या ही बडी होकर इस प्रकृती की गति को निरंतर बनाकर रख सकती है । यदि कन्याओं की कमी होगी तो इस प्रकृती पर भी संकट आ जाएगा ।

“कन्या भ्रूणहत्या एक कुकर्म है, ।

इससे बडा न कोई दुष्कर्म हैं ॥

सन १९९४ के भारत सरकार द्वारा निर्मित प्रसवपूर्व तकनीकी अधिनियम को और अधिक कठोर बनाना चाहिए । जिससे समाज में कन्या भ्रूणहत्या जैसी विकराल समस्या को रोका जा सके । जो व्यक्ति कन्या भ्रूणहत्या से संबंधित मामलों में लिप्त है उन्हे समाज से बहिष्कारित करना चाहिए ।

कन्या भ्रूणहत्या रोकने के लिए समाज के

द्वारा जन-चेतना कार्यक्रम व जागरुकता अभियानों का संचालन करना चाहिए। कन्या भ्रूणहत्या रोकने के लिए स्वयं महिलाओं को भी सशक्त होना चाहिए।

अन्त में निर्विवाद कहा जाता है की, कन्या भ्रूणहत्या समाज पर एक कलंक है। समाज के युवाओं को आगे आना चाहिए। बुद्धिजीवी और महानुभवों का सहयोग लेना चाहिए। वर्तमान में पुरे देश में भारत के माननीय प्रधानमंत्री श्री. नरेंद्र मोदी जी द्वारा हरियाणा से 'बेटी बचाओ बेटी पढाओ' का अभियान शुरु किया। जिससे कि देश में लिंगानुपात ९३३ से बढकर १९४० हो गया है। फिल्म अभिनेता अमीर खान ने भी अपने कार्यक्रम 'सत्यमेव जयते' मे भी 'कन्या बचाओ' पर बल दिया है।

अंत: समाज को जागरुक होना पडेगा। अन्त में इतना ही कहूँगी :

“बेटी है कुदरत का उपहार, मत करो उसका तिरस्कार”॥

“बेटी है कुदरत का उपहार,। जीने का उसको है अधिकार”॥

‘माँ चाहे मुझे प्यार ना देना, चाहे मुझे दुलार ना देना।

कर सको तो इतना करना जन्म से पहले मार ना देना” ॥

शायरी...

- बंद किस्मत के लिए कोई ताली नही होती, सुखी उम्मीदो की कोई डाली नही होती। जो झुक जाए माँ - बाप के चरणों में, उसकी झोली कभी खाली नही होती ॥
- मुस्कुराहट्ट का कोई मोल नही होता, कुछ रिश्तों का कोई तोल नही होता। लोग तो मिल जाते है हर मोडपर, लेकिन हर कोई आपकी तरह अनमोल नही होता
- जिसके साये मे है जिंदगी, उसका साया नजर नही आता। यु तो झोलीया भर जाती है, मगर देनेवाला नजर नही आता। फिक्र मत कर बंदे, कलम खुद के हात है लिखने वाला लिख चुका है, तकदीर तेरे साथ है।
- हो अगर आँखों में आँसू उसे पलकों में छुपा लेना। भुलना पडे अगर रिश्तो की, मजबुरी में तो वो हमे भुलाना। पर माँ-बाप की बात मानकर, तुम बेटी होने का फर्ज निभाना।
- खामोशियों में धीमी सी आवाज है। तन्हाई में एक गहरा राज है। मिलते नही सबीको अच्छे दोस्त, यहाँ आपजो मिले वो हमे खुद पर नाज है।
- वो जर्मी मेरा वो ही आसमान है, वो खुदा मेरा वो ही भगवान है, क्यो मै जाऊँ कही उसे छोड के, पापा के कदमों मे सारा जहान है।

कु. पुनम शंकर बेन

B.A. I

पतला होता है। धीरे-धीरे मेरा विस्तार होता जाता है। मैं दो किनारों के बीच बहती हूँ। मेरे किनारे पर हरे-भरे वृक्ष खड़े रहते हैं। उन पर बैठकर पक्षी मधुर गीत गाते हैं। मुझे उनके वे गीत बड़े प्रिय लगते हैं। पशु-पक्षी मेरा मीठा पानी पीते हैं। मैं थके - गाँवों की प्यास बुझाती हूँ। जब मेरे एक किनारे से दूसरे किनारे तक का फासला बढ़ जाता है। और लोग मुझे आसानी से पार नहीं कर पाते, तब मुझ पर बड़े-बड़े पुल बनाए जाते हैं। अथवा लोग नावों द्वारा मुझे पार करके मेरी दूसरी ओर पहुँचते हैं।

मेरे किनारों पर अनेक स्थान, तीर्थ, स्थल बन जाते हैं। जहाँ बड़े बड़े मेले लगते हैं। लोग इन मेलों में आते हैं। स्नान करते हैं और मेरी जय बोलते हैं। देवी मानकर मेरी पुजा अर्चना करते हैं। तब मुझे अपने आप पर बड़ा गर्व होता है। आजकल मुझ पर बड़े बड़े बाँध बनाए जाते हैं। मेरे पानी से बिजली बनाई जाती है। नहरे निकाली जाती हैं। खेतों में मे जाती है।

मैं पशु पक्षी, पेड़-पौधे हर प्राणी की सेवा करती हूँ और किसी से कुछ नहीं माँगती। पर इतना जरूर चाहती हूँ कि मनुष्य मुझे दुषित होने से बचा ले। क्योंकि मुझ पर असंख्य प्राणियों का जीवन निर्भर है। किसी कवि ने मेरे विषय में उचित ही कहा है।

तरुवर फल नहीं खाते हैं,
नदी न संचय नीर।

मैं जीवन हूँ, आज मनुष्य को यह बताना आवश्यक है। मनुष्य जीवन के साथ खेल रहा है, सिर्फ अपना ही सोच रहा है। अपनी इच्छाओं के लिए वह प्रकृति का दुश्मन हो रहा है। मैं नदी हूँ प्रकृति का जीवन हूँ, मेरी रक्षा में ही जीवन की रक्षा है, हे मनुष्य तुम्हारे जीवन की रक्षा है।

जिन्दगी ना मिलेगी दोबारा

कु. शारदा मारुती पाटील
B.A. I

लगभल ३ साल पहले एक मुवी आयी थी, जिन्दगी ना मिलेगी दोबारा... काफी हिट हुई थी, शायद आपने भी देखी हो ! पर क्या आपने कभी इस बारे में seriously सोचा है... कि जिन्दगी ना मिलेगी दोबारा; यानि हमारी यही एक जिन्दगी है बस... अब इसके पहले थी या इसके बाद होगी इस बारे में कोई surety से नही कह सकता. पर अभी जो जिन्दगी है वो एक सच है एक हकीकत है । और अगर हम एक meaningful life जीना चाहते है तो हमे इस हकीकत को समझना होगा ।

शायद कुछ लोग ZNMD से ये समझते हैं कि Life को खूब enjoy करो. Party करो. bungee jumping करो. sky diving करो अपनी dream destination पे घूमने जाओ. और अपनी wish list मे जो जो items है उन्हें पुरा करो. of

course से सब भी ZNMD का Part है, but ये चीजे ZNMD का small fraction हो सकती है।

हमारी life तेजी से बीत रही है। कल हम school में पढ़ने जाते थे... आज हम College में आ चुके हैं। कल हम दुसरो के Office जाते देखते थे। आज खुद जा रहे हैं। हम बच्चे थे और आज हमारे अपने बच्चे बड़े हो चुके हैं। समय कितनी तेजी से गुजरता है ये बात जो जितना aged हैं उतनी ही अच्छी तरह से जानता है। समय की importance को समझना होगा, क्योंकि हमारी जिन्दगी समय से ही बनी है। एक-एक पल जुड़कर ही हफ्ते, महीने और साल बन जाते हैं। एक तरह से कह सकते हैं, कि जिन्दगी ना मिलेगी दोबारा यानि जो वक्त बीत गया वो फिर कभी नहीं आएगा। बीता हुआ वक्त बीती हुई जिन्दगी है और वे कभी वापस नहीं आएगी।

तो ZNMD से एक जरूरी चीज ये समझ में आती है कि हमारे पास जो भी टाइम है वो Limited है और इसलिये वो बहुत किमती है। दूसरी चीज जो, मेरी समझ से ZNMD का Core है हमारा काम क्योंकि हमारा काम ही हमें unique बनाता है। सभी लोग दिन भर बहुत कुछ common करते हैं। सोना, खाना-पीना और रोजमर्रा के काम, ये हम सभी हर रोज करते हैं। पर हम सबके काम अलग-अलग होते हैं। हमारा काम ही हमें define करता है। तो कोई school में पढ़ने जाता है।

काई अपना Business run कर रहा है। हम सब किसी न किसी काम में लगे हैं। पर सवाल ये उठता है कि क्या आप जो कर रहे हैं ये

वही चीज हैं जो आप करना चाहते हैं? अगर आप financially free होते तो भी क्या यही काम करते? क्या ये वो काम है जिसे आप सचमुच बड़ा समझते हैं? अगर ऐसा मकसद देता है। जिसे करके आप satisfied and happy feel करते हैं। आप सही रास्ते पर हैं। आप कुछ गिने-चुने लोगों में हैं जिन्होंने अपने दिल की सुनने की हिम्मत दिखाई है। तब ऐसा करने के लिए आप बहुत - बहुत बधाई के पात्र हैं।

स्टीव जॉब्स ने कहा है। आप really क्या करना पसंद करते हैं। यह आपको जानना होगा, जितना अपने love को find करना जरूरी है। उतना ही उस काम को ढूँढना जरूरी जिसे आप सच-मुच enjoy करते हों। आपका काम आपकी जिन्दगी का एक बड़ा हिस्सा होगा, और truly-satisfied होने पर एक बड़ा काम समझें हों... और बड़ा काम करने का एक तरीका है, कि आप वो करें जो करना आप enjoy करते हों। यदि आपको अभी तक वो काम नहीं मिला है तो आप रुकिये मत... उसे खोजते रहिये। जैसा कि दिल से जुड़ा हर चीज में होता है। वो जब आपको मिलेगा तब आपको पता चल जायेगा।

हमारी life Precious है। हर एक इंसान इस दुनिया में असीमित शक्तियों के साथ आया है। सबकी शक्तिया अलग-अलग हैं। कुछ की साफ दिख जाती है तो कुछ की hidden होती हैं। और कई बार तो हम खुद की अपनी शक्तियों के बारे में नहीं जानते। और बड़े दुःख की बात है कि लाखों-करोडो लोग बिना अपनी शक्तियां जाने ही इस दुनिया से चले जाते हैं। जिंदगी तो चलती जायेगी... समय कभी नहीं रुकेगा... पर हमें समय को पकडना होगा। हमें अपनी life बस यूँही नहीं

बितानी करोंडो लोगो की तरह हम यहाँ बस exist करने के लिए नहीं आए हैं। हमारे जीवन का एक अर्थ है, एक मकसद है। अगर हम उसे नहीं जानते तो हमें वो जानना है। हमें तो जिन्दगी जीनी हैं।

हम नहीं जानते इस जन्म के पहले हम क्या थे या इस जन्म के बाद हम क्या होंगे और हम जानना भी नहीं चाहते, क्योंकि हमें तो इसी लाइफ को अपनी best लाइफ बनाना है।

“सुखी वह है जो जमी से जुड़ा इनसान रहता है, नदी चलती हैं झुककर, रास्ता आसान रहता है।”

हम मानते हैं की अभी हम वो नहीं कर रहे जो हम वही करेंगे जो हम कोई नहीं करना चाहते। हम हिम्मत करेंगे। हम कोई ना कोई रास्ता जरूर निकालेंगे हम सपने देखेंगे और उन्हें जरूर पुरा करेंगे। क्योंकि हम मनुष्य है। मनुष्य इस धरती पर भगवान की बनायी सर्वश्रेष्ठ कृति है।

हम अपने पर आ जाए तो पहाड भी हिला सकते हैं। आसमान भी झुका सकते हैं। तो फिर छोटी-बडी बांधाएं ये सोसायटी का opposition ये failure का डर ये future की ucncertainty ये हमें रोक सकते। हम तो आगे बढ़ेंगे। हम लडखडायेंगे हम गिरेंगे पर अब हम थमेंगे नहीं क्योंकि हम जानते हैं। हम जो करना हैं। अभी करना हैं ... यही करना है... क्योंकि हम जानते है, कि जिन्दगी ना मिलेगी दोबारा !!!

जिंदगी आसान किसी

की भी नहीं होती। क्योंकि जिंदगी जीना आसान होता, तो हर कोई अपनी जिन्दगी में उंचाई छू लेता। हमें अपने जिन्दगी को एक खुली किताब की तरह जीना चाहिए। लेकिन ऐसा नहीं होता। क्योंकि हर किसी की कोई ना कोई मजबुरी होती हैं। लेकिन हमें हार नहीं मानना चाहिए।

“सफर में जिन्दगी के कितना कुछ सामना रहता है।”

वो खुशकिस्मत हैं जिसका हमसफर ईमान रहता हैं।

ये दुनिया धर्मशाला है, यहाँ बस आना जाना हैं यहाँ ऐसे रहो जैसे काई मेहमान रहता है...

मैं आखिर में इतना ही कहना चाहूंगी, कि जिन्दगी जियो अपनी मर्जी से जियो। जिंदगी जितनी आसान लगती है, उतनी ही मेहनत करनी पडती। इसलिए जिन्दगी हमें एकबार ही मिलती है, तो खुशी और आनंद के साथ जिओ।

शिव
राज
2022

राष्ट्रीय सेवा योजना NSS

"Not Me, But You"

प्रा. डी. पी. खेडकर
प्रमुख
राष्ट्रीय सेवा योजना

डॉ. ए. व्ही. कुराडे
सहाय्यक
राष्ट्रीय सेवा योजना

डॉ. जी. जी. गायकवाड
सहाय्यक
राष्ट्रीय सेवा योजना

SHIVRAJ 2022

शिव
वा
ज
२०२२

REDMI NOTE 9 PRO
AI QUAD CAMERA

संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य आणि विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय विभाग

राष्ट्रीय सेवा योजना + २ स्तर

प्रा. एम. एस. घखती
कार्यक्रम अधिकारी

क्रीडा विभाग

आमच्या महाविद्यालयाचे राज्य व राष्ट्रीय खेळाडू

अनिकेत भिऊंगडे
राज्यस्तरीय खो-खो

प्रयमेरा दरेकर
राज्यस्तरीय सायकलिंग

आरती नावलगी
राष्ट्रीय खो-खो

वैष्णवी केसरकर
राज्यस्तरीय खो-खो

सानिका गुंजकर
राष्ट्रीय अॅथलेटीक्स

अरलेषा मांगले
विभागीय खेळाडू
अॅथलेटीक्स

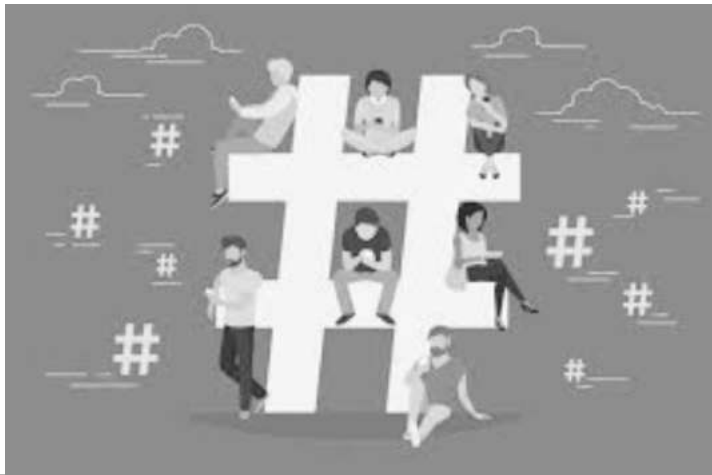

शिवराज २०२२

इंटरनेट की उपयोगिता

कु. अक्षता प्रतापसिंग रजपूत
B.A. II

आज का युग विज्ञान का युग है। वैज्ञानिक उपलब्धियों ने मनुष्य के जीवन को एक नई दिशा प्रदान की है। विज्ञान के प्रयोग से अनेक असंभव लगनेवाली बातों को उसने संभव कर दिखाया है। जिस चंद्रमा को हम देवता का स्वरूप मानते थे उसी चंद्रमा पर अपनी

विजय पताका फहराकर उसने अनेक भ्रांतियों को समाप्त कर दिखाया है। विज्ञान की खोजों ने मनुष्य को अनेक अद्भुत उपकरण प्रदान किए हैं। प्रतिपल नई खोज व अनुसंधान जारी है। इंटरनेट की खोज भी मनुष्य की एक ऐसी असाधारण सफलता है जिसने उसकी कल्पनाओं की उड़ान को मानो पंख प्रदान कर दिए हैं।

इंटरनेट के प्रयोग के लिए कंप्यूटर, टेलीफोन, मोबाईल तथा मॉडेम जैसे उपकरणों की आवश्यकता पड़ती है। इंटरनेट के माध्यम से हम अपना कोई भी संदेश विश्व के किसी भी साथ ही साथ उससे संदेश भी प्राप्त कर सकते हैं। विश्व की विषयों की जानकारी हमें इंटरनेट के द्वारा प्राप्त हो सकती है। इंटरनेट की स्वयं की अपनी एक दुनिया है। इसके द्वारा भेजा गया संदेश उपग्रहों द्वारा ग्रहण किया जाता है। तत्पश्चात् पुनः तरंगों के माध्यम से गंतव्य स्थान पर भेजा जाता है।

इंटरनेट में 'ई-मेल', 'वेबसाइट' तथा 'विडियो कॉन्फ्रिंसिंग' जैसे शब्द महत्वपूर्ण हैं। 'ई-मेल' का तात्पर्य है 'इलेक्ट्रॉनिक मेल' अर्थात् इलेक्ट्रॉनिक उपकरणों के माध्यम से पत्राचार। इंटरनेट के माध्यम से व्यक्ति बहुत ही कम खर्चों में विश्व के किसी भी कोने में बैठे व्यक्ती से सीधा संपर्क स्थापित कर सकता है। कंप्यूटर के 'की-बोर्ड' की सहायता से वह उक्त व्यक्ति को अपनी बात कर सकता है। तथा उसके द्वारा भेजे गए संदेश को कंप्यूटर के मॉनीटर की स्क्रीन अथवा पर्दे पर देख सकता है या उसे कागज पर मुद्रित कर सकता है। यह मनुष्य का दूर बैठ मनुष्य से सीधा संपर्क स्थापित करने के लिए सबसे त्वरित व कम खर्च का विश्वसनीय साधन है। इसमें पत्रों की गोपनीयता भी पूरी तरह बनी रहती है।

'वेबसाइट' में किसी उत्पाद अथवा व्यापारिक अनुष्ठान का सचित्र वर्णन सुरक्षित रहता है। कोई

भी व्यापारिक अनुष्ठान अथवा कार्यालय अपने उत्पाद अथवा व्यापार संबंधी अन्य लेखे-जोखे की वेबसाइट तैयार करवा सकता है। वह उसको इच्छित पहचान दे सकता है जिसके माध्यम से उपभोक्ता आसानी से उस कार्यालय, व्यापारिक अनुष्ठान व उससे संबंधित उत्पाद की पूरी जानकारी विश्व के किसी भी कोने में घर बैठे प्राप्त कर सकते हैं। इस प्रकार इंटरनेट के प्रयोग ने व्यापारिक क्षेत्र में एक क्रांति ला दी है।

इंटरनेट के माध्यम से उपभोक्ता घर बैठे विश्व के किसी भी कोने से खरीददारी कर सकते हैं। वे इंटरनेट द्वारा वंचित वस्तु मँगवा सकते हैं। सभी छोटे-मोटे प्रमुख कार्यालयों, व्यापारी अनुष्ठानों में इंटरनेट धीरे-धीरे अपनी जगह बनाता जा रहा है। समाचार - पत्र, रेडियो, दूरदर्शन से जुड़ गए हैं ताकि उपभोक्ताओं को अधिकतम संतुष्टि प्रदान की जा सके।

इंटरनेट व्यापार के क्षेत्र के साथ शिक्षा के क्षेत्र में भी बहुत उपयोगी सिद्ध हो रहा है। विश्व के महानतम लेखकों की पुस्तकों के अंश शिक्षा जगत की नवीनतम जानकारियाँ इंटरनेट के माध्यम से घर बैठे प्राप्त की जा सकती हैं।

शिक्षा में कानून, चिकित्सा, इंजीनियरिंग आदि से संबंधित समस्त जानकारियाँ इंटरनेट के माध्यम से एक ओर से दूसरी ओर तक बात की जा सकती हैं वह भी केवल स्थानीय खर्च पर। इससे विश्व में संचार के क्षेत्र में क्रांति आने की संभावना अधिक प्रबल हो गई है।

आजकल व्यक्ति अपनी सुविधानुसार इंटरनेट पर उपलब्ध सभी प्रकार की सूचनाओं में से इच्छित का उपयोग कर सकता है। चिकित्सा की राय ली जा सकती है, वायुयानों, रेलगाड़ियों से यात्रा के लिए टिकटों की बुकिंग कराई जा सकती है।

इस प्रकार इंटरनेट ने आधुनिक जगत में विश्व के समस्त देशों को और भी पास ला दिया है। संचार क्षेत्र भी अधिक त्वरित, प्रभावी व विश्वसनीय हो गया है। जिसने जीवन के समस्त क्षेत्रों को प्रत्यक्ष या परोक्ष रूप में प्रभावित किया है। इंटरनेट वास्तविक रूप में मनुष्य की एक महान उपलब्धि है। इंटरनेट ने मनुष्य की कल्पनाओं की उड़ान को नए पंख प्रदान किए हैं। भारत में भी इसका प्रचार प्रसार तीव्र गति से बढ़ रहा है। वह दिन दूर नहीं जब भारत के गाँवों को इंटरनेट के द्वारा जोड़ दिया जाएगा और भारत की प्रगति में दिन-दूनी रात चौगुनी वृद्धि हो सकेगी।

शिवराज २०२२

भारतीय संविधान का महत्व

कु. सोनाली डंगी
B. A.-III

हम भारत के लोग, भारत को एक सम्पूर्ण प्रभुत्व सम्पन्न समाजवादी, पंथ निरपेक्ष लोकतंत्रात्मक गणराज्य बनाने के लिए तथा उसके समस्त नागरिकों को :

सामाजिक, आर्थिक और राजनीतिक त्याग, विचार अभिव्यक्ति, विश्वास, धर्म और उपासना की स्वतंत्रता प्रतिष्ठा और अवसर की समता प्राप्त करने के लिए तथा उन सबमें व्यक्ति की गरिमा और राष्ट्र की एकता और अखंडता सुनिश्चित करनेवाली बंधुता बढ़ाने के लिए दृढ़ संकल्प होकर अपनी इस संविधान सभा में आज तारीख २६ नवम्बर १९४९ ई. को एतद्वारा इस संविधान को अंगिकृत अधिनियमित और

आत्मार्पित करते है।

वर्तमान युग के लिए प्रत्येक राज्य के लिए संविधान का होना महत्वपूर्ण है। वर्तमान युग में संविधान के बिना एक अच्छा प्रशासन स्थापित करना संभव नहीं है। यह शासकों की इच्छाओं और इच्छाओं के अनुसार नहीं किया जाता है, लेकिन प्रशासन को कुछ नियमों और कानूनों के अनुसार व्यवस्थित किया जाता है। यह सरकार नहीं है, बल्कि यह कानून की सरकार है। वर्तमान लोकांत्रिक युग में, संविधान के अस्तित्व को इसकी एक महत्वपूर्ण विशेषता माना जाता है। भारत का संविधान, भारत का सर्वोच्च विधान है।

संविधान सभा द्वारा २६ नवम्बर १९४९ को पारित हुआ तथा २६ जनवरी १९५० से प्रभावी हुआ। यह दिन (२६ नवम्बर) भारत के संविधान दिवस के रूप में घोषित किया गया है जबकि २६ जनवरी का दिन भारत में गणतंत्र दिवस के रूप में मनाया जाता है।

भारत का संविधान विश्व के किसी भी गणतंत्रिक देश का सबसे लंबा लिखित संविधान है।

संविधान सभा के अध्यक्ष डॉ. राजेंद्र प्रसाद को भारतीय संविधान सुपुर्द करते है डॉ. बी. आर. आंबेडकर २६ नवम्बर १९४९ को।

भारतीय संविधान सभा के लिए जुलाई १९४६ में चुनाव हुए थे। संविधान सभा की पहली बैठक दिसंबर १९४६ को हुई थी। इसमें तत्काल बाद देश दो हिस्सों - भारत और पाकिस्तान में बट गया था। संविधान सभा भी दो हिस्सों में बट गई। भारत की संविधान सभा और पाकिस्तान की संविधान सभा। भारतीय संविधान लिखाने वाली सभा में २८४ सदस्य थे जिसके अध्यक्ष डॉ. राजेंद्र

प्रसाद थे। संविधान सभा ने २६ नवम्बर १९४९में अपना काम पूरा कर लिया और २६ जनवरी १९५० को यह संविधान लागू हुआ। इसी दिन कि यह याद में हम हर वर्ष २६ जनवरी को गणतंत्र दिवस के रूप में मनाते हैं। भारतीय संविधान को पूर्ण रूप से तैयार करने में २ वर्ष ११ माह, १८ दिन का समय लगा था।

भारत राज्यों का संघ।

भारत राज्यों का एक संघ है। यह संसदीय प्रणाली की सरकार वाला एक स्वतंत्र प्रभुसत्ता सम्पन्न समाजवादी लोकतंत्रात्मक गणराज्य है। यह गणराज्य भारत के संविधान के अनुसार शासित है, जिसे संविधान सभा द्वारा २६ नवम्बर १९४९ का ग्रहण किया गया तथा २६ जनवरी १९५० को लागू हुआ।

सबसे बड़ा संविधान।

विश्व में भारत का संविधान सबसे बड़ा लिखित संविधान लागू होने के समय इस में ३९५ अनुच्छेद, ८ अनुसूचियां और २२ भाग थे। जो वर्तमान में बढ़कर ४४८ अनुच्छेद, १२ अनुसूचियां और २५ भाग हो गए है। साथ ही इसमें पांच परिशिष्ट भी जोड़ दिए है। जो कि प्रारंभ में नहीं थे।

संविधान का मसौदा।

२९ अगस्त १९४७ को भारत के संविधान का मसौदा तैयार करने वाली समिती की स्थापना हुई, जिसमें अध्यक्ष के रूप में डॉ. भीमराव अंबेडकर की नियुक्ति हुई।

इसीलिए डॉ. बी. आर. अंबेडकर को संविधान निर्माता भी कहा जाता है।

संविधान सभा के सदस्य।

संविधान सभा के २८४ सदस्यों ने २४ जनवरी

१९५० को दस्तावेज पर हस्ताक्षर किए। जिनमें १५ महिलाएं भी शामिल थी। इसके पश्चात २६ जनवरी को भारत का संविधान आस्तित्व में आया। इसे पारित करने में २ वर्ष, ११ महीने और १८ दिन तक लग गया था।

संसदीय स्वरूप :

संविधान में सरकार के संसदीय स्वरूप की व्यवस्था की गई है जिसकी संरचना कतिपय एकात्मक विशिष्टताओं सहित संघीय हो।

केन्द्रीय कार्यपालिका का संवैधानिक प्रमुख राष्ट्रपति है। भारत के संविधान की धारा ७९ के अनुसार केन्द्रीय संसद की परिषद में राष्ट्रपति तथा दो सदन हैं जिन्हें राज्यों की परिषद तथा लोगों का सदन के नाम से जाना जाता है। सहायता करने तथा उसे सलाह देने के लिए एक मंत्री परिषद होगी जिसका प्रमुख प्रधानमंत्री होगा, राष्ट्रपति सलाह के अनुसार अपने कार्यों का निष्पादन करेगा। इस प्रकार वास्तविक कार्यकारी शक्ति मंत्रिपरिषद में लिखित है। जिसका प्रमुख प्रधानमंत्री है।

संविधान के प्रमुख तीन बिंदुओं पर आधारित है। पहला राजनितिक सिद्धांत जिसके अनुसार भारत एक लोकतांत्रिक देश होगा। यह सार्वभौम धर्म निरपेक्ष राज्य होगा। दूसरी भारत की सरकारी संस्थाओं के मध्य किस प्रकार का संबंध होगा। वे एक दूसरे के साथ किस प्रकार कार्य करेंगे।

सरकारी संस्थाओं के तथा अधिकार होंगे, क्या कर्तव्य होंगे और किस प्रकार की प्रक्रिया संस्थाओं पर लागू होगी। तीसरा, भारतीय नागरिकों को कौन से मौलिक अधिकार प्राप्त होंगे। इसके अलावा राज्य नीति निर्देशक तत्व क्या होंगे।

संविधान संशोधन।

संविधान सभा को मतानुसार देश बहुमुखी विकास लिए समय समय पर उपयुक्त प्रावधानों की आवश्यकता पड सकती है, जिसके लिए संविधान संशोधन की तीन विभिन्न.

धर्मनिरपेक्षता।

समाजवादी और धर्मनिरपेक्ष शब्द संविधान के १९७६ में हुए ४२ वें संशोधन द्वारा प्रस्तावना में जोडे गए। इससे पहले धर्म निरपेक्ष के स्थान पर पंथनिरपेक्ष शब्द था। यह अपने सभी नागरिकों को जाति, रंग, नस्ल, लिंग, धर्म या भाषा के आधार पर कोई भेदभाव किए बिना सभी को बराबरी का दर्जा और अवसर देता है।

संविधान के उद्देश्यों को प्रकट करने हेतु प्रायः उनसे पहले एक प्रस्तावना प्रस्तुत की जाती है। भारतीय संविधान की प्रस्तावना अमेरिकी संविधान से प्रभावित तथा विश्व में सर्वश्रेष्ठ मानी जाती है।

प्रस्तावना के नाम से भारतीय संविधान का सार, अपेक्षाएँ, उद्देश्य उसका लक्ष्य तथा दर्शन प्रकट होता है। प्रस्तावना यह घोषणा करती कि संविधान अपनी शक्ति सीधे जनता से प्राप्त करता है इसी कारण यह 'हम भारत के लोग' इस वाक्य से प्रारम्भ होती है।

वो पुराने दिन

हौसला रख

हौसला रख आगे बढने का,
मुस्किलों से लडने का
यही तो एक तरीका है,
उंची उडान भरने का

लडखडा भी जाए
कदम तो गम न कर
यही तो वक्त है तेरा
कुछ कर गुजरने का

भले ही राहों मे मिले
पत्थर तो मिलने दे
हिम्मत कर आगे बढ
तेरे पास ही है हर हल

बस एक बार भरोसा
कर ले तु खुद पर
मजा तुझे भी उगने लगेगा
फिर गिरते गिरते सभलन का

हौसला रख आगे बढने का
मुश्किलो से लडने का

- कु. ऋषिकेश नवलगी
B.Com.-III

वो पुराने दिन,
वो सुहाने दिन,
आशिकाने दिन,
ओस की नमी में भीगे
वो पुराने दिन

दिन गुजर गए,
हम किधर गए,
पीछे मुड के देखा,
पाया सब ठहर गए

अकेले है खडे,
कदम नही बडे,
चल पडेगें जभी कोई
राह चल पडे,

जाएंगे कहा ?
है कुछ पता नही,
कह रहे है वो की
हम किये खता नही,

वो पुराने दिन
वो आशिकाने दिन...!

- कु. ऋषिकेश नवलगी
B.Com.-III

अंतिम यात्रा

था मैं नीद में और मुझे इतना
सजाया जा रहा था, बड़े प्यार से मुझे
नहलाया जा रहा था

ना जाने था वो कौन सा अजब खेल
मेरे घर में, बच्चो की तरह मुझे कंधे
पर उठाया जा रहा था
था पास मेरा हर अपना उस वक्त,
फिर भी मैं हर किसी के मन से
भुलाया जा रहा था
जो कभी देखने भी न थे मोहब्बत की
निगाहों से, उनके दिल से भी प्यार
मुझ पर लुटाया जा रहा था
मालूम नहीं क्यों हैरान था हर कोई
मुझे सोते देख कर, जोर-जोर से
रोकर मुझे जगाया जा रहा था
काँप उठी मेरी रुह वो मंजर देख कर
जहाँ मुझे हमेशा के लिए
सुलाया जा रहा था
मोहब्बत की इन्तहा थी जिन दिलों में
मेरे लिए उन्हीं दिलों के हाथों आज
मैं जलाया जा रहा था

- कु. श्वेता संजय चव्हाण
B.Com.-III

हिन्दी भाषा

प्रकृती की पहली ध्वनी ॐ है
मेरी हिन्दी भाषा भी, इसी ॐ की देन है।
देवनागरी लिपी है इसकी, देवो की कलम से उपजी
बांगला, गुजराती, भोजपुरी, डोंगरी, पंजाबी और कई
हिन्दी ही है इन सब की जननी।

प्रकृती की हर इक चीज अपने में सम्पूर्ण है
मेरे हिन्दी भाषा भी अपने में सम्पूर्ण है।
जो बोलते हैं वही लिखते है।
मन के भाव सही उभरते हैं।

हिन्दी भाषा ही तुम्हे, प्रकृती के समीप ले जाएगी,
मन की शुद्धि, सहायक यह बन जाएगी।
कुछ हवा चली है ऐसी यहाँ
कहते है इस मातृभाषा को बदल डालो।
बदल सको क्या तुम अपनी माता को ?
मातृभाषा का क्यों बदलाव करो।

देव की भाषा का क्यों तुम तिरस्कार करो।
बदल सको तो तुम अपनी सोच को बदल डालो
हर एक भाषा का तुम दिल से सम्मान करो
हिन्दी की जडो पर आओ हम गर्व करें
हिन्दी भाषा पर आओ हम अभिमान करें।

- कु. अक्षता प्रतासिग रजपूत
B.A.-II

दोस्त

सब यारों के याराने दिल को फिर याद आये,
वो बाते, पुराने लम्हे फिर याद आये ।
वो पहला दिन, वो पहली सी बाते,
आज वो दोस्त सब बिझड़े तो लम्हें याद आये ।
देखा था जिन्हे कभी अजनबी सा हमने,
आज वही खास इतने की क्या किसी को बताएँ।
वो यारों की महफिल, वो किताबों के ढेर
वो यारों की मस्ती, वो यारों के साथ साइकिल सैर ।
देखा आज उस क्लास रुम की तरफ,
तो वो दोस्त मुस्कराते बैठे याद आएँ ।
अब यही कुछ दिन है, कुछ दिन की शोहबत
बिछड़ेंगे सब ऐंसे, के हर मुकाम पे याद आएँ
कोई इस शहर, कोई उस शहर,
कोई इस गली, कोई उस गली ।
निकलेंगे जब इस राह से, तो राहगीर याद आये ।
दिल टूटा ये सोचकर कितनों को
आखिर दफा देखेंगे,
वो बात दिल पे चुभी,
के जख्म आर-पार दिखाई आये।
हुए गले मिलकर जुदा किया वादा
अब रहेंगे हमेशा यहाँ,
आँखे नम हुई तो चुप कराते नजर आये ।

वजुद यही तो जिंदगी है, आगे बडी अपनी मुकाम से,
शुरुवात यही तो जिंदगी है,
जो आगे बडी अपनी मुकाम से
शुरुवात है अभी ना जाने आगे कितनों के याद आएँ ।

- कु. अक्षता प्रतासिंग रजपूत
B.A.-II

तु एक थाव लडका बनके तो देख...

लाड प्यार से ज्यादा, जिम्मेदारीयो का पाठ पढाया जाता है ।

कितनी मुश्किल से कमाते है, पैसा,

बचपन से यही सिखाया जाता है ।

तु लडका है... तु रो नहीं सकता...

दिल तुटें या खिलोंना, तु पलखे भीगो नहीं सकता...

तुझे हर घाव, हर जखम झुपाना पडेगा,

कुछ भी हो दुनिया के सामने हँसना पडेगा ।

तु आपनेही आंसूओं का स्वाद चक्क के तो देख,

तु एक बार लडका बनके देख ।

जीस पल जवानी की दहलीज पर, तु पहला कदम बढ़ायेगा

अपने खर्चे खुद उठाने का फर्मान सुनाया जाएगा ।

तु चाहे डॉ. बन, इंजिनियर बन या कोई व्यापार कर...

बस २५ उर्म तक आते-जाते आपने करिअर को साकार कर

फिर शादी, बच्चे, घर, परिवार चलाना है

कब-तक बचपना करता रहेगा,

गर्लफ्रेंड - बॉयफ्रेंड के चक्कर से बाहर भी तो आना है।

कब तक इस भ्रम में रहेगा ।

शादी के बाद

बीबी जॉब करेगी या हाऊस वाईफ बनेगी

ये उसका अपना फैसला है

तुझे तो हर हाल में अपना घर चलाना है ।

तु हर वक्त अपनों कि चिंता में मर के तो देख

तु एक बार लडका बन के तो देख ।

कभी माँ की ताणों से बीवी का दिल दुःखता है,

तो कभी बीवी की कारनामों से माँ का कलेजा फटता है ।

कभी कभी माँ सही होती है, बीवी नहीं

पर हमेशा बीवी गलत हो जरूरी तो नहीं

एक का दिल नूर है तू

दुजी का मांग का सिंदूर है तू ।

कोन समजेगा, किसे बताऐगा तू

अरे दिनभर की थकान से कितना चूर है तू ।

तु कभी चक्की के २ पाटों मे गेहू से पिस के तो देखो,

तु एक बार लडका बनके तो देखो

तुझे अपना/अपने परिवार का भविष्य देखना है,

बहुत पैसा कमाना है, क्या, कैसे ऐ सब तुझे सोचना है ।

तू मर्द है तू रोंके दिखा नहीं सकता,

कितना भी टूटा हो आंदसे, तू आँसू बहा नहीं सकता ।

- कु. ऋषिकेश नवलगी

B.Com.-III

क्यों ?

एक स्त्री

क्यों मुझे नारी का जन्म दिया ?
क्यों ए समाज नारी का
इन्सान की नजर से नहीं देखता ?
क्यों वो आगे चलने के लिए
खड़ी रही तो उसपर निर्बंध लगाए ?
क्यों इस समाज की अदालत ने
उसे दुय्यम स्थान ही दिया ?
वो जब आगे चली गई
तो उसे हर रिश्ते में गुंफा दिया ।
पैर उसके, पायल उसके नाम उनका
हात उसके, कंगन उसके नाम उनका
गला उसका, मंगलमुत्र उसके नाम उनका
माथा उसका, माथेपर बिंदी उनके नाम की...
इतना ही नहीं,
खुन उसका दुध भी उसीका लेकिन
बच्चे के नाम के आगे नाम उन्ही का ।
हर काम में मैं हू लेकिन मेरा नाम
क्यों नहीं है ?
सवाल जब करने लगती हूँ
तब चरित्र की अदालत में घसीटा जाता है,
वही तो रास्ता है मुझे चुप कराने का ।
मेरे अंदर जज्बात तो है लेकिन केहती नहीं।
जिंदगी से चाहत तो है लेकिन उम्मीद नहीं ।
क्योंकी, हर दर्द भरी कहानी जीना सिकाती है ।

मैं सिर्फ अपने लिए लड रही थी,
और मैं हार गई लडते-लडते,
पर ये पता चल गया कि
जब भी मैं अपने लिए लडूंगी,
मेरे साथ सिर्फ मेरी परछाई होगी
और होगा मेरा अन्तः करण,
न होगा कोई हाथ और
न ही होगा एक पूरा मानव ।

एक दिन दुनिया में बुंदूकों से,
ज्यादा प्रेमपत्र होंगे ।
राजनेताओं से ज्यादा कवि होंगे तब,
युध्द के सारे ऐलान चुम्बनों के,
आवाजों के तले दम तोड देंगे ।

आँखों के आँसु अब वो पानी नहीं,
रिश्ते में है जो बेबाक, वो कोई नाराजगी नहीं
गलत ना तुम हो, और
कई हद तक सही मैं नहीं
ना मैं खफा हु तुमसे, और तुम बेवफा नहीं..

- कु. तेजस्विनी अनिल पाटील
B.A. - III

- कु. वैष्णवी विजय खपले
B.A. - I

खुद की खोज

जाने क्यो लोग मेरी, सुलझी बातों को हँसी मे लेकर
मुझसे मेरी हँसी छीन लेते है.

बुरा लगता है, मुझे भी
फिर सोचता हूँ, मेरी वजह से सही हँसी भी लेते है ।
(सबका एक जैसा हाल है इधर)

मच्छर जैसे आजू-बाजू के लोग,
कभी साथ में गुनगुना लेते है;
ता कभी काँट लेते है, और वक्त आनेपर
अपना धर्म, जात बाँट लेते है,
और इंसानियत का गला घोटं लेते है,
जाने क्यो लोग मेरी सुलझा
बातों को हँसी मे लेकर
मुझसे मेरी हँसी छीन लेते है ।

कभी तो फुरसत में याद की आदत है उनको
और हम खुदको खास समझ बैठ लेते है,
कोई शिकवा नहीं है उनसे पर
क्यो हमदर्द बननेवाले हमदर्दी दिखाके
मुझे अकेला छोड जाते है
जाने क्यो अनजान लोग जिंदगी मे आते है,
अपने बन जाते है, खुदकी आदत लगा देते है,
और दूर चले जाते है,
मुझसे मेरी हँसी छीन लेते है ।
(तेरेलिए नहीं लिखा तु इसपर ज्यादा ध्यान मत दे..
आगे पढ)

एक मंजिल के अलग रास्ते,
हार किसीके जिंदगी मे थोडी ही आते है,
यह अनेजाने वाले अनजान लोग,
तुम्हे तुम्हार असली किमत बताके जाते है ।
जाने क्यो लोग मेरी सुलझा बातों को हँसी मे लेकर
मुझसे मेरी हँसी छीन लेते है ।

कोशिश कर खुद से ही
ख्वाहिशें तराश कर...
मंजिले खुद मुस्कुरा उठे,
ऐसा मंजर भी तराश कर...
चट्टानों सी मुश्किलें
लगा रही है अटकलें
ध्येय है गर तेरा,
फूक प्राण पत्थर तु तराश कर...
कंकर समझ आगे बढ रही
उलझनें तेरी सब अनकही
कंकर से बना तेरा अब,
शंकर तु तराश कर...
जिन्दगी खुद धुप-छांव
लडखडाये क्यूं तेरे पांव
रख उम्मीद पर खरे कदम
अपना मुकदर तु तराश कर...
पुकार रही खामोशियां
खेल लफ्जों से अठखेलियां
मुस्कुरा दे शब्दों का जहां
ऐसी कलम अब तु तराश कर...

- कु. वैष्णवी विजय खपले
B.A. - I

शिवराज २०२२

English Section

*The Woods are lovely, dark and deep,
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep,
And miles to go before I sleep.*

- Robert Frost

Section Editor
Prof. D. U. Jadhao

Head, Dept. of English

INDEX

..... *Articles*.....

- **What is the Importance of Time in Human Life ?** Niraj Shah
- **Life a Beautiful Lie** Khushi Singh
- **Women's Empowerment** Yamini Uttam More
- **How Smartphone Kills Creativity** Pratik Kolhapure
- **A Man with Golden Heart "RATAN TATA"** Samruddhi Dhulaj
- **"What is Karma?"** Shivani Sunil Salvi
- **Need of Spirituality in the Modern Era** Samrudhi Dhulaj & Pratik Kolhapure
- **Winner Of Nobel Prize in Living Science (last 5 years)** Aditi Deepak Jadhav
- **The journey of first Physics Noble Laureate from India** Sourabh Ravan
Roshan, Santu Patil
- **Special Theory of Relativity** Miss. Gangavati Sutar, Miss. Varsharani Kadam
Mr. Vinod Bedagar
- **Blackbody Radiation** Miss. Shruti R.Patil, Miss. Sakshi R.Pujari,
Mr. Sourabh J.Patil
- **Endangered Animals In India** Bhosale Madhavi, Shinde Sayali
Divekar Rutuja

..... *Poems*

- **Life** Anjali V. Hulgannavar
- **Save Water** Utkarsha Belavekar
- **Life is Precious** Sonali Kadam
- **Exam Fever** Swati Shivaji Gote
- **I'm Busy** Arati More
- **Where...** Amrut Sutar
- **Friendship** Vikram Lohar
- **Friends Forever...** Sahil Patil
- **Life** Aishwarya Taral
- **Teacher's Day** Utkarsha Belavekar
- **Easy** Kirn Sawant
- **Up to Me** Vinod Chougule
- **You Can** Sanjivani Vichare
- **Good Things** Rasika Gokakkar
- **Life is Too Short** Sanika D. Patil
- **Try Try Again** Sonali Dangi
- **Nature** Khushi Singh
- **Nature is Everywhere** Sairaj Savekar
- **I am Not For Everyone** Piyush Khot
- **Rain...** Anjali V. Hulgannavar
- **Exam Cricket** Omkar B. Bhujang
- **The Highway Man By Alfred Noyes** Sarthak Rahigare

What is the Importance of Time in Human Life ?

Niraj Shah
B.Com II

Time play's significant role in human life. If you understand the value of time; you can gain experience and develop skills over time.

Time -

Time is the continues sequence of event that place in an apparently ineverisible succession from the past, through the present, to the future.

A person lives in this world within a time that is expressed in the same matter, for ten years ago you were not the same as you today, neither in your appearance nor in your knowledge, nor in your experiences, every thing around you changes with the passage of time.

The Importance of the Time in Our Life -

Time has great importance in human life, Time is related to all that is going on around us, so we often say or hear about the time dimension, because time is as essential element of life. Time repeats special milestones including birthdays and anniversaries & helps us organise our daily lives and activities, So we can live a more organized and productive life.

From sunset till night, high tide and low tide due to the moon, the four seasons everything is completely time dependent. Human Life is measured by time, and the cycle of the sun, moon and earth is known as time, and through time we know the year, month, week, day, hour, minute second & parts thereof, each time help's us to calculate the seep of objects.

If you want know the

Importance of Time -

- Ask a student the importance of the time when they fail the test.
- Ask the mother about the importance of time when she is about to give birth
- Ask the importance of time to some one who is preparing to pass the biggest interview in their life.
- Ask the importance of time to an Olympic runner who prepare himself for the biggest competition of life.
- Ask the importance of time to a entrepreneur when his / her's enterprise is tough time.
- Ask a patient about the importance of time when he is told he doesn't have much time to live.

"So, Give respect to time, Time will definitely Give you respect"

शिवराज २०२२

Life a Beautiful Lie

Khushi Singh
B.A. I

What is Life ? Does it has any purpose ? Do human being live for himself alone. We can understand life in different ways, but at its care life is an experience of connection & connectionless. We experience life because we are connected to other people & things like is an experiencing of being in the moment & feeling the joys & sorrows of the world around us.

"Life" is like a river that goes on flowing, it includes existence, hope & survival, it's also about happiness & sorrows. Life is often said to be precious. It's not same for everyone & happiness has to be found.

As life is so beautiful it has an end, & that end is the beginning of an aspect called "Death"

It is a disciplinary belief, and no doubt bias that our thinking on the dramatic cases & policy issues of life & death that command professional & public attention can be deepened by careful attention to more philosophical issues.

Life & Death, succeeds in its claim to be more than & Death. succeeds in its claim to be more than merely another volume of collected works for two reasons. There are many life sustaining treatment & euthanasia, both for individual decision making in the physician patient relationship & healthiness.

Death anxiety is a common phenomenon in all societies. Older adults may be more prone to death anxiety than their younger counterparts however, death anxiety among older adults is not well understood. This study explores the relationship between meaning in life self eston & death anxiety in senior citizens.

Older adults & the aging population must face the prospect of death. Death is an inevitable aspect of life as older adults approach it, they can easily experience anxiety, a reduced sense of safety, and even strong fear. In the psychology field,

this mental state is termed as death anxiety. Death anxiety is a conscious or unconscious psychological state, resulting from a defense mechanism that can be triggered when people feel threatened by death.

Death anxiety is a common phenomenon in all societies, although older adults may be more prone to anxiety & fear when encountering death - related events compared to their Younger counterparts. Thus relieving death anxiety in older adults may play an important role in improving their mental health & quality of life. Examples include self- realization the ones, personal construct theory self - concept discrepancy theory, search - for - meaning theories, theories of denial & others.

Four aspects tend to be common across these models, death is conceptualized as a radical. Transformation & separation, annihilation of the self, a threat to the realization of life's basic goals & propensities, & a threat to the meaningfulness of life. Such diversity in theoretical approaches has led to various perspectives on death anxiety.

Death is just opposite of life, it is antithesis of life, Non life is inactive & dispite its stillness, death is choas. As life generates its own, meaning. In

contrast on its face death appears devoid of meaning of death.

"Death is not the greatest loss in life. The greatest loss in life is what dies inside us while we live"

Once death asked life no matter how long humans lives at last they have to accept me, then why do they love you the most & hate me?

life replied gently, its because.
"I am a beautiful lie & you are a painful truth"

Life

I lend everyone my ear,
But nobody my heart,
And I sure would like to change that,
But I don't know where to start,
I smile more to myself,
Than the world will ever see,
Because the only time my smile is real,
Is in my own company,
People don't know how I feel,
They never even ask,
It seems that I have fooled them all,
They can't see past my mask,
If they were with me late at night,
When the world was still asleep,
Maybe then I'd let them sort,
Through the secrets that I keep,
But when I wake at 2 am,
Nobody is ever there,
And I learnt that why I hide my heart,
Is because no-one really care...

Anjali V. Hulgannavar

Save Water

Save Water, Save Water
Water is our life
Water is used for everything
Without water there is nothing
we can not live without it
so, we should always
take care of it,
Never waste a drop of water
All living things need water
Together we can save water
So, we should always save water

Utkarsha Uttam Belavekar
12th

Women's Empowerment

Yamini Uttam More
BSC (CS) I

Women's empowerment is the process of empowering women. It may be defined in several ways, including accepting women's viewpoints or making an effort to seek them, raising the status of women in the society through education, awareness, literacy and training. Women's equips and allows women to make life determining. decision through different problems in society. They may have the

opportunity to redefine gender roles or other such roles.

Scholars have identified two forms such of empowerment. Rahman et al. said that empowering women "puts a strong emphasis on participation in political structures and formal decision - making and, in the economic sphere, on the ability to obtain an income that enables participation in economic decision - making. Women's empowerment and achieving gender equality helps society ensure the sustainable development is impossible without gender inequality. Many Scholars and world leaders have argued that sustainable development of a country is impossible without gender equality and women's empowerment Sustainable development including women's empowerment must include more choices for women to make their own.

In some parts of the world, girls and women are attacked for attending schools, and societal efforts to stop this may be lacking. For the ex. the most important Melania Trump with 2017 International Women of Courage Awareness. Recently the sex ratio for the entire world population is approximately 101 males to 100 females

Created in a collaboration between the UN Global compact and UN women,

empowerment principles are used to empower women in market place, work place and community.

"It all started with one family choosing to sponsor one child Helping that one girl, you don't know how many other lives you can touch."

Empowering women's is essential to the health and social development of families, communities and countries. When women are living safe, fulfilled and productive live, they can reach their full potential contributing their skills to the workforce and can raise happier and healthier children,. They are also able to helpful sustainable economics and benefit societies and humanity at large. A key part of this empowerment is through education. Girls who are educated can persue meaningful work and contribute to their country's economy later in life. They are also four time less likely to get married young when they have eight years of education, meaning that they and their families are healthier.

There are various ways in how one can empower women. The individuals and government must both come together to make it happen. Education for girls must be made compulsory so that women can become illiterate to male a life for themselves. Women can be empowered in various ways through

government schemes. The government has come up with various schemes such as "Beti Bacho, Beti Padhao Yojana, Mahila-E-Haat, Sukanya Samridhi Yojana" etc. to empower women. Apart from these schemes, we as an individual can also empower women by abolishing social evils like the dowry system, child

marriage. These steps will change the position of women.

"Women's are the pillars of the Nation"

Life is Precious

The greatfulness of a butterfly,
How gentle, and fragile they seem
Gently fluttering
on a calm summers day,
floating like, a dream
But sadly, there time is over,
Hardly before it's begun
So enjoy
your special moments,
like a butterfly
In the sun.

Sonali Kadam
B.A. I

Exam Fever

The books kept looking
at me at night.
Sleep kept pulling me towards it
The breath of sleep fascinated me...!
And one night again this read
slept without reading
When there is any wedding or festival
in the house... only
then they come
The question which do not come
to us they are asked in them.
These nights make you sleepy,
man if you ask the truth, this
exam gives more headache than
the family members.

Swati Shivaji Gote
I2th Div. B

How Smartphone Kills Creativity

Prati Kolhapure
B.Com II year (English)

If I ask that, nowadays which is the most common addiction that everyone has? Then what will be your answer? Yes, you already got it, The Smartphone addiction. Why the Smartphone addiction? Because wherever I go, I see peoples head stuck in that device. Now as you are reading this article, so there is possibility that you may have Smartphone near you that will check ones you finish with the reading. See its everywhere, nowadays we have this huge influence of

Smartphone in our life, in the restaurant if two people sitting next to each other you will find them busy in there Smartphone they will not talk with each other, so as Smartphone is becoming a big part of everyone's life but how it is affecting our creativity we will see it now.

First Lets talk about Creativity, Creativity is defined as the ability to generate new ideas, possibilities and by that you can help yourself and others. so nowadays everyone has a myth about creativity that, whenever someone hear the word CREATIVITY! Then suddenly they will think about some type of Artistic field like Singing, Dancing, Drawing etc. They think that the Creativity is only needed or the one who is attached to some type artistic field they are creative, actually it is a MYTH. We all are creative by birth but when we grow up older we forgot that we are creative, have you ever observed a child, a child never settle in one place, he will roam here and there, try the different things, try to draw on wall, a child is very curious about life, he wants to experiment. Similarly we also were child in some point of our life and we had the same curiosity and enthusiasm.

Creativity is needed in every field whether you are a Doctor, Engineer, Actor or a Singer, Without creativity the daily life and tasks will become very boring that's why creativity is needed to make the same task interesting. The thinking is the main

part of creativity. Without thinking creativity is not possible, we should have a great thinking ability, we should think out of the box then new things will happen.

Now we have understood what is creativity and that we all are creative so the next question is that how smart phone is affecting our creativity? As the smartphone use is increased due to a availability of high speed internet, the children from age 5-7 got introduced by the smartphone and now they are using this smart device much earlier. In 2020 survey by the Pew Research Center, 60% children were exposed to smartphone before age 5. Age 5 is a really young phase of our life and in this young age if a child gets such a powerful device then he will not do anything else rather than just discovering that device which has a infinite world. In this young age if a child gets Smartphone will it go outside and play on the ground? will it painting brush and try to paint? Will it try to learn anything interesting thing? Absolutely No. Many children have the habit to see videos on smartphone while eating this shows that is smartphone

is making a huge impact on the young children. Now what is the connection between smartphone and creativity? Now for better understanding I will explain this with the example of kitchen and Freeze.

Imagine that you are living in a house and in that house you have a fine kitchen with all the needed utensils and the ingredients. You just have to take ingredients experiment and make your own food whatever you like. And in that same house you have A Magical Freeze and in that magical Freeze every dish is present whatever you want, you just have to open the door and get finger licking good food. Now What will you choose from these two Options? I don't even need to ask this question, right? of course you will you choose the Magical Freeze, now our mind works just like that now relate this example with the Smartphone and the creativity, consider the selects the Freeze means Smartphone and does not choose the Kitchen means creative area and it happen every time, now what happens when we don't use the kitchen for a long time? The kitchen becomes dirty, all the

utensils will become rusty and the whole kitchen will become a mess. Same thing happen with our Creativity area becomes dull. we don't think in different way, We don't experiment with our life, and this is how Smartphone kills our Creativity.

How can we increase our creativity ? The answer is simple, by reducing the use of Smartphone, try to do the different thing by going outside of the house, observe other people what they are doing, join them and do something creative. There are so many things you can do, you can learn a new instrument and make yourself feel good, you can hangout with your loved ones, you can find your passion, you can learn to play any sport, you can join a welfare group and do something good for the society just open your eyes and observe the opportunity and grab that. So next time when you are picking up that smartphone, think that if I don't pick this phone now then how many great I can do later.

A Man with Golden Heart "RATAN TATA"

Samruddhi Daryappa Dhulaj
B.Com II year (English)

As we all know, Ratan Tata. India's one of biggest industrialists who was also

the chairman of TATA group with net worth 1 billion of USD is also philanthropists who donated billions. He is undoubtedly one of the most loved and admired personalities in our country. Apart from remarkable business foresight and being generous philanthropist, he is also a great humanitarian who is not corrupted by fame or success.

He was instrumental in the keep

acquisitions of Tetley, Jaguar, Land Rover and cars, that built a global brand. He is a 'Padma Bhushan' as well as 'Padma Vibhashan' awardee. He was awarded by Assam's highest civilian award 'Assam Baihhav' for his exceptional contribution towards furthering cancer care in Assam. He also awarded 'CNN-IBN Indian of the Year in Business'. This article is purely dedicated to India's one of the most inspiring person 'Ratan Tata' when comes to charity.

• **List of Ratan Tata's charity, work various sectors -**

Ratan Tata's charity work came from her grandmother who had shelter for everyone who's in need. He also said in an interview that, it's not this forefathers business but his grandmothers generosity that inspired him.

- 1) More than 65% of the shares profit in Tata Son's (owned by TATA family) is given to different charitable trusts.
- 2) As per GQ India, Ratan Tata has ensured that all their workers get no default in payment during the corona virus lockdown.
- 3) Tata Trust had set up a programme management unit in Odisha to deal

with the issue of malnutrition and it had formed similar units in Andhra Pradesh, North Karnataka and Uttar Pradesh.

- 4) Tata Trust Partners with 450 NGO's and works across 170 districts in 17 states.
- 5) Tata Trust had lined with partnership with the department of Science and Technology to fund social enterprise, established a collaboration with the government of Maharashtra to facilitate a social transformation project that would impact 1000 villages.
- 6) They also entered into an alliance with online education provider 'Khan Academy' to roll out e-learning programmes in government schools across 12 states.
- 7) 'Tata Group' had contributed Rs. 1000 crores and 'Tata Trust' contributed Rs. 500 crores in corona virus pandemic.
- 8) 'Tata trust' have created innovation hubs in MIT, IIT and IISc.
- 9) The Assam government and Tata Trust are collaborating for setting up 19 cancer care units in the states.
- 10) He donated \$ 50 million to 'Harvard business School' to construct

an executive centre.

11) The Tata Group under his leadership, endowed a scholarship fund of \$ 28 million towards 'Cornell University' to provide aid to undergraduate student from India.

12) He introduced 'Tata Nano' car, the cheapest car in India for common people who wishes to get car.

13) The Tata Group gave Rs.950 million to ITI Bombay, the largest donation received in its history and formed the Tata Center for Technology on Design to develop design and engineering principles suited to the needs of people.

14) After the 26/11 attack, Ratan Tata looked after its employees during the time when the hotel was dysfunctional by ensuring that the staff gets their paychecks throughout that time. He also compensated the employees at the pedestrians also he personally visited families of 80 peoples who killed in attack.

Also The Tata Memorial Hospital was initially commissioned by the Sir Dorabji Tata as a center with end enduring value and as mission for concern for the Indian People.

Not only Ratan, his all family

members also contributed a lot towards the development of the country. He taught us important life lessons that can help us in becoming better human being and that's why there isn't a single person in India who hasn't heard his name or is not inspired by him.

His contribution to society in form of providing jobs, standing up with the nation whenever required, helping needy students for their higher education and contribution for India's first participation in Olympics is unforgettable.

He might not be the richest man but definitely is the greatest man and winner of the billion hearts. He proved that being on the forbes list doesn't make a person rich but actions definitely do. He and entire TATA family is on inspiration for all of us. And because of his works undoubtedly received blessings of billion people. His name will be written in gold letters in Indian History.

"What is Karma?"

Shivani Sunil Salvi
B.Com II year (English)

Karma says, Hurting someone can be as easy as throwing a stone in the sea, but do you have idea how deep that stone can go? when you truly understand karma, then you realize you are responsible for everything in your life. Nothing happens by chance, by fate you create your own fate by your actions that is karma. Karma is your survival and your bondage and if you handle it right, it can also be your liberation. What goes around comes around keep your circle positive say good works. Think good thought, Do good deeds. "your should be good and everything else will follow your good karma will always win over you bad luck."

How people treat you is there karma, how you react is yours. Whatever happens to you, You can either see it as a curse and suffer it, or you can see it as a born blessing and make use of it. "You can run from the world but you can't run from yourself. The evil you do remain with you but the good you do, comes back to you."

"Forgive the person and their actions, never give into hate, let it go, set it free

and karma will take care of what is meant to be" Karma is like a ball, You throw once it bounces many times what you give out, you receive back either positive or negatives, the choice is yours. Live a good and honorable life then, when you are older, you can look, back and enjoy it a second time.

"Mouth can lie" eyes cannot" people can get forget "Karma will not" words may lie, But actions will always tell or speaks the truth. "Every problem in life has a gift inside, so don't get upset when you face problem, it may have more beautiful ending than your expectation!"

You reap what you saw. Karma is the consequences, both good & bad, that are brought to you based on your actions good & bad. You are judged for the actions.

"Karma has no menu, you get served what deserved". The only real failure in life is not to be true to the best one knows. Don't take revenge. Let karma do all the work.

First rule of karma - Never do what you are not ready to see happening with you.

"Pleasure and pain comes from your own past actions . So it is easy to

define karma in one short sentence. ie. "Act well, and things will go well. act wrongly and things will go wrong."

It doesn't matter who did what, what is happening within you, your experience of your life is entirely your making this is your karma. Maturity is when you have the power to destroy. Someone who did you wrong, but just breathe, wait away and let karma take care of them. karma means both action and memory. There is no memory without action and no action without memory. Here, I want to relate one story i.e. - "A sanyasi taking knowledge of Karma Yoga"

A long time ago, a sanyasi went to a forest their he meditated, worshiped at practice hard yoga for long time. After year's of hard work and practice one day he was sitting under the tree when some dry leaves falls upon his head. He looked up and saw a crane and crow fighting on the top of the tree which made him very angry then he sharply glance at them and the birds burns towards ashes. He was delighted with his own powers what he has gain with his meditation. He could burn down the crow and crane with a mere glance.

Sometimes later, he went to the

town for begging his arms stood by heard and said mother give me food. a lady's voice came from inside the house wait ! my son. I am busy. The young sanyasi thought how dare she makes me wait? she doesn't know "My power set" ? Just then he heard the ladies voice telling my boy don't think to much of yourself! I am neither a crow nor a crane. He was shocked ! Finally the lady came out and he fell at her feet the sanyasi said, Mother how do you know about the crow and the crane? The lady said, My boy I don't know the powers and the practices of your yoga. I am simple women. I made you wait because my husband is ill and I was nursing him all my life. I focuses only on my duty but by doing my duty. I have became illumine thus, I can read your thoughts that you have done in the forest if you want to know something higher than this go to the market in the next town and find the Vyadha the butcher he will enlighten you further.

The sanyasi went to the market in the next town and found an obese Vyadha chopping the meat the young sanyasi was shocked again, he thought "O lord, help me" Is this the man from whom. I am going to learn?

This ugly butcher look like the incarnation of and demon in the mean time the Vyadha looked up and said, O swami! did that nobel lady send you to here? kindly, give me a little time to finish my duties.

After the Vyadha finished his work he tooked the sanyasi to his home. he freshen up and feel his old parents and came all the way here to see me what I do for you ? The sanyasi asked, him question about life, soul and about god the Vyadha gave him the detail summary which forms of the epic mahabharata called the Vyadha Gita. It contains one of the highest flites of vedantas. When the Vyadha finished his teaching the sanyasi felt mesmerized he said with such divine knowledge why are you doing such a fate work of butcher ? The Vyadha replied, that no duty is impure in this birth. I am placed in the circumstances that demand of me to do my duty as a Vyadha and I try to do my duty to the best of my abilities without any attachment. I feel that is the ultimate story that fits for the concept of Karma.

Need of Spirituality, In the Modern Era

Samrudhi Daryappa Dhulaj &
Pratik Prabhakar Kolhapure
B.Com II year (English)

If someone asks you what is the difference between other animals and human being then what will you say? You will say that humans are intelligent than animals, he can protect himself, he can build house but these things animal also do so, what is the main difference between them? the only difference between them is that human have any specific purpose and can understand God. That's way we should try to figure out the purpose of our lives.

Now a days people are chasing money. They think that only money is the source of happiness and it can satisfy them. Behind this thinking, there are various factors like media, status, way of living etc. these factors force us to think that money can give us happiness. Every living being, from the smallest insect to the more evolved human being wishes to acquire supreme quality of happiness continuously and constantly. The science which teaches how to acquire

happiness is termed 'The science of Spirituality'.

If Is only after becoming introverted through spiritual practice, that man realises the divinity of the soul, that is, the spiritual power of god residing within him.

आध्यात्मविद्या विद्यानाम् ।

Srimadhbagwadgita Adhyaya 10, Shloka 32.

Meaning - of all the science, spiritual science is the most supreme.

One may ask, why in this age of scientific research and progress, are we ignoring the modern physical science and going in the supposedly reverse direction to the study of the science of spirituality? According to the saying "Old is Gold", spirituality is the oldest branch and it is included numerous valuable concepts, subject to live happy as well as stress free, satisfied life in this modern world.

When we say 'Science', almost alway we think of 'Modern Science' Rationalists thinks that 'Science' and 'Spirituality' are two separate aspects. Spirituality means the knowledge of infinity that is, knowledge of all subject ! Then, Why would it not include science? It can be said that science is a branch of spirituality

inventions made by modern scientists have their seed in the knowledge amassed by our ancient sages & seers. This proves that our ancien sages and seers had a scientific temperament.

Swami Vivekananda used to teach every one that if you want to be happy in life then you should have to make spiritual progress. We can see that people who are rich and have all the necessities in their house but still they don't have inner peace. We all are souls that are linked to god so we need to have god with us. some people say that if god is their then why my life is filled with misery? its like standing in a dark and saying why is here no light? same way to get rid of misery we need to welcome god as well as spirituality.

Spirituality affects our mental health in a variety of ways. It encourages people to have better relationships with themselves others and the unknown. It helps you to deal with stress by giving you sense of peace, purpose, and forgiveness. It often becomes more important in time of emotional stress or illness.

Mental health disorder may be trated with the help of spirituality through a psychotherapeutic method

focuses on 4 key areas -

- 1) Acceptance
- 2) Hope
- 3) Forgiveness
- 4) Achieving meaning & purpose

• **Some ideas to improve your spiritual health include -**

- 1) Find out what makes you feel peaceful, loved strong and connected.
- 2) Dedicate part of your day doing community service.
- 3) Try meditating.
- 4) Pray alone or with a group.
- 5) Practice 'Yoga'.
- 6) Try to remove prosonality defects by self suggestion and self punishment method.
- 7) Listening Indian classical music will help to reduce stress.
- 8) 'Reading and listening Sanskrit will help to increase artificial intelligence' stated by NASA as well as it keep brain healthy.
- 9) Waking up at the 'Brahmamuhurt'

i.e. period that lies between 3.45 am - 5.30 am of 1.45 hrs. It provides required energy for all our daily activities like receiving oxygen in large quantities as ozon gas concentrates in large quantity in the lower most layer.

10) Chanting 'Om' during Bramhmuhurt or any time helps activating brain cells and memory and other energy centers in body.

These are some simple ideas and ways of spiritual practice for control and manage the mental illness and stress, depression. Practicing some of them also reduce the level of depression.

I'm Busy

I'm busy, but not in the way most people accept.
I'm busy calming my fear and finding my courage
I'm busy listening to my kids
I'm busy getting in touch with what is real
I'm busy growing thing and connecting with the natural world
I'm busy questioning my answers
I'm busy being present in my life

Arati More
B.A. I

Winner Of Nobel prize in living science (last 5 years)

Aditi Deepak Jadhav

B.Com II year (English)

1 . Jeffrey c. Hall.

Jeffrey C. Hall, (born May 3, 1945, Brooklyn, New York), American geneticist known for his

investigations of courtship behaviour and biological rhythms in the fruit fly *Drosophila melanogaster*. His research into molecular mechanisms underlying biological rhythm in the fruit fly helped scientists gain new insight into circadian rhythm, the self-regulating 24-hour biological clock that drives daily behavioral patterns in humans and other animals. For his discoveries, he was awarded the 2017 Nobel Prize in Physiology or Medicine (shared with American scientists Michael Rosbash and Michael W. Young).

Born: May 3, 1945 (age 77)
New York City New York

Awards And Honors: Nobel Prize (2017)

Subjects Of Study: Drosophila fruit fly vinegar fly PER circadian rhythm

Hall grew up in Washington, D.C. He attended Amherst College in Massachusetts, with the intent of later studying medicine. Partway through his undergraduate studies, however, his interests turned to basic science and genetic mechanisms in Drosophila. Hall studied genetics at the University of Washington in Seattle, where he earned a Ph.D. in 1971. He subsequently carried out his postdoctoral research at the California Institute of Technology.

Illustrated strands of DNA. Deoxyribonucleic acid, biology.

BRITANNICA QUIZ

Genetics Quiz

Who deduced that the sex of an individual is determined by a particular chromosome? How many pairs of chromosomes are found in the human body? Test your knowledge. Take this quiz. In 1974 Hall became an assistant professor of biology at Brandeis University in Waltham, Massachusetts, and he was made a full professor in 1986. At Brandeis, he investigated nervous system function and behaviour in Drosophila, focusing specifically on

the neurogenetics of courtship and biological rhythms. While researching nervous system regions that help regulate courtship singing behaviour in Drosophila, a postdoctoral fellow in Hall's laboratory observed that the flies' songs occurred periodically, at regular intervals. Hall and his team subsequently observed altered courtship singing in mutant Drosophila with abnormal daily sleep-wake cycles. The mutations underlying the sleep-wake disturbances were in an unknown gene that had been named the period gene owing to its apparent influence on circadian rhythm.

In 1984, having endured criticism for applying molecular genetics to studies of biological rhythms, Hall, collaborating with Rosbash, who was also at Brandeis, successfully isolated the period gene. About the same time, Young, who was at Rockefeller University in New York, independently isolated the same gene. Hall and Rosbash later found that levels of the period gene product, PER, fluctuated in the fruit fly brain, with PER building up at night and declining during the day. The oscillations, they discovered, were the result of a negative feedback loop, whereby PER was produced until it reached a specific level, at which point

it then turned off its own synthesis. In this way, the protein's production was regulated in a continuous 24-hour cycle. Hall, Rosbash, and Young later discovered additional rhythm-regulating genes and further elucidated the mechanisms by which light and other factors influence timing in the circadian clock.

In 2004, after being named Professor Emeritus of Biology at Brandeis, Hall joined the University of Maine as an adjunct professor, later becoming Libra Professor of Neurogenetics. He taught for the university until 2012. In addition to the Nobel Prize, Hall was the recipient of various other honours during his career, including the Gruber Prize in Neuroscience (2009) and the Canada Gairdner International Award (2012), both shared with Rosbash and Young. Hall also served as an editor for several scientific journals and was an elected member of multiple scientific organizations, including the American Academy of Arts and Sciences (2001) and the National Academy of Sciences (2003).

2. Michael Rosbash

Michael Rosbash, (born March 7, 1944, Kansas City, Missouri),

American geneticist known for his discoveries concerning circadian

rhythm, the cyclical 24-hour period of biological activity that drives daily behavioral patterns. Rosbash

worked extensively with the fruit fly *Drosophila melanogaster*, and he contributed to the discovery of genes and molecular mechanisms involved in the regulation of biological rhythms. The work had far-reaching implications,

particularly for understanding the influence of genetic cues on daily physiological processes in humans. For his discoveries, he was awarded the 2017 Nobel Prize for Physiology or Medicine (shared with Jeffrey C. Hall and Michael W. Young).

Rosbash received numerous honours throughout his career, including the Gruber Prize in Neuroscience (2009), the Louisa Gross Horwitz Prize for Biology or Biochemistry (2011), and the Wiley Prize in Biomedical Sciences (2013), all shared with Hall and Young. He was an elected member of the American Academy of Arts and Sciences (1997) and the National Academy of Sciences (2003).

3. James P. Allison

James P. Allison, (born August 7, 1948, Alice, Texas, U.S.), American

immunologist who contributed to the discovery of mechanisms underlying T-cell activation and who was a pioneer in the development of immune checkpoint therapy for cancer. For his discoveries, Allison shared the 2018 Nobel Prize for Physiology or Medicine with Japanese immunologist Tasuku Honjo.

James P. Allison, Home, Health & Medicine, Medicine, Physicians, James P. Allison, American immunologist, By Kara Rogers Edit History.

James P. Allison, (born August 7, 1948, Alice, Texas, U.S.), American immunologist who contributed to the discovery of mechanisms underlying T-cell activation and who was a pioneer in the development of immune checkpoint therapy for cancer. For his discoveries, Allison shared the 2018 Nobel Prize for Physiology or Medicine with Japanese immunologist Tasuku Honjo.

Born: August 7, 1948 (age 73)
Texas Awards And Honors: Nobel Prize (2018) Subjects Of Study: T cell amino acid antibody cancer immune system
At age 15, Allison participated in a science-training program at the University of Texas at Austin (UT Austin), which fueled his already developing interest in science. He later earned a B.S. degree (1969) in microbiology and a Ph.D. (1973) in biological sciences from UT Austin and completed a postdoctoral fellowship at Scripps Clinic and Research Foundation (later renamed Scripps Research Institute) in La Jolla, California. At Scripps, Allison worked primarily on amino acid sequencing but also found time to carry out experiments on immune cell function. These experiments led to his first major discovery concerning tumour recognition by the immune system.

Michael Faraday (L) English physicist and chemist (electromagnetism) and John Frederic Daniell[®] British chemist and meteorologist who invented the Daniell cell.

BRITANNICA QUIZ Faces of Science

Galileo Galilei. Anders Celsius. You may recognize their names, but do you know who they really are? Gather your data and test your knowledge of famous scientists in this

quiz.

In the mid-1970s, Allison moved to the University of Texas MD Anderson Cancer Center, joining the faculty there as an assistant biochemist. His research centred on elucidating the mechanism by which T cells recognize foreign particles, or antigens. During this time, he also successfully mapped the structure of the T-cell antigen receptor. In 1985, after transitioning between positions at UT Austin, Stanford University, and MD Anderson, Allison decided to accept a full professorship in immunology at the University of California, Berkeley. In his laboratory there, he identified CD28 as a necessary costimulatory signaling molecule required for T-cell activation. He and colleagues also found that a molecule known as CTLA-4 opposed CD28 and played a critical role in the downregulation of immune responses. When injected into tumours in mice, CTLA-4 antibody, designed to block CTLA-4 activity, enhanced T-cell responses and led to tumour shrinkage. This approach to boosting immune responses subsequently became known as immune checkpoint blockade. Allison increasingly focused his research on better understanding the effects of CTLA-4 blockade.

As Allison was carrying out his work on CTLA-4 inhibition, he moved from Berkeley to Weill Cornell Medical College in New York City, where, from 2006 to 2012, he also served as director of the Ludwig Center for Cancer Immunotherapy at the Memorial Sloan Kettering Cancer Center. While there, he worked with a pharmaceutical company to develop a human monoclonal antibody against CTLA-4 (ipilimumab) for use in cancer patients. In 2011, under the trade name Yervoy, the antibody became the first immune checkpoint therapy to be approved by the U.S. Food and Drug Administration; it was approved for the treatment of late-stage melanoma

4. Tasuku Honjo

Tasuku Honjo, (born January 27, 1942, Kyoto, Japan), Japanese immunologist who contributed to the discovery of

mechanisms and proteins critical to the regulation of immune responses and whose work led to the development of novel immunotherapies against cancer. Honjo was recognized for his work with the 2018 Nobel Prize for

Physiology or Medicine, which he shared with American immunologist James P. Allison. Honjo received numerous awards and honours during his career, including the Kyoto Prize (2016) and the Keio Medical Science Prize (2016). He was a foreign associate of the U.S. National Academy of Sciences (2001) and a member of the German National Academy of Sciences (2003) and the Japan Academy (2005).

5. William G. Kaelin Jr

William G. Kaelin, Jr., (born 1957, New York City, New York), American scientist known for his studies of tumour suppressor genes and proteins and for his role in identifying the molecular mechanisms that allow cells to sense and adapt to changes in oxygen levels. His discoveries concerning cellular oxygen-sensing mechanisms earned him a share of the 2019 Nobel Prize for Physiology or Medicine (shared with British physician and scientist Peter J. Ratcliffe and American physician and scientist Gregg L. Semenza).

The realization that persistent HIF activity enables tumour cells to grow despite a lack of oxygen was critical to furthering scientists'

understanding of tumour growth and behaviour, since tumour cells, especially those deep within tumour masses, typically are starved of oxygen. The findings gave impetus to the development of anticancer drugs that block HIF activity; particularly successful were new treatments for kidney cancer. Kaelin also carried out research on other tumour suppressor proteins, including the retinoblastoma tumour suppressor protein, mutation of which contributes to retinoblastoma, a rare form of eye cancer that arises in childhood,

In addition to receiving the Nobel Prize, Kaelin was the recipient of numerous other awards and honours throughout his career, including the Canada Gairdner International Award (2010) and the Albert Lasker Award for Basic Medical Research (2016). He was a member of the American Association for the Advancement of Science (1987) and an elected member of the National Academy of Sciences (2010).

6. Peter J. Ratcliffe

Peter J. Ratcliffe, in full Sir Peter John Ratcliffe, (born May 14, 1954, Lancashire, England), British physician and scientist known for his research into the regulation of erythropoietin, a hormone that

stimulates red blood cell production in response to low blood oxygen levels, and for his research into the

mechanisms cells use to sense oxygen. His discoveries pertaining to cellular oxygen-sensing mechanisms earned him a share of the 2019 Nobel Prize for Physiology or Medicine (shared with American scientists William G. Kaelin, Jr., and Gregg L. Semenza).

In the late 1980s and early 1990s, when Ratcliffe was starting his research, it was known that erythropoietin is produced by kidney cells when blood oxygen levels are reduced. However, Ratcliffe's investigations of erythropoietin production led to the realization that cells in multiple other organs, including the brain and the liver, also are equipped with oxygen-sensing abilities. He also found that cellular responses to oxygen availability affect other processes in cells, such as differentiation and metabolism. In particular, Ratcliffe and Kaelin, working independently, discovered that a chemical modification known as prolyl hydroxylation on a molecule called hypoxia-inducible factor (HIF)

dictates how cells respond to changes in oxygen levels. When the modification is present, HIF is marked for degradation. When absent, HIF persists, and key cellular processes are altered to facilitate adaptation to hypoxic conditions, thereby enabling cells to continue to grow and replicate. The findings were especially significant for their impact on scientists' understanding of cancer: tumours often thrive under hypoxic conditions, which is in large part due to elevated HIF activity.

In addition to receiving the Nobel Prize, Ratcliffe was honoured with various other awards during his career. In 2010 he received the Canada Gairdner International Award, and in 2016 he shared the Albert Lasker Basic Medical Research Award with Kaelin and Semenza. He was elected to the Royal Society in 2002 and was knighted in 2014.

7. Harvey James Alter

Harvey James Alter, (born September 12, 1935, New York, New York), American physician and virologist known for his discoveries pertaining to viruses that cause hepatitis, particularly his contributions to the discovery and isolation of hepatitis C virus (HCV). His research laid the basis for the development of blood donor

screening programs to prevent the transmission of hepatitis via blood transfusion.

For his discovery of HCV, he was awarded the 2020 Nobel Prize in Physiology or Medicine, shared with British-born virologist Michael Houghton and American virologist Charles M. Rice.

In 1989 Houghton and colleagues reported the isolation of a complementary DNA clone derived from the RNA genome of the non-A, non-B hepatitis agent. Later that year Alter and Houghton jointly reported the detection of HCV in transfusion patients who developed non-A, non-B hepatitis. In 1990 an assay for anti-

HCV testing of donor blood was introduced, further reducing TAH incidence to just 1 percent. The later development of more sensitive assays led to the near elimination of TAH.

In addition to receiving the Nobel Prize, Alter received the Albert Lasker Award for Clinical Medical Research (2000; shared with Houghton) and the Canada Gairdner International Award (2013; shared with American virologist Daniel W. Bradley). Alter was an elected member of the U.S. National Academy of Sciences (2002) and the National Academy of Medicine (2002).

शिवराज २०२२

The journey of first Physics Noble Laureate from India

Sourabh sanjay Ravan

Roshan Santu Patil

B.Sc.II

“Success Can come to you by couragous Devotion to the task lying in front of you”

C. V. Raman is one of the most renowned scientists produced by India. His full name was Chandrasekhara Venkata Raman. For his pioneering work on scattering of light, C.V. Raman won the Nobel Prize for Physics in 1930.

Chandrashekhara Venkata Raman was born on November 7, 1888 in Tiruchinapalli, Tamil Nadu. He was the second child of Chandrasekhar Iyer and Parvathi

Amma. His father was a lecturer in mathematics and physics, so he had an academic atmosphere at home. He entered Presidency College, Madras, in 1902, and in 1904 passed his B.A. examination, winning the first place and the gold medal in physics. In 1907, C.V. Raman passed his M.A. obtaining the highest distinctions.

During those times there were not many opportunities for scientists in India. Therefore, Raman joined the Indian Finance Department in 1907. After his office hours, he carried out his experimental research in the laboratory of the Indian Association for the Cultivation of Science at Calcutta. He carried out research in acoustics and optics.

In 1917, Raman was offered the position of Sir Taraknath Palit Professorship of Physics at Calcutta University. He stayed there for the next fifteen years. During his tenure there, he received world wide recognition for his work in optics and scattering of light. He was elected to the Royal Society of London in 1924 and the British made him a knight of the British Empire in 1929. In 1930, Sir C.V. Raman was awarded with Nobel

Prize in Physics for his work on scattering of light. The discovery was later christened as "Raman Effect".

In 1934, C.V. Raman became the director of the newly established Indian Institute of Sciences in Bangalore, where two years later he continued as a professor of physics. Other investigations carried out by Raman were: his experimental and theoretical studies on the diffraction of light by acoustic waves of ultrasonic and hypersonic frequencies (published 1934-1942), and those on the effects produced by X-rays on infrared vibrations in crystals exposed to ordinary light. In 1947, he was appointed as the first National Professor by the new government of Independent India. He retired from the Indian Institute in 1948 and a year later he established the Raman Research Institute in Bangalore, where he worked till his death.

Special Theory of Relativity

Miss. Gangavati Sutar

Miss. Varsharani Kadam

Mr. Vinod Bedagar

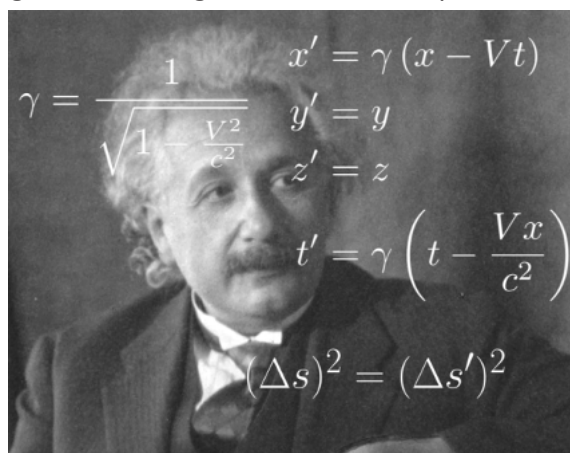
B.Sc.III

❖ Introduction

Modern readers turning to Einstein's famous 1905 paper on special relativity may not find what they expect. Its title, "On the electrodynamics of moving bodies," gives no inkling that it will develop an

account of space and time that will topple Newton's system. Even its first paragraph just calls to mind an elementary experimental result due to Faraday concerning the interaction of a magnet and conductor. Only then does Einstein

get down to the business of space and time and lay out a new theory in which rapidly moving rods shrink and clocks slow and the speed of light becomes an impassable barrier. This special theory of relativity has a central place in modern physics. As the first of the modern theories, it provides the foundation for particle physics and for Einstein's general theory of

relativity; and it is the last point of agreement between them. It has also received considerable attention outside physics. It is the first port of call for philosophers and other thinkers, seeking to understand what Einstein did and why it changed everything. It is often also their last port. The theory is arresting enough to demand serious reflection and, unlike quantum theory and general relativity, its essential content can be grasped fully by someone merely with a command of simple algebra. It contains Einstein's analysis of simultaneity, probably the most celebrated conceptual analysis of the century.

Special relativity is an explanation of how speed affects mass, time and space. The theory includes a way for the speed of light to define the relationship between energy and matter. Small amounts of mass (m) can be interchangeable with enormous amounts of energy (E), as defined by the classic equation $E = mc^2$.

Why did special relativity emerge when it did? The answer is already given in Einstein's 1905 paper. It is the fruit of 19th century electrodynamics. It is as much the theory that perfects 19th century

electrodynamics as it is the first theory of modern physics. 4 Until this electrodynamics emerged, special relativity could not arise; once it had emerged, special relativity could not be stopped. Its basic equations and notions were already emerging in the writings of H. A. Lorentz and Henri Poincare on electrodynamics. The reason is not hard to understand. The observational consequences of special relativity differ significantly from Newtonian theory only in the realm of speeds close to that of light. Newton's theory was adapted to the fall of apples and the slow orbits of planets. It knew nothing of the realm of high speeds. Nineteenth century electrodynamics was also a theory of light and the first to probe extremely fast motions. The unexpected differences between processes at high speeds and those at ordinary speeds were fully captured by the electrodynamics. But their simple form was obscured by elaborate electro dynamical ornamentations. Einstein's achievement was to strip them of these ornamentations and to see that the odd behavior of rapidly moving electro dynamical systems was not a peculiarity of electricity and magnetism, but imposed by the nature of space and time on all rapidly

moving systems.

❖ **Einstein's Postulates**

Einstein's special theory of relativity is based on two postulates, stated by Einstein in the opening section of his 1905 paper. The first is the principle of relativity. It just asserts that the laws of physics hold equally in every inertial frame of reference.⁵ That means that any process that can occur in one frame of reference according to these laws can also occur in any other. This gives the important outcome that no experiment in one inertial frame of reference can distinguish it intrinsically from any other. For that same experiment could have been carried out in any other inertial frame with the same outcome. The best such an experiment can reveal is motion with respect to some other frame; but it cannot license the assertion that one is absolutely at rest and the other is in true motion.

Einstein's second postulate, the light postulate, asserts that "light is always propagated in empty space with a definite velocity c which is independent of the state of motion of the emitting body." Einstein gave no justification for this postulate in the introduction to his paper. Its strongest justification came from Maxwell's electrodynamics. That theory had

identified light with waves propagating in an electromagnetic field and concluded that just one speed was possible for them in empty space, $c = 300,000$ km/sec, no matter what the motion of the emitter.

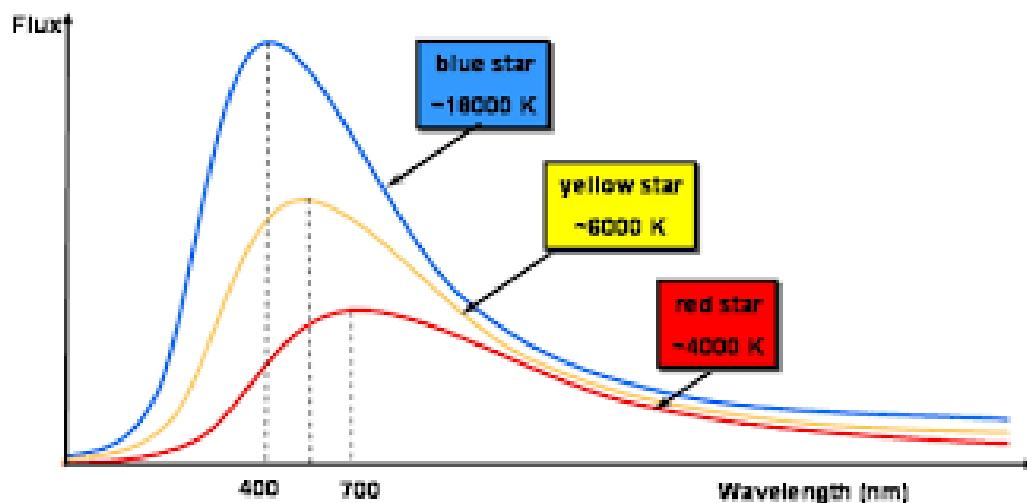
❖ **Time dilation**

Time dilation in space is also real, and it's because in Einstein's theory of general relativity, gravity can bend space time, and therefore time itself. The closer the clock is to the source of gravitation, the slower time passes; the farther away the clock is from gravity, the faster time will pass. This explains why astronauts on the ISS age more slowly, being 0.007 seconds behind for every six months. This is known as time dilation, and it has been frequently confirmed and validated by slight differences between atomic clocks in space and those on Earth, even though all were functioning flawlessly.

❖ **Length contraction**

Length contraction is the relativistic phenomenon where the length of a moving object is measured to be shorter than in its rest frame. It occurs only in the direction of motion, and its effect is significant only when the object is moving at speeds close to the speed of light.

Blackbody radiation

Miss. Shruti R.Patil
Miss. Sakshi R.Pujari
Mr. Sourabh J.Patil

B.Sc.III

Blackbody radiation refers to the spectrum of light emitted by any heated object; common examples include the heating element of a toaster and the filament of a light bulb. A black body or blackbody is an idealized physical body that absorbs all incident electromagnetic radiation, regardless of frequency or angle of incidence. The name "black body" is given because it absorbs all colors of light. A black body also emits black-body radiation.

A black body is an idealized object that absorbs all

electromagnetic radiation it comes in contact with. It then emits thermal radiation in a continuous spectrum according to its temperature. Stars behave approximately like blackbodies, and this concept explains why there are different colors of stars.

Black body temperature

The temperature that the surface of a body (such as a planet, like the Earth) would be if it were not warmed by its own atmosphere.

ENDANGERED ANIMALS IN INDIA

Bhosale Madhavi Vishwas

Shinde Sayali Ajitkumar

Divekar Rutujaambaji.

B.Sc. II

The world is filled with endangered species of animals, many of which can be found in India. While some of these species are critically endangered, some are near threatened and some are even extinct. There are some species that are left in such few numbers that your next generation may not be able to ever see them if nothing is done for their conservation. While we hope that more efforts are taken to conserve these species, here's a list of some endangered animals that you

can find in different parts of India.

1) The Bengal Tiger

The Bengal Tiger is the national animal of both, India and Bangladesh. The tiger's coat is yellow to light orange, with stripes ranging

from dark brown to black. The number of tigers has reduced dramatically in the past few years, due to poaching and human-tiger conflict. Can be spotted at: Tadoba National Park, Ranthambore National Park, Sundarbans National Park, Sariska Tiger Reserve, Jim Corbett National Park, Bandhavgarh National Park

2) Asiatic Lion

Asiatic Lion aka the Indian Lion or Persian Lion is a lion subspecies that is endangered. It differs from the African lion by less inflated auditory bullae, a larger tail tuft and a less developed mane. Can be spotted at: Gir Forest National Park, Gujarat

3) The Snow Leopard

The snow leopard is a large cat native to the mountain ranges in Central and South Asia. Snow leopards have long, thick fur, and their base color varies from smoky gray to yellowish tan, with whitish underparts. Can be spotted at: Hemis National Park, Ladakh, Nanda Devi National Park, Uttarakhand, Dibang Wildlife Sanctuary, Arunachal Pradesh, Kibber Wildlife Sanctuary, Lahaul Spiti, Himachal Pradesh, Pin Valley National Park, Lahaul Spiti, Himachal Pradesh, Great Himalayan National Park, Kullu, Himachal Pradesh.

4) The Blackbuck

The Blackbuck is an ungulate species of antelope and it is near threatened. The main threat to this species is poaching, predation, habitat destruction, overgrazing, inbreeding and sanctuary visitors. Can

be spotted at: Guindy National park, Tamil Nadu, Rollapadu, Andhra Pradesh, Chilka, Orissa

5) Red Panda

Red Panda is also known as a lesser panda or red cat-bear. It is an arboreal mammal native to the eastern Himalayas. Red Panda's population is on a decrease given to habitat loss and fragmentation, poaching, and inbreeding depression. Can be spotted at: Sikkim, Arunachal Pradesh, and West Bengal's Khangchendzonga and Namdapha National Park.

6) Rhino

The One-horned rhino is a large mammal, found in Assam. Excessive hunting has reduced the number of this species. These rhinos are killed to saw off their horns, which are sold at a very high value. Can be spotted at: Kaziranga National Park, Dudhwa Tiger Reserve, Pobitora Wildlife Sanctuary

7) Macaque

The Lion-tailed macaque is an Old World Monkey, endemic to the Western Ghats of South India. Its outstanding characteristic is the silver-white mane which surrounds the head from the cheeks down to the chin. Can be spotted at: Silent Valley National Park, Kerala, Papanasam part of the Kalakkad Mundanthurai Tiger Reserve, Tamil Nadu and Sirsi-Honnava rainforests of North-Western Ghats in Karnataka.

शिवराज २०२२

Where...

Where do we go
When we die,
Do we drop below
or do we rise ?
I believe our end
Comes without trust,
faithless earth sends
us back to dust
Memories just,
In hearts, in brains
of those that loved us,
that's what remains

Amrut Sutar
B.A. I

FRIENDSHIP

You magnify my happiness
When I am feeling glad
You help to heal my injured heart
Whenever I am sad.
You are such a pleasure in my life
I hope that you can see
How meaningful your friendship is,
You are a total joy to me

Vikram Lohar
B.A. III

Friends Forever...

Oh What joy it is
to have a friend like you
for giving me strength
the way you do.
For lifting me up
When I am feeling down
And Putting a smile on my face
When I am wearing a frown
Thanks for being there
and helping me grow
Your friendship means a lot
this I like you to know

Sahil Patil
B.A I

शिवराज २०२२

Life

Life is an opportunity, benefit from it
Life is beauty admire it
Life is a dream, realize it
Life is a challenge, meet it
Life is a duty, complete it
Life is a game, play it
Life is a promise, fulfill it
Life is a sorrow, over come it
Life is a song, sing it
Life is a struggle, accept it
Life is a tragedy, confront it
Life is an adventure, dare it
Life is a luck, make it
Life is too precious, do not destroy it
Life is life, fight for it

Aishwarya Taral
B. A. - II

Teacher Day

My teacher is the best
She never ever rest
She works hard day and night
To make me very bright
She teaches new things every day
And there is always time to play
She is like mother to me
that is way I am not afraid to be me
one day when I will grow up
I would like to thank her
for never give up.

Utkarsha Belavekar
12th

Easy

Easy is to judge the mistake of others,
Difficult is to recognize our own mistakes
Easy is to hurt someone who loves you,
Difficult is to heal the wound
Easy is to set rules,
Difficult is to follow them
Easy is to dream every night
Difficult is to fight for dream
Easy is to say we love
Difficult is show it every day
Easy is to make mistakes,
Difficult is to learn form them

Kiran Sawant
B.A. I

शिवराज २०२२

You Can

If you think you are beaten, you are...
If you think you dare not, you do not...
If you like to win... but think you can't...
It's almost a cinch, you won't !!

If You think you will lose, You're lost...
For out in the world you will find...
Success begins with a fellow's will...
It's all in a state of mind.

If you think you're out classed, you are...
You have got to think high to rise...
You've got to be sure of yourself before...
You can ever win the prize.

Life's battles don't always go...
To the stronger or faster man...
But sooner or later the one who wins...
IS THE ONE WHO THINGS HE CAN !!

Sanjivani Vichare
B.A. III

Up to Me

I can not be the only one
Who doesn't have a clue
About where I am heading
Nor What I'm meant to do

But time will not wait for me
And as the days go passing by
One thing I know that I control
It's up to me to try

Vinod Chougule
B. A. - II

Good Things

I once heard an old man say,
Shaping vases out of clay
Into subtle forms sublime,
"Listen, son, good things take time"
All my life I have thought of this
When a task was lacking bliss,
When the work seemed awfully tough,
And I thought I'd had enough
So I'd give a little more
To what sometimes seemed a chore,
And, you know, without a doubt,
Good things always came about

Rasika Gokakkar
B. A. - I

Life is too short

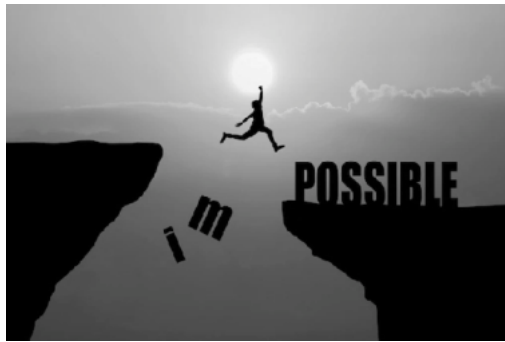
Life is too short to wake up
in the morning with regrets,
So, love the people
who you right and forget
about the ones who don't and believe
that every thing happens for a reason...
If you get a chance... take it
If it changes your life... let it
Nobody said that it would be easy...
They just promised
it would be worth it

Sanika D. Patil
B. A. - I

Try Try Again

It is lesson you should heed,
If at first you don't succeed
Try, try again
Then your courage should appear,
For if you will persevere,
you will conquer, never fear
Try, try again
Once or twice, though you should fail,
If you would at last prevail,
Try, try again
If we strive, It's no disgrace
Though we do not win the race,
What should you do in the case
Try, try again
And that other folks can do,
Why, with patience, should not you ?
Only keep this rule in view
Try, try again

Sonali Dangi
B.A. III

शिवराज २०२२

Nature

Very beautiful, just like a dream,
Gives us awesome things, as sweet as cream
Nature gives us many things,
Provides butterfly with its wings
It has several kinds of creatures,
Many have some extraordinary features
I love listening to the sounds of nature,
I totally forget about being mature
Nature is a beautiful gift,
Which we always want to lift
I love the nature and it's beauty,
To save it is really our duty

Khushi Singh
B. A. - I

Nature is Everywhere

Nature is everywhere you go
Everything that lives
and grows is nature
Animal big and small
Nature is plants that grow so tall
Nature is beautiful in every way.
Wonderful, exciting
And needs our care
So listen, and do part to
Keep nature
beautiful forever

Sairaj Savekar
12th Div.B

शिवराज २०२२

I am Not For Everyone

I am not for everyone
I know my truth, I know who I am,
I know what I do and do not bring
to the table I'm not easy to deal with
but I do bring tons of value
I bring love and strength,
but I am not perfect, and if
I don't fit in with a person or group
that is okay with me.

Piyush Tanaji Khot
12 th Science

Rain drop
Felt today as new
My heart melted
as wind blew,
Embraced myself today,
And am up against
all dismay,
Yes, happiness
Caught me again,
As sadness went
down with drop
of rain,
Felt again as am
weird and insane,
As today am out
of my flasback's bane

Anjali V. Hulgannavar

Exam Cricket

Exam is a cricket
student is a batsman
paper setter is a bowler
Questions are balls
Mark are runs
Hard question is fast bowling
Goof answer is good batting
Examiner is an umpire
Distinction is acentury
Blank mark sheet is a clean bowltd
Mark sheet is a scoreboard
Caught during copying is arun out

Omkar B. Bhujang
12 th Science

The Highway Man

By Alfred Noyes

The wind was a torrent of darkness
among the gusty trees,
The moon was a ghostly galleon tossed
upon cloudy seas,
The road was a ribbon of moonlight
over the purple moor,
And the highwayman
came riding-Riding-riding
The highwayman came riding
up to the old inn - door
He'd a french cocked hat on his
forehead, a bunch of lace at his chin,
A coat of the claret velvet,
and breeches brown doe-skin,
They fit him with never a wrinkle
His boots were up to the thigh;

And he rode with a jewelled twinkle,
His pistol butts a-twinkle,
His rapier hilt a-twinkle,
under the jewelled sky.
Clashed into the dark inn-yard,
And he tapped with his whip on the
shutters, but all was locked and barred,
He whistled a tune to the window, and
who should be waiting there
But the landlord's black -eyed daughter,
Bess, the landlord's daughter,
plaiting a dark red love-knot
In to her long black hair

Sarthak Rahigare
12 th Science

प्राध्यापक कार्य वृत्तांत २०२१ - २२

- ◆ प्रा. डॉ. बी. डी. अजळकर
- ◆ प्रा. ए. के. मोरमारे
- ◆ प्रा. डॉ. एस. डी. सावंत
- ◆ प्रा. डॉ. हारदारे
- ◆ प्रा. डॉ. एस. बी. माने
- ◆ प्रा. डॉ. श्रध्दा पाटील

प्रशासकीय कर्मचारी २०२१ - २२

- ◆ श्री. एस. आर शहापूरकर

विविध विद्या शाखा कार्यवृत्तांत २०२१ - २२

◆ मराठी	◆ ग्रंथालय
◆ इंग्रजी	◆ हिंदी
◆ अर्थशास्त्र	◆ समाजशास्त्र
◆ राज्यशास्त्र	◆ वाणिज्य
◆ रसायनशास्त्र	◆ भौतिकशास्त्र
◆ प्राणीशास्त्र	◆ वनस्पतीशास्त्र
◆ बी.सी.ए.	◆ पद्व्युत्तर विभाग
◆ वरिष्ठ क्रीडा विभाग	◆ एम.एस.एस. विभाग
◆ संभाजीराव माने ज्यु. महाविद्यालय क्रीडा विभाग	

Dr. B.D. Akalkar

(Department of Chemistry)

1. Preparation and Characterization of New Heterogeneous Catalyst Polymer-supported Reagent and its Application in Green Synthesis of 2-substitued Benzimidazoles.
Joshi-Kulkarni K.S., J.S.Jadhav, R.M. Kurane and B.D.Ajalkar
Indian Journal of Heterocyclic Chemistry, 30(2020) 459-464.
2. Microwave - Assisted Multi-Component Synthesis of β - Amino Ketones via Mannich Reaction Approach using Heterogeneous SNPs Catalyst.
Joshi-Kulkarni K.S., J.S.Jadhav and B.D.Ajalkar
Rasayan Journal of Chemistry, 13 (2020) 1842-1852.
3. Hydrothermal Assisted Synthesis of Micro-Bricks Shaped W_3O_8 For Electrochemical Oxidation of Paracetamol : A microstructured Paracetamol Sensor.
B.D. Ajalkar, K.K. Tawade, P. Kamble, M. N. Padavi, K. K. Sharma, S. N. Tayade and B. B. Kambale.
Russian Journal of Electrochemistry, 56(2020) 766-774.
4. Ionic Liquid assisted Synthesis of Chromium oxide $h-MoO_3$ Microrods and Their application For Electrochemical Sensing of Imidacloprid Pesticide In Vegetables.
B. D. Ajalkar, A. K. Tawade, S. S. Mali, C. K. Hong, C. D. Bathula, A. N. Kadam, K. K. Sharma, S. N. Tayade and B. B. Kamble.
Journal of Molecular Liquids, 324 (2021) 115121.
5. Determination of 4-nitrophenol Using MoO_3 Loaded carbon Electrode via Electrochemical Sensing approach.
B. D. Ajalkar, K. M. Gardkar, K. K. Sharma, S. N. Tayade, Pravin Kamble and B. B. Kamble.. "Journal of Electrochem", 56 (2021) 766-774.

6. Microwave Assisted Envirocat EPZ-10 Catalyed Multi-componet Synthesis of I-Amidoalky-2-naphthols.

Joshi-Kulkarni K.S., Tarula Chowla and B. D. Ajalkar. Asian "Journal of Organic and Medicinal Chemistry". 6 (2021) 200-210.

Research Guidance :

- Shri. Pravin Rajaram Dongare, "A Photo physical Study of Organic Compounds for Chemosensor Application" Declared on 01/01/2021.
- Miss. Kanchan Shrihari Joshi-Kulkarni, "Organic Synthesis Using Heterogeneous Catalysts" Declared on 16/06/2021.
- Miss. Bhagyshri Bajirao Kamble, Studies on Synthesis, Characterization and Application of Chemically Deposited VI-B Group transition Metal oxide Metal oxide Thin Films." Declared on 19/06/2021.

प्रा. अशोक मोरमारे

Sr. No.	Date	Title of Seminar / Conference/ Workshop	Organizing Institute	International National/ State/Local
1.	05 July 2020	Thoughts of Yashwantrao Chavhan : Relevance to Present	यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, सातारा	National
2.	06 July 2020	Contemporary Literacy Trends in Indian literature	यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, सातारा अंबेजोगाई	National
3.	13 July 2020	मराठी दलित कवितेचा इतिहास	मिर्लिंद कला महाविद्यालय औरंगाबाद	State Level
4.	27 July 2020	कोरोनाचा साहित्य विश्वावर परिणाम	विश्वासराव नाईक महाविद्यालय, शिराळा	National
५.	२० गींश्रू २०२०	विनोद : सिध्दांत आणि उपयोजन	शिवराज कॉलेज, गडहिंग्लज	International

६.	२६ ऑस २०२०	भाषा आणि साहित्य संशोधन : पुनर्विचार व नव्या दिशा	छत्रपती शिवाजी कॉलेज, सातारा	International
७.	९ March 2020	Technology and language	यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी	National
Workshop -				
१.	९, १० June 2020	Online Teaching Tools	शिवराज कॉलेज, गडहिंग्लज	National
२.	१४ June 2020	I Will an Administrative Officer MPSC, UPSC	सौ. सुवर्णलता गांधी महाविद्यालय वैराग, सोलापूर	National
३.	२० June 2020	Covid-19, quarantine and the Aftermath : a Physiological Approach	के. आर. एम. महाविद्यालय, नांदेड	International
४.	२० June 2020	Rashtrapita mahatma Gandhi & Anna Bhau Sathe : Different Aspect of personality	वारणा महाविद्यालय, ऐतवडे	National
५.	२, ३ June 2020	Google Apps for Education & Moodle	राजाराम कॉलेज, कोल्हापूर	National
५.	१६, १७ July 2021	संहिता लेखन : भाषिक कौशल्य कार्यशाळा	कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, लांजा	State

संशोधन पेपर प्रसिद्ध -

१) 'कोळी मल्हार जमातीच्या लग्नातील चौकाचा विधी एक संस्कारशील विधी.'

आयुष इंटरनॅशनल इंटर डिसिप्लिनरी रिसर्च जर्नल (ISSN) 2349638x. Impact Factor - 7.149

२) 'आदिवासी लोकनृत्ये : आदिवासी लोकसंस्कृतीचा जिवंत आविष्कार' अक्षरवडमय (UGC Care listed journal - ISSN 2229-4929)

डॉ. एस. डी. सावंत

- १) दि. १६/४/२०२१ रोजी राजा शिवछत्रपती महाविद्यालय महागांव येथे 'कोविड-१९ चा समाज जीवनावरील परिणाम' या राष्ट्रीय चर्चासत्रात सत्राध्यक्ष म्हणून ऑनलाईन व्याख्यान.
- २) २०/२/२०२१ रोजी शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर अंतर्गत पीएच. डी. मार्गदर्शक म्हणून मान्यता.

- ३) जुलै २०२० रोजी 'एज्युकेशन अँड इंटरकास्ट मॅरेज' या विषयावर प्रिंटींग एरीया या जर्नलमध्ये शोध निबंध प्रकाशित
- ४) १६/२/२०२० रोजी प्रॉमीसिंग सोशालॉजीस्ट अ फोरम फॉर स्ट्रेंगथरिंग महाराष्ट्रा सोशालॉजी या शीर्षकांतर्गत 'इंटरकास्ट मॅरेज' या विषयावर ऑनलाईन व्याख्यान
- ५) दि. २०/०३/२०२२ रोजी टी. के. कोलेकर आर्टस् अँड कॉमर्स कॉलेज, नेसरी येथे रिसर्च प्रोजेक्ट' या विषयावर प्रमुख वक्ता म्हणून मार्गदर्शन
- ६) दि. २१/०३/२०२२ रोजी श्रीपतराव चौगुले आर्टस् आणि सायन्स महाविद्यालय, मलवाडी - कोथली येथे 'कोविड-१९ चे समाजजीवनावर झालेले परिणाम' या विषयावर शोध निबंधाचे वाचन
- ७) २३ फेब्रुवारी २०२२ रोजी गाडगे बाबा जयंती निमित्त 'आंतरजातीय विवाह : समस्या व उकल' या पुस्तकाचे (लेखन) प्रकाशन
- ८) ७ मे २०२२ रोजी प्राध्यापकपदी निवड.

डॉ. अण्णासाहेब हरदारे

(सहाय्यक प्राध्यापक राज्यशास्त्र विभाग)

१. शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर राष्ट्रीय सेवा योजना अंतर्गत उत्कृष्ट कार्य केल्याबद्दल वर्ष २०१९-२०२० चा उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी कोल्हापूर जिल्हा स्तरीय प्रथम क्रमांक पुरस्कार प्राप्त.
२. सन २०२१-२०२० Publication :
 - १) बहुलसंस्कृतीवाद आणि भारतीय राष्ट्रवाद - 'International Journal of Advance and Applied Research' - ISSN 2347-7075 - Volume - 9 - Issue - 3 Jan, Feb - 2022.
 - २) राजर्षी छत्रपती शाहू महाराजांचे कृषी, शिक्षण आणि उद्योगामधील योगदान - 'Navjol International Interdisciplinary Research Journal' - ISSN - 2277 - 8063 - vol XI Issue - I

सन २०२०-२१ Publication :

Sr.No.	Tital of the Paper	Journal Details
1	संविधानिक नैतिकतेलाच आव्हान''	Indo western Research Journal UGC Approved ISSN : 2454-3292 Issue - XI, Vol - 1 impact-6.10 Feb. 2020 page-99-102
2	“समकालीन आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील	Navjot International

- नवीन प्रवाह : बहुराष्ट्रीय निगमचा प्रवाह” Interdisciplinary Reaseach Journal
ISSN 2277-8063 Page - 593-594
Jan - 2020
- 3 “भारतीय प्रजासत्ताकासमोरील आब्हाने” Power of Knowledge' peer reviewed Journal - ISSN-2320-4494 impact factor - 2.7286 Jouranal-2021 page - 201-204
- 4 “भारतीय राज्यघटनेतील न्यायालयीन सक्रियतेचे योगदान” Sarswati - The Research Journal ISSN 2229-5224 sepcial ISSUE - 01, 2020-21
- 5 “भारतीय प्रजासत्ताकासमोरील आब्हाने” Aayushi - International interdisciplinary Research Journal peer reviewed ISSN 2349-638x impact - 7.149 page - 496-499 April-2021
- 6 “लोकशाही विषयी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे विचार” Aayushi - International interdisciplinary Research Journal peer reviewed ISSN 2349-638x impact - 7.149 page - 496-499 April-2021

डॉ. एस. बी. माने

- १) रामानुजन कॉलेज दिल्ली विद्यापीठ द्वारा निम्न कोर्सेस
One Week FDP Course - २३ जून ते २९ जून २०२०
Two Week FDP Course - २ जुलै ते १७ जुलै २०२०
One Week FDP Course - १३ जुलै ते १९ जुलै २०२०
- २) राजर्षी शाहू महाविद्यालय रुकडी द्वारा रिसर्च जनरल मध्ये 'भारतीय साहित्य में पर्यावरण' हा आलेख प्रकाशित (२१ जुलै २०२१)
- ३) राजर्षी शाहू महाविद्यालय रुकडी येथे राष्ट्रीय संगोष्ठी मध्ये आलेख सादर केला. (२१ जुलै २०२१)
- ४) राजर्षी शाहू महाविद्यालय रुकडी येथील राष्ट्रीय संगोष्ठी मध्ये 'भारतीय साहित्य और तंत्रज्ञान' हा आलेख सादर केला. (९ मार्च २०२१)

५) सन २०२०-२१ या वर्षातील विविध कॉलेज मधील झालेले ऑनलाईन वेबीनार एकूण बारा वेबीनार मध्ये सहभाग घेतला.

प्रा. डॉ. श्रद्धा शैलश पाटील

१) व्याख्यान -

- १) विषय - 'माहिती तंत्रज्ञान व मुलांचे आरोग्य' किटवडे, धनगरवाडा शाळा, ता. आजरा. २९ मार्च २०२०
- २) विषय - 'शिवचरित्र आणि आजचा युवक' समविचारी शिक्षक मंच व आजी माजी सैनिकसंघटना करंबळी १/१२/२०२१
- ३) विषय - 'बालशिवाजी' शिवराज इंग्लिश मीडियम स्कूल, गडहिंगलज २८/१२/२०२१
- ४) विषय - 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचारांची प्रस्तुतता' समाजशास्त्र विभाग, शिवराज महाविद्यालय, गडहिंगलज.

२) संशोधनपर लेख -

- १) १९८० नंतरच्या स्त्रीलिखित कथेतील स्त्रीप्रतिमा, एप्रिल २०२०, मुराळी मासिक ISBN
- २) 'कविता सादरीकरण', भाषिक कौशल्य आणि व्यक्तिमत्त्व विकास, (संपा.) डॉ. नीला जोशी, दर्या प्रकाशन पुणे. फेब्रुवारी २०२० ISBN
- २) 'भारतीय स्त्रीवाद', मुराळी मार्च २०२०

३) ललित लेख -

- १) 'महिला सशक्तीकरण' मे २०२१, मुराळी.
- २) 'नथीचा नखरा' - चॅलेंज एक्सेप्टेड 'आम्ही शिवराजीयन दिवाळी अंक ४ पोव्हेंबर २०२१.
- ३) 'शुभमंगल ऑफलाईन' शिवराजीयन, दिवाळी अंक २०२०.
- ४) 'आई उवाच' विश्व मराठी साहित्य मंडळ, मुंबई विशेष उल्लेखनीय कविता म्हणून निवड.
- ५) आकाशवाणीवरून अभिवाचन व संहिता लेखन - 'स्त्रियांच्या आत्मकथनाची ओळख' अंतर्गत इंदूमती जोधळे यांच्या 'बिनपटाची चौकट' आत्मचरित्रावर संहितालेखन, अभिवाचन, आकाशवाणी केंद्र, कोल्हापूर .

प्रशासकीय विभाग
श्री. एस. आर. शहापूरकर

* २०२१ चा आविष्कार फाँडेशनच्यावतीने दिला जाणारा 'बेस्ट आयडीएल रजिस्टार' पुरस्कार प्राप्त राज्य, राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील कार्यशाळा, रिफ्रेशर कोर्स, ऑनलाईन वेबिनारमधील सहभाग

अ.क्र.	कार्यक्रमाचे नांव	दिनांक	ठिकाण
१	Roll of Non-Teaching Staff Member in NAAC Accreditation	२७,२९ ०४/२०२०	R. J. College of Arts, Sci & Com. Ghatkopar
२.	Webinar for Administrative Staff	७/३/२०२०	A. C. S. College, Lanja
३.	Online Covid-19 Awareness QUIZ	९/५/२०२०	Shivaji English Medium, Saswad
४.	दैनंदिन कार्यालयीन कामकाज व ताणतणाव निवारण	१४/५/२०२०	सेंट जोसेफ महाविद्यालय, सत्पाळा, विरार
५.	You and Your Mental Health Management	१८,२०/५/२०२०	श्री पंचम खेमराज महाविद्यालय, सावंतवाडी
६.	शेतीपूरक व्यवसाय आणि शाश्वत रोजगाराच्या संधी	२३,२४ /५/२०२०	श्री पंचम खेमराज महाविद्यालय, सावंतवाडी
७.	Health Hygiene and Higher Edu. Education	३०/५/२०२०	संत राबुल महाराज, महाविद्यालय, कुडाळ
८.	Roll of No-Teaching Staff Member in NACC Accreditation	२९/५/२०२०	श्री शाहू मंदीर महाविद्यालय, पुणे
९.	विद्यार्थ्यांसाठी भारत सरकारच्या मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती	६/६/२०२०	सेंट जोसेफ महाविद्यालय, सत्पाळा, विरार
१०.	Emotional Management	१३/३/२०२०	राजाराम कॉलेज, कोल्हापूर
११.	E Learning	२५, २७ /६/२०२०	संजय घोडावत पॉलिटेक्नीक, अतिग्रे
१२.	Post Covid-19 College Administration	७/७/२०२०	देवचंद कॉलेज, अर्जुननगर
१३.	Roll of No-Teaching Staff	५/८/२०२०	यशवंतराव चव्हाण स्कूल

in NACC Accreditation Process ऑफ सोशल वर्क, सातारा

१४.	महाविद्यालयीन कामकाज व शिक्षकेतर कर्मचारी	२०/८/२०२०	क्रांतीअग्रणी जी.डी.बापू लाड कॉलेज, कुंडल
१५.	विनोद सिध्दांत आणि उपयोजन कार्यशाळा	२०/८/२०२०	शिवराज कॉलेज, गड.
१६.	Responsibility and Contribution of Asministrative Saff in the Process of NAAC	८/८/२०२०	श्रीपतराव चौगुले आर्टस् अॅन्ड सायन्स कॉलेज, मलवाडी
१७.	Effective Laboratory Management Skills	९/११/२०२०	ए.एस.सी. कॉलेज, चिकलदारा
१९.	विश्व मराठी संम्मेलन २०२१	२८,२९,३०,३१/ ०१/२०२१	Online
२०	ग्रंथ संपदा व वाचन अभिरुची चाचणी	Online	नाईट कॉलेज, इचलकरंजी

विविध विभाग शाखा कार्यवृत्तांत

मराठी विभाग

१. आदिवासी साहित्य : 'संस्कृती आणि समाज' या विषयावर दि. ३०/११/२०२१ रोजी एक दिवसीय राष्ट्रीय वेबिनार संपन्न. प्रमुख पाहुणे वाहरु सोनावने, वक्ते, डॉ. दीपक वळवी, डॉ. अमर कांबळे, अध्यक्ष प्रा. किसन कुराडे
२. 'लेखकाशी मुक्त संवाद' या अंतर्गत डॉ. श्रीपाल सबनीस यांच्याशी दि. २०/१२/२०२१ रोजी मुक्त संवादाचा कार्यक्रम संपन्न झाला.
३. अल्पसंख्यांक हक्क दिवसानिमित्त 'अल्पसंख्यांक आणि आपण' या विषयावर दि. १८/१२/२०२१ रोजी डॉ. एस. बी. बिडकर यंचे व्याख्यान संपन्न.
४. मराठी भाषा पंधरवडा दिनानिमित्त 'मराठी भाषेचा समाजमाध्यमामध्ये वापर करा' या डिजिटल फलकाचे दि. २२/१/२०२२ रोजी प्राचार्यांच्या हस्ते उद्घाटन.
५. मराठी राजभाषा दिनानिमित्त दि. २७/२/२०२२ रोजी वि. वा. शिरवाडकर यांच्या प्रतिमेचे पूजन व भिक्तीपत्रक उद्घाटन मा. प्राचार्यांच्या हस्ते संपन्न झाले.

डॉ. मनमोहन राजे

विभाग प्रमुख

हिंदी विभाग

शैक्षणिक वर्ष का हिंदी विभाग का वार्षिक अहवाल निम्नलिखित रूप में प्रस्तुत है ।

१. 'विश्वभाषा दिन' १० जनवरी २०२१ के अवसर पर प्रा. संजिवनी पाटील (ओमकार कॉलेज) का 'विश्वभाषा हिंदी दिन' इस विषयपर व्याख्यान ।
२. संत सेवालाल महाराज जयंती निमित्त १५ फरवरी २०२१ को प्रतिमापूजन और प्रा. डी. यू. जाधव का 'संत सेवालाल महाराज' विषयपर व्याख्यान संपन्न हुआ।
३. 'शिवराज विद्या संकुल का वर्धापन दिन' और 'राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज जयंती' निमित्त २६ जून २०२१ को ऑनलाईन बेवीनार संपन्न हुआ । प्रमुख वक्ते मा. डॉ. व्ही. एम. शिंदे उपकुलसचिव, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर, मा. डॉ. गुरुपाद उर्फ सुक्रांत हिरेमठ माजी हिंदी विभाग प्रमुख, विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर, कार्यक्रम के अध्यक्ष और शिवराज विद्या संकुल के अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे आदि मान्यवर सहभागी थे।

शिवराज २०२२

४. विश्व हिंदी भाषा दिन १० जनवरी २०२२ पर शिवाचन भितीपत्रक मा. प्राचार्य डॉ. एस. एस. कदम इनके हस्ते प्रकाशित हुआ ।

प्रा. एन. बी. एकिले
विभाग प्रमुख

राज्यशास्त्र विभाग

२०२०-२०२१ या शैक्षणिक वर्षात राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने विविध कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

१. १७/७/२०२० रोजी 'राज्यशास्त्र विषयाचे महत्त्व' या विषयावर डॉ. एन. आर. कोल्हापुरे आणि डॉ. ए. जी. हरदारे यांनी मार्गदर्शन केले.
२. २/१०/२०२० रोजी 'महात्मा गांधी जयंती निमित्त' डॉ. एस. डी. पाटील यांचे 'गांधी समजून घेताना' या विषयावर व्याख्यान संपन्न झाले.
३. ३१/१०/२०२० रोजी 'सरदार वल्लभाई पटेल जयंती' निमित्त एन. आर. कोल्हापुरे यांचे व्याख्यान झाले.
४. दिनांक २६/११/२०२० रोजी भारतीय संविधानाच्या उद्देशपत्रिकेचे सामुदायिक वाचन व 'संविधान' विषयी डॉ. एन. आर. कोल्हापुरे यांचे व्याख्यान झाले.
५. २५/१/२०२१ रोजी राष्ट्रीय मतदार दिनानिमित्त भितीपत्रक व नवीन मतदार नोंदणीचे फॉर्म वाटप आणि तहसिलदार मा. श्री. दिनेश पारगे यांचे मतदार दिनानिमित्त व्याख्यान.
६. ६/१०/२०२१ रोजी गांधी सप्ताह निमित्त 'गांधीवादी अभियांत्रिकी' या विषयावर डॉ. एस. डी. पाटील यांचे व्याख्यान घेण्यात आले.

प्रा. डॉ. एन. आर. कोल्हापुरे
विभाग प्रमुख

अर्थशास्त्र विभाग

अर्थशास्त्र विभागामार्फत शैक्षणिक वर्ष २०२१-२०२२ या कालावधीत पुढील कार्यक्रम घेण्यात आले.

१. व्याख्यान वक्ते - प्रा. डॉ. आर तनंगे
विषय - 'तरुणातील गुंतवणूक साक्षरता'

२) व्याख्यान वक्ते - प्रा. डॉ. एस. एस. सावंत

विषय - 'गुंतवणूक साक्षरता - आणि समाज'

३) भिती पत्रक प्रकाशन - ०२

विषय - 'भारतीय आर्थिक विचारवंत'

४) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती साजरी केली.

५) यशवंतराव चव्हाण जयंती साजरी केली.

दिनांक १५/७/२०२१ ते २०/७/२०२१ या कालावधीत राज्यस्तरीय अर्थमथन ऑनलाईन व्याख्यानमाला आयोजित करण्यात आली. त्यात पुढील व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

१. 'राजर्षी छ. शाहू राजाचे शेती व जलसिंचन विषयक विचार' वक्ते प्रा. डॉ. प्रभाकर तानाजी माने

२) 'लोकसंख्या स्फोट - एक जागतिक समस्या' वक्ते प्रा. डॉ. पोटभरे एस. एस.

३) 'कोरोना काळातील आंतरराष्ट्रीय व्यापार' वक्ते प्रा. डॉ. जाधव ए. डी

४) 'महाराष्ट्राची विद्यमान आर्थिक स्थिती' वक्ते प्रा. डॉ. पट्टेबहादूर जी. एस.

५) 'भारतातील वाढती आर्थिक व सामाजिक विषमतेची समस्या' वक्ते प्रा. डॉ. चव्हाण एस. के., 'भारतीय शेतीची सद्यस्थिती' वक्ते - प्रा. डॉ. सिताफुले एल. एस.

- भितीपत्रक प्रकाशन - ०२
- यशवंतराव चव्हाण जयंती साजरी
- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती साजरी

डॉ. जी. जी. गायकवाड

विभाग प्रमुख

समाजशास्त्र विभाग

समाजशास्त्र विभागामार्फत शैक्षणिक वर्ष २०२१-२०२२ या कालावधीत पुढील कार्यक्रम घेण्यात आले.

१. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा महापरिनिर्वाण दिन दिनांक ०६/१२/२०२१.

वक्ते - डॉ. श्रद्धा पाटील

२) शिवजयंती - १९/०२/ २०२१. वक्ते - कु. वैष्णवी पाडले.

३) संत गाडगेबाबा जयंती २३/०२/२०२२. वक्ते - डॉ. अनिलराव कुराडे

शिवराज २०२२

- ४) म. फुले जयंती ११/०४/२०२२. वक्ते - प्रा. तानाजी चौगुले
- ५) 'आजादी का अमृत महोत्सव' उपक्रमांतर्गत 'लो. टिळकांचे स्वातंत्र्य चळवळीतील योगदान' (दि. २६/०३/२०२२) आणि 'डॉ. बाबासाहेब आंबडकरांचे स्वातंत्र्य चळवळीतील योगदान' (दि. २८/०३/२०२२) या विषयांवर व्याख्यानांचे आयोजन.
दि. २६/०३/२०२२ प्रा. दिलीप काळे, राजा शिवछत्रपती महा., महागांव
दि. २८/०३/२०२२ प्रा. डी. जी. कापुरे
- ६) 'कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे एक समाजशास्त्रज्ञ' या विषयावर भिक्तीपत्रकाचे प्रकाशन
दि. ३ जानेवारी २०२२ उद्घाटक - डॉ. रणधीर शिंदे, विभागप्रमुख, मराठी विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डॉ. आर. पी. हेंडगे

प्रा.डॉ. एस. डी. सावंत

डॉ. अनिल कुराडे

विभाग प्रमुख

वाणिज्य विभाग

कार्यक्रम अहवाल

अ.क्र.	कार्यक्रमाचे नांव	प्रमुख वक्ते	दिनांक
1	Debate Competition	Mrs. N. M. Bhojgar	15/03/2021
2	Seminars	Mrs. N. M. Bhojgar	16/03/2021
3	Role of Ayurveda in covid-19	Dr. Tejaswini Kotmire	10/03/2021
4.	Career Opportunities	Prof. Krushnant Chougule	05/08/2021
5.	Basic in Accating (online)	Dr. S. D. Bhoite	02/08/2021
6.	Capital Market Awareness Program Series	Mr. K. Thangraj Pankaj Mathkar Rahul Dhavan	01/06/2021 05/06/2021 08/06/2021
7.	Axis - investor Awareness Program	Srikant Latiarisagi Mr. Pankaj Mathkar	12/06/2021 13/06/2021
8.	One day National Webinar on Research Ethics & Research Opportimities	Dr. S. S. Mahajan	14/08/2021
9.	Career after higher Education (online)	Dr. Krushnath Chougule	05/08/2021
10.	Certificate Program in Banking, Finance & Insurance in association with Bajaj Finance	BajaB Finance	2 Feb. to 14 march 2021
11.	वाणिज्य मंडळ उद्घाटन	डॉ. काशिनाथ तनंगे	04/10/2021

शिवराज २०२२

12.	भित्तीपत्रकाचे उद्घाटन डॉ. संदीप परीट	28/10/2021	
13.	One Day Workshop on क्षमता विकास व नेतृत्व विकास	डॉ. एस. बी. भांबर डॉ. ए. एम. गुरव	02/03/2021
14.	आरोग्य व्यवस्थापन कोविड-१९	प्रा. एम. एस. घाळी	11/10/2021
15.	Career Guidance	Mr. Mohit Sharma	16/10/2021

प्रा. डी. पी. खेडकर
विभाग प्रमुख

DEPARTMENT OF PHYSICS

Sr. No.	Name of Activities	Date	Details
1.	Guest lectures	28/02/2022	Dr. M. P. Patil.Ex.HOD department of physics Shivraj College, Gadhinglaj.
		09/04/2022	Lecture on "Introduction- Solid state Physics". by Dr. R. A. Ghorpade Head, Department of Physics Y. C. College, Halkarni.
		09/06/2022	Lecture on career opportunities in physics by Dr. S. N. Kulkarni Department of Physics Doodhasakhar College, Bidari
		09/06/2022	Lecture on career opportunities in physics by Dr. R. A. Ghorpade Head, Department of Physics Y. C. College, Halkarni.
2.	Study tour	09/05/2022	Department of Physics, Shivaji University Kolhapur
3.	Poster presentation	28/02/2022	Poster on "Integrated Approach in Science and Technology for a Sustainable Future" By B.Sc. II & III students
4.	Aazadi ka Aamrut Mahostav	24/03/2022	Lecture on Ishwar Chandra Vidyasagar - Contribution to Indian independence moment By Mr. G. S. Patil

शिवराज २०२२

12.	भित्तीपत्रकाचे उद्घाटन डॉ. संदीप परीट	28/10/2021	
13.	One Day Workshop on क्षमता विकास व नेतृत्व विकास	डॉ. एस. बी. भांबर डॉ. ए. एम. गुरव	02/03/2021
14.	आरोग्य व्यवस्थापन कोविड-१९	प्रा. एम. एस. घाळी	11/10/2021
15.	Career Guidance	Mr. Mohit Sharma	16/10/2021

प्रा. डी. पी. खेडकर
विभाग प्रमुख

DEPARTMENT OF PHYSICS

Sr. No.	Name of Activities	Date	Details
1.	Guest lectures	28/02/2022	Dr. M. P. Patil.Ex.HOD department of physics Shivraj College, Gadhinglaj.
		09/04/2022	Lecture on "Introduction- Solid state Physics". by Dr. R. A. Ghorpade Head, Department of Physics Y. C. College, Halkarni.
		09/06/2022	Lecture on career opportunities in physics by Dr. S. N. Kulkarni Department of Physics Doodhasakhar College, Bidari
		09/06/2022	Lecture on career opportunities in physics by Dr. R. A. Ghorpade Head, Department of Physics Y. C. College, Halkarni.
2.	Study tour	09/05/2022	Department of Physics, Shivaji University Kolhapur
3.	Poster presentation	28/02/2022	Poster on "Integrated Approach in Science and Technology for a Sustainable Future" By B.Sc. II & III students
4.	Aazadi ka Aamrut Mahostav	24/03/2022	Lecture on Ishwar Chandra Vidyasagar - Contribution to Indian independence moment By Mr. G. S. Patil

शिवराज २०२२

		24/03/2022	Lecture on M. N. Saha - Contribution to Indian independence moment By Mr. R.R. Kumbhar
		31/03/2022	Quiz Competition -- Voter Awareness
5.	Days Celebrated	01/07/2021	Birth anniversary of Vasant Rao Naik
		28/02/2022	National science day
6.	Best practice	21/12/2021 to 28/12/2021	One Week Orientation Programme in instrumental practical Physics for B.Sc.-I Students

DEPARTMENT OF CHEMISTRY

Sr. No.	Name of Activities	Date	Details
			Lecture on 'Nature of SET-NET Exam' by Mrs. A. S. Shinde
		20/12/2021	Department of Chemistry, Shivaji Jr. College, Nesari
1	Guest Lecture		'Digital Library and Placement' by Lecture on 'Digital Library and Placement' by Mr. Jagdish Desai President and CEO, Society for Mathematics Engineering
		08/06/2022	Lecture on 'Nature of MPSC Exam' by Mr. Sujay S. Kadam
2	Industrial visit		Organized Industrial visit for M. Sc. I and II students to Green Friends
		11/02/2022	Eco Managements Services, A/P- Hiralage, Taluka- Gadhinglaj
3	Poster Presentation	30/03/2022	Organized Poster Presentation Competition on Current trends in Chemistry and Computer Science for M. Sc.

शिवराज २०२२

Mr. Rupesh V. Gawade-Pati Head,

4	Academic visit	18/05/2022	Pharmaceutical & Chemical Analytical Training Institute, Gadhinglaj
5	Parent Meeting	22/05/2022	Organized Parent Meeting for B. Sc. III class
6	Days Celebrated	02/10/2022	Organized "Mahatma Gandhi Jayanti "Organized "Dr. A. P. J. Abdul Kalam Jayanti and Wachan
		15/10/2022	Prerana Din"
7	Chem Quiz	08/06/2022	Organized Chem quiz competition for B. Sc. III students of Gadhinglaj, Ajara and Chandgad colleges. Department of Chemistry

-
1	Guest Lecture	08/03/2021	Lecture on Dr. Sandip K. Patil Department of Hetrocycles' by Chemistry, Devchand College, Arjunnagar
		15/03/2021	Lecture on 'UV and IR- Spectroscopy' by Mr. Pravin R. Kharade; Department of
		30/01/2021	Chemistry, K. H. College, Gargoti Lecture on Trends in Research Methodology' by Prof. Dr. S. V. Bhosale Department of Chemistry, Goa University, Goa
2	Workshop	24/03/2021	Workshop on 'Mass Spectroscopy' by Prof. Dr. G. S. Rashinkar Department of Chemistry, Shivaji University, Kolhapur
3.	Poster Presentation	13/03/2021	Organized Poster Presentation Competition on Current trends in Chemistry and Computer Science for M. Sc.

शिवराज २०२२

DEPARTMENT OF BOTANY

Sr. No.	Activity	Date
1.	College Campus Flora	Nov-2021
2.	Guest Lecture- Role of ICT in Botany	04/01/2022
3.	Best Practice- „Eco Friendly Holi“	19/03/2022
4.	Essay competition on "Role of Prafullchandra Roy in Freedom movement"	29/03/2022
5.	Poster presentation on "Role of Prafullchandra Roy in Freedom movement"	30/03/2022
6.	Intoducation of Campus flora to Mahadevrao Vandre Pharmacy College, Turkewadi, Chandgad	31/03/2022
7.	Research Sensitization Scheme for College students Minor Reaserch Project- 05 students of Department of Botany. Title of Project- " Green synthesis of Metal Nano-particles from Noxious weedy plants." 2021-2022 Date of completion	03/04/2022
8.	Best Practice- "Olakh vanaspatinchi- Plant of the week"	05/04/2022
9.	Birth Anniversory- Basveshwar Maharaj	03/05/2022
10.	Botanical Study Tour-B.Sc. 2 (Radhanagari Dam) B. Sc. 1(Ramthirth)	11/05/2022 03/06/202

DEPARTMENT OF ZOOLOGY

Sr. No.	Name of the Activities	Date
1	Identification of Chameleon	June 2021
2	Identification of May Flies	August 2021
3	Departmental Visit to Aivar S. N. College, Gad.	27/09/2021
4	Apiculture Harvesting	08/11/2021 25/02/2022
5	Pandit Jawaharlal Neharu Jayanti	14/ 11/ 2021
6	Gadhinglaj Nagarparishad Tree Sensus	Dec. 2021

Participation

7	Guest Lecture on: Conservation of Biodiversity by Dr. Ajgekar	23/03/2022
8	Book publication at Jaysingpur B.Sc. II Zoology Paper- VIII	05/ 02/2022
9	World Sparrow Day- Preparation on Nest for Sparrow	20/03/2022
10	World Sparrow Day- Poster Presentation on Conservation of Sparrow	24/03/2022
11	World Tuberculosis Day	24/03/2022
12	Blood Group Testing of NCC Students on occasion of National Health Day 07/05/2022 13 Study Tour B.Sc. I - Ramtirth	02/06/2022
14	Study Tour B.Sc. II – Poultry Farm	04/06/2022
15	Bapuji Salunkhe Jayanti	09/06/2022

क्रीडा अहवाल

चालू शैक्षणिक वर्षात आमच्या महाविद्यालयाचे नाव सरकारच्या संयोजनाखाली पार पडलेल्या पहिला खेलो इंडिया विद्यापीठ स्पर्धेत आमच्या शिवराज महाविद्यालयाने शिवाजी विद्यापीठास एक रौप्य, तीन कांस्य अशे चार पदके या वर्षी पटकावून दिली. आमच्या महाविद्यालयाने शिवाजी विद्यापीठाची जूदो, मलखांब, कुस्ती, इटिरझोनल कुस्ती (Greeco Roman) बेस्ट फीझीक या खेळाची जनरल चॅम्पियनशीप पटकावली. तसेच शिवाजी विद्यापीठ इंटरझोनल मलखांब मुलांचा संघाने तृतीय क्रमांक पटकावला.

या वर्षी राष्ट्रीय वा राज्यस्तरावर शिवराजचे नांव उचंवणारे खेळाडू - पुढील प्रमाणे

१) धनंजय राजाराम जाधव - बेंगलोर (कर्नाटक) येथे झालेल्या खेलो इंडिया तलवारबाजी स्पर्धेत सबरिया क्रीडा प्रकारात कांस्य पदक पटकावले तसेच अमृतसर (पंजाब) येथे झालेल्या राष्ट्रीय तलवारबाजी स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून निवड झाली. ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी मध्ये एक कांस्य पदक पटकावले आहे.

२) गौरव विठोबा चव्हाण - बेंगलोर (कर्नाटक) येथे घेतलेल्या खेलो इंडिया स्विमींग २०० मीटर फ्री स्टाइल या प्रकारात कांस्य पदक पटकावले. तसेच भुवनेश्वर (ओडिआ) येथे झालेल्या राष्ट्रीय स्विमींग स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघाला रौप्य पदक पटकावून दिले.

- ३) **ओमकार विष्णू ढोबले** - बेंगलोर (कर्नाटक) येथे घेतलेल्या खेळी इंडिया योगा स्पर्धेत रोप्य पदक पटकावले तसेच भुवनेश्वर (ओडिसा) येथे झालेल्या योगा स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठाकडून निवड झाली.
- ४) **समीक्षा तुकाराम गावडे** - बेंगलोर (कर्नाटक) येथे घेतलेल्या खेळी इंडिया मलखांब स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघाला कारस्य पदक पटकावून दिले. तसेच विश्वविद्यालय (महाराष्ट्र) येथे झालेल्या राष्ट्रीय मलखांब स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठातून निवड झाली. ऑल इंडिया इंटर युनिव्हर्सिटी मध्ये एक कारस्य पदक पटकावले.
- ५) **शुभम चंद्रकांत सिदनाले** - बेंगलोर (कर्नाटक) येथे झालेल्या खेळी इंडिया रेसलिंग स्पर्धेत १२५ किलो या क्रीडा प्रकारात सहभागी झाला. तसेच भिवानी (हरयाणा) येथे झालेल्या राष्ट्रीय रेसलिंग १२५ किलो या क्रीडा प्रकारात कारस्य पदक पटकावले.
- ६) **प्रियांका चंद्रकांत मोरे** - कोटा (राजस्थान) येथे झालेल्या राष्ट्रीय फूटबॉल स्पर्धेत रौप्य पदक पटकावले.
- ७) **ज्योती शिवाजी ढेरे** - कोटा (राजस्थान) येथे झालेल्या राष्ट्रीय फूटबॉल रौप्य पदक पटकावले.
- ८) **अक्षता प्रभाकर भाईगडे** - भुवनेश्वर (ओडिसा) येथे झालेल्या राष्ट्रीय स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठ संघातून निवड.
- ९) **आदित्य अतुल अंगल** - अमृतसर (पंजाब) येथे झालेल्या राष्ट्रीय तलवारबाजी स्पर्धेत सेबर या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- १०) **प्रथमकुमार रविंद्र शिंदे** - अमृतसर (पंजाब) येथे झालेल्या राष्ट्रीय तलवारबाजी स्पर्धेत इप्पी या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- ११) **विपुल प्रशांत येडेकर** - अमृतसर (पंजाब) येथे झालेल्या राष्ट्रीय तलवारबाजी स्पर्धेत फॅडल या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- १२) **धनंजय रंजिसिंह यादव** - अमृतसर (पंजाब) येथे झालेल्या राष्ट्रीय तलवारबाजी स्पर्धेत फॅडल या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- १३) **अनुजा रमेश धबाले** - अमृतसर (पंजाब) येथे झालेल्या राष्ट्रीय तलवारबाजी स्पर्धेत इप्पी या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- १४) **अमृता अनिल तराळ** - अमरीतसर (पंजाब) येथे झालेल्या राष्ट्रीय फेसींग स्पर्धेत फॅडल या क्रीडा प्रकारात सहभाग.

- १५) अवधूत आनंदा पाटील - खानपूर येथे झालेल्या राष्ट्रीय जुद्धो स्पर्धेत ६६ किलो या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- १६) रुदवी आनंदा श्रृंगारपूरे - खानपूर येथे झालेल्या राष्ट्रीय जुद्धो स्पर्धेत ६३ किलो या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- १७) रोहन रंगराव रंडे - भीवानी (हरियाणा) येथे झालेल्या राष्ट्रीय रेसलींग स्पर्धेत ९७ किलो या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- १८) यशवर्धन संदीन दिंडे - राज्यस्थान विद्यापीठ (उदयपूर) येथे झालेल्या राष्ट्रीय पावर लिफ्टींग स्पर्धेत ७४ किलो या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- १९) ओंकार राजगोंडा वाणी - राज्यस्थान विद्यापीठ (उदयपूर) येथे झालेल्या राष्ट्रीय पावर लिफ्टींग स्पर्धेत ८३ किलो या क्रीडा प्रकारात कांस्य पदक पटकावले.
- २०) आशीष वीरभद्र पाटील - चंदिगड (पंजाब) येथे झालेल्या राष्ट्रीय बेस्ट फिजीक स्पर्धेत ९० किलो या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- २१) युवराज विलस खोत - चंदिगड (पंजाब) येथे झालेल्या राष्ट्रीय बेस्ट फिजीक स्पर्धेत ९० केजी या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- २२) ओंकार तानाजी पाडलकर - चंदिगड (पंजाब) येथे झालेल्या राष्ट्रीय बेस्ट फिजीक स्पर्धेत ८० केजी या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- २३) गणेश रमेश पाटील - ग्वाल्हेर (मध्यप्रदेश) येथे झालेल्या राष्ट्रीय हॉकी स्पर्धेत सहभाग.
- २४) प्राजक्ता परशराम शिंदे - भुवनेश्वर (ओडिसा) येथे झालेल्या राष्ट्रीय अॅथलेटिक्स स्पर्धेत ५०० मीटर या क्रीडा प्रकारात सहभाग.
- २५) भक्ती सुनिल पोटे - मंगलोर युनिव्हर्सिटी (कर्नाटक) येथे झालेल्या राष्ट्रीय क्रॉस कंट्री स्पर्धेत कांस्य पदक पटकावले.
- २७) दीपाली संजय पाटील - सुरत येथे झालेल्या राष्ट्रीय खो खो स्पर्धेत सहभाग.
- २८) प्राजक्ता शिंदे - १५,००० मी., ५०० मी. प्रथम क्रमांक व १०,००० मी. द्वितीय क्रमांक पटकाविला.
- २९) भक्ती पोटे - १५,००० मी. मध्ये द्वितीय क्रमांक, ५०० मी. मध्ये तृतीय क्रमांक व १०,००० मी. द्वितीय क्रमांक पटकाविला.

३०) मयुरी आरडे - १५,००० मी. मध्ये द्वितीय क्रमांक, ५०० मी. मध्ये तृतीय क्रमांक व १०,००० मी. द्वितीय क्रमांक पटकाविला.

३१) प्रज्ञा शिंदे - ४ X१०० मी. Relay मध्ये द्वितीय व ट्रिपल जंप मध्ये तृतीय क्रमांक पटकाविला.

३२) ओंकार पन्हाळकर - १० की.मी. मध्ये तृतीय क्रमांक पटकाविला.

३३) ऋषीकेश काटे - ट्रिपल जंप व उंच उडी मध्ये प्रथम व द्वितीय क्रमांक पटकाविला.

३४) महेश मांगले - पोल वॉल्ट मध्ये प्रथम क्रमांक पटकाविला.

३५) महादेव चौगुले - पोल वॉल्ट मध्ये द्वितीय क्रमांक पटकाविला.

तसेच चालू शैक्षणिक वर्षात आमच्या महाविद्यालयाने शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत आंतरविभागीय तलवारबाजी (पुरुष/महिला) व मलखांब (पुरुष/महिला) स्पर्धेचे उत्कृष्ट आयोजन करून शिवाजी विद्यापीठातील क्रीडा क्षेत्रात महाविद्यालयाचा गौरव वाढविला.

डॉ. राहूल मगदूम
क्रीडा विभाग प्रमुख

राष्ट्रीय छात्रसेना अहवाल

- **जागतिक महिला दिन** - दिनांक ८ मार्च २०२२ रोजी जागतिक महिला दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमात 'महिला सबलीकरण व आत्मसंरक्षण' यासाठी ज्युद्धो चे प्रात्यक्षिक डॉ. धनंजय पाटील यांच्याकडून करण्यात आले.
- **रक्तदान शिबीर** - एन.सी.सी. विभागामार्फत कॉलेजमध्ये दि. २३ मार्च २०२२ रोजी रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी १०० रक्त पिशव्यांचे संकलन करण्यात आले. ऐवढ्या संख्येने रक्तदान हा एक आदर्शच शिवराज एन.सी.सी. विभागामार्फत एक आदर्शच घालन दिला.
- **सायकल रॅली** - दिनांक ३ जून २०२२ रोजी सायकल रॅलीचे आयोजन करण्यात आले होते. आझादी का अमृत महोत्सव या निमित्त या रॅलीचे आयोजन केले होते. ही रॅली कॉलेजच्या गेटपासून गडहिंग्लज शहरातून छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या स्मारकापासून परत कॉलेज मध्ये अशी रॅली घेण्यात आली.

- **शिवराज्याभिषेक दिन** - दिनांक ६ जून २०२२ रोजी शिवराज्याभिषेक दिनानिमित्त रॅलीचे आयोजन करण्यात आले होते. या रॅलीत छ. शिवरायांच्या नावाचा जयघोष करत संपूर्ण गडहिंग्लज शहरातून ही रॅली काढण्यात आली.
- **वृक्षारोपण** - दिनांक १३ जून २०२२ रोजी एन.सी.सी. विभागामार्फत बहिरेवाडी(गायमुख) येथे वृक्षारोपणाचे आयोजन केले होते. हे वृक्षारोपण अॅड. दिग्विजय कुराडे व कॅप्टन डॉ. आर. डी. मगदूम यांच्या मार्गदर्शनाखाली पूर्ण झाले.
- **'शहिदोंको शत्शत् नमन'** या विधानाअंतर्गत शहीद झालेल्या जवानांच्या कुटुंबियांचा सन्मान करण्यात आला. या कार्यक्रमात २० परिवारांचा समावेश होता. हा कार्यक्रम दिनांक १७ जून २०२२ रोजी संपन्न झाला.
- **योगा दिन** - दिनांक २१ जून २०२२ रोजी एन.सी.सी. विभाग व महाविद्यालयामार्फत योगादिन साजरा करण्यात आला. यासाठी १० दिवस योगा कॅम्प आयोजित करण्यात आले होते.
- **आर्मी अॅटॅचमेंट साठी निवड (एन.सी.सी)** - दिनांक ४ एप्रिल ते १९ एप्रिल २०२२ रोजी एन.सी.सी. विभागातील कॅडेट मोरबाळे अशोक पुंडलिक व कॅडेट सबनीस श्रीहरी सुधीर यांची आर्मी अॅटॅचमेंट कॅम्प नाशिक येथे निवड झाली.

राष्ट्रीय छात्रसेनेमधून छात्रांमध्ये नेतृत्वगुणसंपन्न व्हावेत व देशासाठी चांगले नागरिक घडावेत या उद्देशाने सन २०२०-२१ या शैक्षणिक वर्षासाठी एकूण १७ छात्रांना राष्ट्रीय छात्रसेनेमध्ये प्रवेश देण्यात आला.

त्याचबरोबर एन.सी.सी. परीक्षेमध्ये यशस्वी होण्यासाठी कवायत, शस्त्रज्ञान, नकाशा वाचन, नागरिक सुरक्षा व आत्मरक्षा अशा विविध प्रकारचे प्रशिक्षण देण्यात आले

एन.सी.सी. विभागामार्फत सन २०२०-२१ मध्ये या प्रमाणे अनेक उपक्रम राबवले होते. त्यामध्ये वृक्षारोपण स्वच्छता अभियान, योग दिवस इत्यादी उपक्रम घेण्यात आले

- **वृक्षारोपण** - गडहिंग्लज पोलीस निवासस्थान येथे ५२ झाडांची लागवड करण्यात आली. प्रत्येक एन.सी.सी. कॅडेटद्वारे १ झाड लावण्यात आले. पालीस अधिकारी व सहाय्यक पोलीस निरीक्षक यांनी सुध्दा सर्व एन.सी.सी. कॅडेट्सना मदत केली यावेळी तब्बल १०० झाडे लावण्यात आली. सर्व पोलीस अधिकाऱ्यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.
- **रक्तदान शिबीर** - एन.सी.सी. विभागामार्फत कॉलेजमध्ये रक्तदान शिबिराचे आयोजन

- करण्यात आले होते. २३ मार्च २०२२ रोजी हे शिबीर आयोजित केले होते. यावेळी ५० पिशव्याचे संकलन करण्यात आले.
- **स्वच्छता मोहीम** - दिनांक ४ नोव्हेंबर २०२० रोजी स्वच्छता अभियान मोहीम शिवराज कॉलेजमध्ये एन.सी.सी. कॅडेटद्वारे राबवण्यात आली. हा उपक्रम शिवराज महाविद्यालयात एन.सी.सी. विभाग प्रमुख कॅप्टन आर. डी. मगदूम सर यांच्या मार्गदर्शनाखाली घेण्यात आला. दरवर्षी प्रमाणे या वर्षी सर्व एन.सी.सी. विभागाच्या कॅडेट्सनी स्वच्छता अभियान मध्ये सहभाग घेतला. प्रथम महाविद्यालयाच्या आवारात व नंतर काळभैरी येथील मंदिर व डोंगर भागात स्वच्छता अभियान राबवण्यात आले. या मोहिमेमध्ये एन.सी.सी. विभाग प्रमुख व प्रा. जयवंत पाटील यांचे मोलाचे लाभले.
- **‘स्वच्छ भारत -सुंदर भारत’ कॅम्प** - हा एक नॅशनल कॅम्प आहे. या वर्षी आलेल्या कोरोना संकटामुळे हा कॅम्प ऑनलाईन पध्दतीने घेण्यात आला होता. या कॅम्पसाठी आमच्या शिवराज महाविद्यालयाचे कॅडेट स्वराज सुरेश पाटील यांची व कॅडेट वृंदा संजय पाटील यांची निवड झाली. ऑनलाईन कॅम्प असूनही आमच्या कॅडेट्सनी हा कॅम्प चांगल्या उमेदिने पार पाडला. यामध्ये त्यांना स्वच्छतेचे फायदे व स्वच्छतेचे महत्त्व या विषयी अनमोल असे मार्गदर्शन मिळाले.
- **योगा दिन** - दिनांक २१ जून रोजी ‘योगा दिवस’ ही मोहीम शिवराज कॉलेज चे सर्व एन.सी.सी. कॅडेट्सनी आपल्या घरी हा उपक्रम राबवला आहे. हा उपक्रम एन.सी.सी. विभाग प्रमुख ए.एन.ओ. कॅप्टन आर. डी. मगदूम सर यांनी यागा बद्दल योग्य उपदेश व योगाचे महत्त्व सांगितले. या प्रकारे योगा दिवस कॅप्टन आर. डी. मगदूम सर यांच्या मार्गदर्शनाखाली पार पडला.
- **Interl Group Computation Camp** - या कॅम्पसाठी कॅडेट शितल महादेव गायकवाड व कॅडेट गुरुनाथ अनिल खामकर यांची निवड करण्यात आली. या कॅम्पमध्ये **Firing Position** मध्ये फायर करायचे शिकवले. ३ दिवसांचा हा कॅम्प घेण्यात आला. तेथे लाईन, निलींग, स्टॅंडिंग, सीटिंग या पोजिशन मध्ये फायर करण्यास शिकवले. यामुळे कॅडेट्सना युध्दपातळीवर फायरिंग कशी करतात याची माहिती मिळाली. याचप्रमाणे या कॅम्पमध्येमध्ये विविध गुणदर्शन कार्यक्रम घेण्यात आले. त्यामध्ये आपल्या महाविद्यालयाच्या एन.सी.सी. विद्यार्थ्यांना पदक मिळवले.

राष्ट्रीय सेवा योजना

सन २०२०-२१ या शैक्षणिक वर्षात राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या उद्दिष्ट पूर्तीसाठी आमच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागामार्फत पुढील कार्यक्रम राबविण्यात आले

- **फिट इंडिया अभियान संपन्न** - दिनांक २/१०/२०२० रोजी सकाळी ७.३० वा. फिट इंडिया कार्यक्रमांतर्गत 'मॉर्निंग वॉक' चे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमात महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक व प्रशासकीय कर्मचारी यांनी दीड किलोमीटर चालण्याचा उपक्रम पार पाडला.
- **भारतीय संविधान दिन संपन्न** - दिनांक १६/११/२०२० रोजी महाविद्यालयांमध्ये 'संविधान दिन' साजरा करण्यात आला. या प्रसंगी प्राध्यापक डॉ. एन. आर. कोल्हापुरे यांनी 'भारतीय राज्यघटना व मूलभूत कर्तव्य' यासंबंधी मार्गदर्शन करून घटनेच्या सरन्याम्याचे सामूहिक वाचन केले. याप्रसंगी वाचन केले. याप्रसंगी सर्व प्राध्यापक, प्रशासकीय कर्मचारी व विद्यार्थी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे संयोजन राष्ट्रीय सेवा योजना विभागात व राज्यशास्त्र विभागामार्फत करण्यात आले.
- **भ्रष्टाचार निर्मूलन शपथ** - दिनांक २७/१०/२०२० रोजी महाविद्यालयांमध्ये मा. प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम यांच्या नेतृत्वाखाली महाविद्यालयातील प्राध्यापक, प्रशासकीय कर्मचारी व विद्यार्थी यांना भ्रष्टाचार निर्मूलनाची शपथ देण्यात आली.
- **कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे जयंती, पत्रकार दिन व सावित्रीबाई फुले जयंती संपन्न** - दिनांक ०२/०१/२०२१ रोजी कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे यांची जयंती सन्माननीय अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाली. दिनांक ०७/०१/२०२१ रोजी 'पत्रकार दिन' मा. प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. दिनांक ०६/०१/२०२१ रोजी क्रांतिज्योती सावित्रीबाई फुले यांची जयंती महाविद्यालयातील प्राध्यापक, प्राध्यापिका व विद्यार्थिनी यांच्या समवेत साजरी करण्यात आली. याप्रसंगी व्याख्याते म्हणून डॉ. बिरजे मॅडम यांचे 'सावित्रीबाई फुले' यांचे जीवन व चरित्र या विषयावर व्याख्यान झाले. याप्रसंगी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम उपस्थित होते. प्रमुख उपस्थित म्हणून प्राध्यापिका सौ. बिना कुराडे मॅडम होत्या.
- **मूल्य व तंत्र शिक्षण पर्यावरण शिक्षणातून व्यक्तिमत्व विकास व्याख्यान संपन्न** - दिनांक २१/०१/२०२१ रोजी प्रमुख वक्ते मा. श्री. शिवाजी नेले यांचे 'मूल्य व तंत्र शिक्षण व पर्यावरण शिक्षणातून व्यक्तिमत्व विकास' या विषयावर व्याख्यान संपन्न झाले. प्रस्ताविक कार्यक्रम अधिकारी प्रा. डी. पी. खेडकर यांनी केले. तर आभार प्रा. जी. जी.

- गायकवाड यांनी मानले.

- **राष्ट्रीय मतदार दिन संपन्न** - दिनांक २५/०१/२०२१ रोजी गडहिंग्लज तहसिलदार मा. दिनेश पारगे साहेब यांनी राष्ट्रीय मतदार दिनाचे महत्त्व स्वयंसेवकांना समजून सांगितले. तसेच भारतीय नागरिकत्वाचे महत्त्व सांगून स्वयंसेवकांना शपथ देण्यात आली. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम होते. यावेळी संस्था सचिव प्रा. डॉ. अनिल कुराडे उपस्थित होते. प्रारंभिक प्राध्यापक तानाची चौगुले यांनी केले तर आभार प्रा. दीपक खेडकर यांनी मानले. यावेळी सर्व एन.एस.एस. चे स्वयंसेवक उपस्थित होते, या कार्यक्रम प्रसंगी 'मतदार जनजागृती' संदर्भात पोस्टर प्रदर्शन करण्यात आले.
- **छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती संपन्न** - दिनांक १९/०२/२०२१ रोजी मा. संस्था सचिव प्रा. डॉ. अनिल कुराडे यांच्या शुभहस्ते छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या प्रतिमेचे पूजन करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी यावेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम होते. याप्रसंगी 'छत्रपती शिवाजी महाराज यांचे जीवन व कार्य' या विषयावर मा. प्रा. डी. जी. कापुरे यांचे व्याख्यान संपन्न झाले. प्राध्यापक व प्रशासकीय तसेच सर्व स्वयंसेवक उपस्थित होते.
- **महाविद्यालय परिसरात श्रमदान संपन्न** - दिनांक ०३/०३/२०२१ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या नवीन कार्यालयाचे उद्घाटन करण्यात आले. माननीय संस्था सचिव डॉ. अनिल कुराडे व कार्यक्रम अधिकारी प्रा. डी. पी. खेडकर डॉ. जी. जी. गायकवाड यांच्या मार्गदर्शनाखाली महाविद्यालय परिसरात श्रमदान घेण्यात आले. यावेळी सर्व स्वयंसेवक उपस्थित होते.
- **'माझा गाव कोरोना मुक्त गाव' अभियान** - 'माझा गाव कोरोना मुक्त गाव' या महाराष्ट्र शासनाच्या दत्तक गाव अभियानांतर्गत महाविद्यालयाने कडगांव, भडगांव, करंबळी, वडरगे, चेन्नेकुपी, ऐनापूर, अत्याळ इ. गावे दत्तक घेऊन या गावातील ग्रामस्थामध्ये 'माझा गाव कोरोना मुक्त गाव' अभियान संबंधी जनजागृती करण्यात आली. तसेच लोकांमध्ये जनजागृती व्हावा यासाठी दि. १०/०३/२०२१ रोजी Role of Ayurveda in Covid-19 या विषयावर डॉ. तेजस्विनी कोतमिरे, कै. केदारी रेडेकर आयुर्वेदिक महाविद्यालय, गडहिंग्लज यांचे ऑनलाईन व्याख्यान आयोजित करण्यात आले, तसेच सोशल मीडिया, व्हाट्सअप ग्रुप च्या माध्यमातून व्हिडीओच्या साहाय्याने कोरोना जनजागृती करण्यात आली.

- **शहीद दिनानिमित्त रक्तदान व व्याख्यान कार्यक्रम** - दिनांक १३/०३/२०२१ रोजी संस्थेचे सचिव प्रा. डॉ. अनिल कुराडे व संस्था उपाध्यक्ष मा. अॅड. दिग्विजय कुराडे व महाविद्यालयाचे प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम यांच्या मार्गदर्शनाखाली एन.सी.सी. व एन. एस. एस. यांच्या संयुक्त विद्यमाने रक्तदान शिबीर आयोजित करण्यात आले. यामध्ये सर्व स्वयंसेवक व एन.सी.सी. चे विद्यार्थी सहभागी झाले होते. शहीद दिनानिमित्त प्रा. डॉ. राजेंद्र गुंडे यांचे व्याख्यान संपन्न झाले.
- **तंबाखू मुक्त अभियान संपन्न** - दिनांक २४/०३/२०२१ रोजी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम यांच्या मार्गदर्शनाखाली तंबाखू मुक्त अभियान राबविण्यात आले. यावेळी व्याख्याते म्हणून प्रा. संतोष पाटील यांनी व्यसनाची कारणे व परिणाम समजून सांगितले, तसेच महाविद्यालयांमध्ये पोस्टर प्रदर्शन व विद्यार्थ्यांकडून शपथ घेण्यात आली. महाविद्यालय परिसरात १०० मीटर अंतरावर व्यसन आधारित वस्तू विकता येणार नाहीत याची काळजी घेण्यात येऊन सर्व दुकानदारांना समज देण्यात आली. याप्रसंगी सर्व प्राध्यापक व स्वयंसेवकांनी महत्त्वाची खूप भूमिका बजावली.
- **मौजे ऐनापूर येथे वृक्षलागवड** - दिनांक १७ जून २०२१ रोजी संस्था अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे यांच्या जन्मदिनाचे औचित्य साधून मौजे ऐनापूर या गावी शंभर वृक्षांची लागवड करण्यात आली. या वृक्ष लागवड कार्यक्रमप्रसंगी माहिद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम व राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी व सह कार्यक्रमाधिकारी आणि स्वयंसेवक उपस्थित होते.
- **आंतरराष्ट्रीय योग दिन** - दिनांक २१जून २०२१ रोजी आंतरराष्ट्रीय योग दिनानिमित्त महाविद्यालयांमध्ये ऑनलाइन योग शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. या शिबिरात राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या एकूण १०० विद्यार्थी-विद्यार्थिनी व प्राध्यापकांनी सहभाग घेतला. अमेरिकेतून राजू येसरे आणि त्यांचे कुटुंबीय सुध्दा यावेळी ऑनलाईन योग शिबिरात सहभागी झाले होते. यावेळी श्री राम पाटील यांनी मार्गदर्शन व विविध प्रात्यक्षिके करून दाखविली. तसेच योगाचे महत्त्व समजावून सांगितले. यावेळी प्राध्यापक व प्रशासकीय कर्मचारी उपस्थित होते.
- **भूजल साक्षरता ऑनलाईन व्याख्यान संपन्न** - दिनांक २२/०७/२०२१ रोजी डॉ. रणजित पवार आजरा महाविद्यालय, आजरा यांचे 'भूजल साक्षरता' या विषयावर ऑनलाईन पध्दतीने व्याख्यान संपन्न झाले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम होते. प्रमुख उपस्थिती राष्ट्रीय सेवा योजना कक्ष संचालक, मा. प्रा. अक्षय

- जायभाये (शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर) आणि दत्तक भावातील ग्रामस्थ व स्वयंसेवक उपस्थित होते.

सन २०२१-२२च्या शैक्षणिक वर्षात राष्ट्रीय सेवा योजनेची विविध उद्दिष्टे पूर्तीसाठी आमच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागामार्फत पुढील कार्यक्रम राबविण्यात आले.

१. वृक्ष लागवड, माझे गावकोरोना मुक्त व आंतरराष्ट्रीय योग दिन संपन्न :-

दिनांक १७/०६/२०२१ रोजी मौजे ऐनापूर, ता. गडहिंग्लज येथे संस्था संचालक अॅड. दिग्विजय कुराडे यांच्या उपस्थितीत वृक्ष लागवड करण्यात आली. यावेळी प्रा. दिपक खेडकर व प्रा. जी.जी. गायकवाड सर, ग्रामस्थ व सर्व स्वयंसेवक उपस्थित होते. तसेच दिनांक २१/०६/२०२१ रोजी महाविद्यालयातील एन.सी.सी. व एन.एस.एस. यांच्या संयुक्त विद्यमाने आंतरराष्ट्रीय योगदिन साजरा करण्यात आला. यावेळी योग मार्गदर्शक मा. राम पाटील यांनी योगाचे महत्त्व सांगून आरोग्याची दक्षता कशी घ्यावी हे सांगितले. यावेळी महाविद्यालयातील प्राध्यापक व कर्मचारी उपस्थित होते.

२. माझी वसुंधरा, स्वच्छ संकल्प देश, प्लॅस्टिक मुक्त अभियान संपन्न :-

दिनांक २९/८/२०२१ रोजी माझी वसुंधरा, स्वच्छ संकल्प देश, प्लॅस्टिक मुक्त अभियान संपन्न करण्यात आला. यावेळी महाविद्यालयाच्या परिसरातील सर्व प्लॅस्टिक, गाजरगवात निर्मूलन करण्यात आले. या प्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस.एम. कदम सर व संस्थेचे सचिव डॉ. अनिल कुराडे व सिनिअर कार्यक्रम ऑफिसर प्रा. दिपक खेडकर व प्रा. जी.जी. गायकवाड सर उपस्थित होते. त्याच बरोबर प्रशासकीय कर्मचारी व ज्युनिअर विभागातील प्राध्यापक उपस्थित होते.

३. पर्यावरण संवर्धन व संरक्षण या संदर्भात व्याख्यान व प्रात्यक्षिक संपन्न :-

दिनांक २९/९/२०२१ रोजी मा. प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम व संस्था सचिव डॉ. अनिल कुराडे तसेच वरिष्ठ व कनिष्ठ विभागातील कार्यक्रम अधिकारी व सर्वस्वयंसेवक यांच्या मार्गदर्शनाखाली महाविद्यालयातील परिसरातील सर्व प्लॅस्टिक निर्मूलन करण्यात आले. या अभियानामध्ये सर्व स्वयंसेवक, प्राध्यापक व प्रशासकीय कर्मचारी उपस्थित होते.

४. महात्मा गांधी सप्ताह, मूल्य शिक्षण व व्यक्तिमत्त्व विकास या संदर्भात व्याख्याने संपन्न :-

दिनांक ०६/१०/२०२१ रोजी महात्मा गांधी सप्ताह निमित्त डॉ.एस.डी.पाटील यांचे महात्मा गांधींचे देशासाठी योगदान या विषयावर व्याख्यान संपन्न झाले. या प्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य, सचिव, प्राध्यापक व प्रशासकीय कर्मचारी उपस्थित होते.

तसेच दिनांक १२/१०/२०२१ रोजी मूल्यशिक्षण, व्यक्तिमत्त्व विकास या संदर्भात

मा. समाजसेवक मा. शिवाजी नेर्ली यांनी विद्यार्थ्यांना प्रबोधनात्मक मार्गदर्शन केले. यावेळी वरिष्ठ व कनिष्ठ विभागातील सर्व प्राध्यापक व स्वयंसेवक उपस्थित होते.

5. महाविद्यालय परिसरात श्रमदान :-

दिनांक १५/१०/२०२१ रोजी महाविद्यालयाच्या परिसरातील गाजर गवत व प्लॉस्टिक, केरकचरा काढण्यात आले. यावेळी सर्व स्वयंसेवक, प्राध्यापक व प्रशासकीय कर्मचारी उपस्थित होते. यावेळी स्वच्छतेचे महत्त्व या संदर्भात प्रा. जी.जी. गायकवाड यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या प्रसंगी प्रा. एस.एम. घस्ती, प्रा. दिपक खेडकर उपस्थित होते.

6. बिरसा मुंडा जयंती व मतदार नोंदणी अभियान संपन्न :-

दिनांक १५/११/२०२१ महाविद्यालयात मा. प्राचार्य डॉ. एस.एम. कदम, सचिव डॉ. अनिलराव कुराडे यांच्या उपस्थितीत आद्य क्रांतिवीर बिरसा मुंडा यांच्या प्रतिमेचे पूजन करून त्यांच्या कार्याचे गुणगाण मा. प्रा. मोरमारे सर यांनी केले. यावेळी सर्व प्राध्यापक व कर्मचारी उपस्थित होते.

तसेच दिनांक ३०/१०/२०२१ रोजी मतदान नोंदणी अभियान संपन्न करण्यात आला. यावेळी डॉ.जी.जी. गायकवाड यांनी मतदाराचे महत्त्व व अधिकार याबाबत मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रा. बिनादेवी कुराडे यांनी विद्यार्थ्यांना लोकशाही व्यवस्था, मतदान व मतदार यांच्या भूमिका काय असाव्यात याबद्दल अनमोल मार्गदर्शन केले. या प्रसंगी सर्व स्वयंसेवक व प्राध्यापक उपस्थित होते.

7. जबरदस्ती कसली मर्दानी :-

दिनांक ०५/०१/२०२२ रोजी सुकन्या युथ फेस्टिवल महाविद्यालयात संपन्न झाला. प्रा. सुषमा पाटील, एम.आर. हायस्कूल, गडहिंग्लज यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. यावेळी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रा. बिनादेवी कुराडे होत्या. यावेळी प्रा. सुषमा पाटील यांनी सर्वविद्यार्थ्यांनीना आपले संरक्षण कसे करून घ्यावे याबद्दल मार्गदर्शन केले. यावेळी ज्युनिअर व सिनिअर विभागातील सर्व प्राध्यापक व प्राध्यापिका उपस्थित होते.

8. शहिद दिनानिमित्त रक्तदान शिबीर :-

दिनांक २३/०३/२०२२ रोजी एन.एस.एस. आणि एन.सी.सी. यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयात शहिद दिनानिमित्त रक्तदान शिबीर आयोजित करण्यात आले. या प्रसंगी प्राचार्य डॉ. एस. एम. कदम व संस्था सचिव डॉ. अनिलराव कुराडे, संचालक अॅड. दिग्विजय कुराडे व एन.सी.सी. चे प्रमुख प्रा. राहूल मगदूम व प्रा.

शिवराज २०२२

खेडकर, प्रा. जी. जी. गायकवाड व प्रा. एम.एस. घस्ती व सर्वस्वयंसेवक व कर्मचारी
उपस्थित होते.

या सर्व वर्षभराच्या उपक्रमासाठी वेळोवेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य,
संस्थासचिव, संचालक, पर्यवेक्षकप्रा. तानाजी चौगुले, रजिस्ट्रार श्री. संतोष शहापूरकर
व प्रशासकीय कर्मचारी व प्राध्यापक यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

प्रा. डी.पी. खेडकर

कार्यक्रम अधिकारी

LIBRARY REPORT

Library is a Knowledge Resource Center and has a key role in teaching, learning and research process. Our Library has an extensive collection of books and Journal covering all aspects of Arts, Commerce, Science, Computer Science, Business Administration, Environmental Science etc. By various services and facilities library is serving to stakeholders according to institutional goals and objectives.

Total Holding on 31/03/2022

1. Total Books

Sr. College	- 45580
Jr. College	- 10091
U.G.C.	- 11044
Donated	- 03739
Non-Grant	- 09321
Books in Pansare Chair	- 00143
Total	- 79918

Non Book Materials

C.D.s - 154

2. No. of Periodicals

News Papers	- 10
Journals/ magazines	- 52

3. e-Resources under N-List Programme

e-Books	- 199500+
e-Journals	- 6000+

Books purchased during the year 2021-2022

Head/Department	Books	Amount
-----------------	-------	--------

	Sr. College	470	41003.00
Non Grant	059		78597.00
Jr. College	165		27562.00
Total	694		147162.0

Readers of the Library

All the student, faculty members and non-teaching staff of the college are Readers of the library.

Students	- 2246
Faculty	- 213
Readers from Society	- 69
Total Readers	- 2528

Library services and facilities

Library has given following services and facilities during the academic year 2021-22.

1. Special Borrowing Facility

Apart from regular text and reference books issue competitive examination books are issued on their Borrower Card.

2. Book Bank Facility

Total 48 students (Sr. College - 36, Jr. College – 12) benefited under this scheme during the year 2021-22.

3. Periodicals

Current issues of journals and periodicals are kept in the reading room and are made available to readers. Total 52 periodicals are subscribed. Bound Volumes of previous journals are available in reading room.

4. Open Access is given to all the stakeholders.

5. Study Room

Timing

On Working Days & in vacation	- 7:00 am to 6:00 pm
Before & During exam period	- 7:00 am to 12:00 pm

6. Reprography Facility is given to all readers according their demand.

7. Reference Service

The Reference books are made available to the reader during working hour i.e. 7:00 am to 6:00 pm. The personal assistance and help is provided in reference section.

8. Question Paper sets of university examination are made available to the readers in reading room.

9. User Orientation is carried for the fresh readers for effective use of library.

10. Readers from Society

For optimum use of the collection readers from society are also entertained.

11. Automation of Library

Library is computerized with ISO certified SLIM 21 software. Web- OPAC is provided to search the documents. The link of webOPAC is <http://103.132.1.125/w27>. The library has 8 terminals for daily routine work.

12. **New Arrivals** are displayed on Display board for 7 days. Library sends content of all Journals to the readers by mail regularly.

13. **Book Exhibition** - Online/Offline Book Exhibitions on the various occasion were arranged during 2021-2022.

Prof. Sandeep Kurade
Librarian

सांस्कृतिक विभाग अहवाल

शिवराज महाविद्यालयातील सांस्कृतिक विभागाच्या वतीने वर्षभर जे विविध कार्यक्रमांचे आयोजन केले जाते त्यांचा एकमेव उद्देश म्हणजे मनोरंजना बरोबरच प्रबोधन करणे हा असतो. या सर्वच कार्यक्रमातून विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळते, त्यांच्या मनात थोर पुरुषांविषयी आदरभाव निर्माण होण्यास मदत होते. त्याचप्रमाणे थोर पुरुषांचे कार्य व विचार विद्यार्थ्यांच्या मनात रुजविले जातात आणि विद्यार्थ्यांमध्ये सांस्कृतिक, सामाजिक व नैतिक भान निर्माण होण्यास मदत होते.

आपल्या महाविद्यालयात सांस्कृतिक विभागाच्यावतीने मराठी विभागाच्यावतीने दिनांक १/८/२०२१ रोजी 'अण्णाभाऊ साठे' जयंतीनिमित्त प्रतिमापूजन व भिक्तीपत्रकाचे आयोजन केले होते. तसेच 'स्वातंत्र्यवीर सावरकर' जयंती निमित्त दिनांक २८/७/२०२१ रोजी प्रतिकापूजन करण्यात आले. हिंदी विभागाच्यावतीने 'राजर्षी छ. शाहू महाराज जयंती' कार्यक्रमानिमित्त दिनांक २६/६/२०२१ रोजी वेबिनार घेण्यात आले, त्यामध्ये मा. व्ही. एस. शिंदे, डॉ. गुरुपाध्याय उर्फ सुखांत हिरेमठ यांची व्याख्याने झाली. इंग्रजी विभागाच्यावतीने 'महाराणा प्रतापसिंह' जयंती निमित्त प्रतिमापूजन दि. १३/६/२०२१ रोजी करण्यात आले. तसेच राज्यशास्त्र विभागामार्फत 'वल्लभाई पटेल जयंती' कार्यक्रमानिमित्त प्रतिमापूजन व डॉ. एम. आर. कोल्हापूरे यांचे व्याख्यान दि. ३१/१०/२०२१ रोजी झाले. 'संविधान' दिवस दि.

शिवराज २०२२

२६/११/२०२१ रोजी घेण्यात आला. अर्थ शास्त्र विभागाफर्त दि. २०/८/२०२१ रोजी 'सद्भावना' दिवस साजरा करण्यात आला. पदार्थ विज्ञान विभागाफर्त 'वसंतराव नाईक जयंती' निमित्त प्रतिमापूजन दि. १/७/२०२१ रोजी, मा. प्राचार्यांच्या अध्यक्षतेखाली करण्यात आले. रसायन शास्त्र विभागाच्यावतीने 'राजे उमाजी नाईक' जयंती निमित्त प्रतिमापूजन व व्याख्याण कार्यक्रमाचे आयोजन दि. ७/९/२०२१ रोजी करण्यात आले. मानसशास्त्र विभागाच्यावतीने 'कर्मवीर भाऊराव पाटील' जयंती निमित्त संस्था सचिव मा. डॉ. अनिल कुराडे यांच्या हस्ते प्रतिमा पूजन व डॉ. राजेंद्र गुंडे यांचे व्याख्याण आयोजित करण्यात आले. दि. २२/९/२०२१. बी.एस्सी विभागाफर्त 'पंडित दिनदयाळ' उपाध्याय जयंती कार्यक्रम दि. २७/९/२०२१ रोजी प्रतिमा पूजनाने साजरा करण्यात आला. कर्मवीर विठ्ठल रामजीशिंदे यांची पुण्यतिथी ग्रंथालयाच्या वतीने दि. २/१/२०२१ रोजी साजरी करण्यात आली. त्यामध्ये प्राचार्य डॉ. टी. एस. पाटील हुपरी महा. यांचे व्याख्याण झाले. बी. सी. ए. विभागाफर्त नॅशनल एज्युकेशन दिन दि. ११/११/२०२१ रोजी साजरा करण्यात आला. एन.सी.सी. मार्फत 'स्वातंत्र्य दिन' कार्यक्रम दि. १७/८/२०२१ रोजी साजरा करण्यात आला. त्यावेळी संस्था अध्यक्ष, मा. प्रा. किसनराव कुराडे यांची प्रमुख उपस्थिती होती. एन. एस. एस. विभागाच्यावतीने 'बिरसामुंडा जयंती' कार्यक्रम दि. १७/११/२०२१ रोजी घेण्यात आला. त्यावेळी प्रतिमापूजन व प्रा. ए. के. मोरमारे यांचे व्याख्याण झाले.

वरील कार्यक्रमाव्यतिरिक्त 'मराठी राज्यभाषा दिन', 'यशवंतराव चव्हाण पुण्यातिथी', 'जागतिक मानवी हक्क दिन', 'छ. शिवाजी महाराज जयंती', 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती', 'नेताजी सुभाष चंद्र बोस जयंती' अशा अनेक थोर पुरुषांच्या कार्याची ओळख त्या त्या कार्यक्रमाच्या निमित्ताने विद्यार्थ्यांना करून देण्यात आली या सर्व कार्यक्रमांचा लभ महाविद्यालयातील विद्यार्थी, प्राध्यापक, प्रशासकीय कर्मचार यांना झाला. या सर्वच कार्यक्रमांमध्ये संस्था पाधिकारी, मा. प्राचार्य यांचे नेहमीच प्रोत्साहन व सहकार्य लाभले.

डॉ. ए. बी. कुंभार
सांस्कृतिक विभाग प्रमुख

शिवराज २०२२

अग्रणी महाविद्यालय आयोजित एकदिवसीय कार्यशाळा

अ.क्र.	दिनांक	कार्यशाळेचा विषय	वक्ते	सहभागी विद्यार्थी
१.	०२/०३/२०२१	क्षमता विकास व नेतृत्व विकास	डॉ. आर. व्ही. गुरव (कोल्हापूर) डॉ. एस. बी. भांबर (नेसरी)	गडहिंग्लज आजरा व चंदगड विभागातील १२ महाविद्यालयातील ७४ विद्यार्थी व विद्यार्थिनी
२.	०८/०७/२०२१	उद्योजकता विकास	डॉ. आर. व्ही. गुरव (कोल्हापूर)	गडहिंग्लज आजरा व चंदगड विभागातील १२ महाविद्यालयातील ८५ विद्यार्थी व विद्यार्थिनी
३.	०४/०८/२०२१	साहित्य निर्मिती प्रक्रिया	डॉ. दत्ता पाटील (गडहिंग्लज) डॉ. चंद्रकांत पोतदार (हलकर्णी)	गडहिंग्लज आजरा व चंदगड विभागातील १२ महाविद्यालयातील १०५ विद्यार्थी व विद्यार्थिनी
४.	३०/०८/२०२१	सेट / नेट परीक्षा : स्वरूप व तयारी	डॉ. सचिन जगताप (पुणे) डॉ. बी. एम. जाधव (गडहिंग्लज)	गडहिंग्लज आजरा व चंदगड विभागातील १२ महाविद्यालयातील १०५ विद्यार्थी व विद्यार्थिनी
५.	०५/०३/२०२२	शेअर मार्केटिंग	प्रा. भूषण पाटील	गडहिंग्लज आजरा व चंदगड विभागातील १२ महाविद्यालयातील ७० विद्यार्थी व विद्यार्थिनी
६.	२७/०५/२०२२	अॅनिमेशन : रोजारासाठी उत्तम पर्याय	प्रा. ऋषिकेश भांबुरे	गडहिंग्लज आजरा व चंदगड विभागातील १२ महाविद्यालयातील ७० विद्यार्थी व विद्यार्थिनी
७.	०१/०६/२०२२	संशोधन पद्धती	डॉ. दत्ता पाटील डॉ. सागर पोवार	गडहिंग्लज आजरा व चंदगड विभागातील ६० महाविद्यालयातील ६० विद्यार्थी व विद्यार्थिनी

प्रा. ए. के. मोरमारे

समन्वयक

अग्रणी महाविद्यालय कार्यक्रम समिती

शिवराज २०२२

दि प्रेस अँड रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक अँक्ट नियम फॉर्म नं. ४ प्रमाणे निवेदन

प्रकाशन स्थळ :	शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंगलज, जि. कोल्हापूर
प्रकाशन काळ :	वार्षिक
प्रकाशक :	प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम
राष्ट्रीयत्व :	भारतीय
संपादक :	प्रा. अशोक मोरमारे
राष्ट्रीयत्व :	भारतीय
मुद्रक :	अतुल कोलते
पत्ता :	श्री. सरस्वती ऑफसेट, आझाद रोड, गडहिंगलज. ४९६ ५०२.
स्वामित्व :	शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंगलज, जि. कोल्हापूर. - ४९६ ५०२.

मी प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम असे जाहीर करतो, की वरील माहिती माझ्या माहितीप्रमाणे व समजुतीप्रमाणे सत्य आहे.

ह्या अंकातील मतांशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही. लेखनाची निवड, संपादन व मुद्रीतशोधन सहसंपादकांनी केले आहे.

आभार

‘शिवराज २०२२’ या अंकाच्या निर्मितीमध्ये संस्थेचे सचिव, प्रा. अनिल कुराडे, मा. प्राचार्य, डॉ. एस. एम. कदम, प्रबंधक, श्री. संतोष शहापूरकर आणि त्यांचे प्रशासकीय साथीदार, सर्व विभाग प्रमुख, सर्व समिती प्रमुख, संपादन समितीतील माझे सर्व सहकारी, आणि सरस्वती प्रिंटिंग प्रेसचे श्री. अतुल कोलते, पेजमेकर सौ. वैशाली रांगणेकर आणि त्यांचे सर्व सहकारी तसेच विनय ग्राफिक्सचे श्री. युवराज हत्ती यांच्या सहकार्याने या अंकाचे काम अल्पावधीत पूर्ण झाले.

या सर्वांचे मनापासून आभार !

SHIVRAJ 2022

भावपूर्ण
सिद्धिगति

डॉ. बी. जे. देसाई
प्र. प्राचार्य

प्रा. आर. के. देशपांडे

डॉ. बी. डी. मुर्गी

डॉ. एस. डी. पाटील

प्रा. सी. एस. निकम

शहीद जवान
ऋषिकेश जीधळे

शहीद जवान
प्रशांत जाधव

CREATING A CAREER OF EXCELLENCE

प्रकाशक :

प्राचार्य, शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि
डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंग्लज.
वडरगे रोड, गडहिंग्लज, जि. कोल्हापूर. ४१६ ५०२.

Website : www.shivraj.edu.in, e-Mail : shivrajcollege64@gmail.com

Designed by
@VINAY GRAPHIC#
9096714147